

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Predmet br: S1 1 K 012024 14 Kri

Datum: objavlivanja   24.juni 2015.godine
                  pisanog otpravka   14.oktobar 2015.godine

Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Maksumić Šaban, predsjednik vijeća
  sudija Jesenković Vesna
  sudija Gluhajić Staniša

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
                                  protiv
MARKOVIĆ BOSILJKA I
MARKOVIĆ OSTOJE

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Đurić Olivera

Branioци optuženih : Marković Bosiljka, advokat Pantić Nebojša
Marković Ostoje, advokat Bubić Zoran

Sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, ul. Kraljice Jelene br. 88

Telefon: 033 707 100, 707 596; Fax: 033 707 225

SADRŽAJ

IZREKA PRESUDE

I. KRIVIČNI POSTUPAK	6
A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES.....	6
B. PROCESNE ODLUKE.....	7
(a) Odluka o isključenju javnosti za dio pretresa	7
(b) Svjedoci pod mjerama zaštite	7
(c) Prekid glavnog pretresa	8
(d) Izmjena redoslijeda izvođenja dokaza	8
(e) Odluke kojom se prihvataju prijedlozi da se provede dokaz uvidom i čitanjem zapisnika o ispitivanju svjedoka u skladu sa odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH	8
(f) Odbijeni prigovori na zakonitost dokaza	9
(g) Odbijeni dokazni prijedlozi	10
C. DOKAZNI POSTUPAK.....	11
(i) Tužilaštvo	11
(ii) Odbrana	12
(iii) Oštećena	12
D. ZAVRŠNE RIJEČI.....	12
II. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA	20
III. NALAZI SUDA	20
A. ANALIZA DOKAZA DOBIJENIH PROVOĐENJEM POSEBNIH ISTRAŽNIH RADNJI.....	21
B. ANALIZA DOKAZANOSTI NAVODA OPTUŽNICE.....	31
(a) Radnje stavljene na teret optuženim počinjene su za vrijeme trajanja oružanog sukoba;	32
(b) Radnje stavljene na teret optuženim u vezi su sa oružanim sukobom;	34
(c) Radnje stavljene na teret optuženim su u suprotnosti sa pravilima međunarodnog humanitarnog prava;	37
(d) Optuženi su izvršili radnje koje su im stavljene na teret optužnicom;	38
C. SVJEDOCI ODBRANE I NAVODNI ALIBI.....	49
D. ODGOVORNOST OPTUŽENIH.....	53

E. ODMJERAVANJE KAZNE	56
IV. ODLUKA O TROŠKOVIMA.....	58
V. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU.....	58
VI. ANEKS.....	62

U IME BOSNE I HERCEGOVINE

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudija Maksumić Šabana, kao predsjednika vijeća, te sudija Jesenković Vesne i Gluhajić Staniše kao članova vijeća uz sudjelovanje pravnog savjetnika Hota Čatović Sabine u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Marković Bosiljka i Marković Ostoje, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke e), u vezi sa članom 180. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: KTRZ- 0005827 12 od 30.04.2014. godine, nakon održanog usmenog i javnog glavnog pretresa kojem su prisustvovali tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine, optuženi Marković Bosiljko i njegov branilac Pantić Nebojša, advokat iz Banja Luke, te optuženi Marković Ostoja i njegov branilac Bubić Zoran, advokat iz Banja Luke, na kojem je u jednom dijelu bila isključena javnost, donio je i dana 24.juna 2015. godine, javno objavio slijedeću:

P R E S U D U

OPTUŽENI:

1. **BOSILJKO MARKOVIĆ**, od oca Nenada i majke Nevenke, rođene Blagojević, rođen 14.10.1965. godine u Banja Luci, po nacionalnosti ....., državljanin .... i ....., završio srednju građevinsku školu, oženjen, nema djece, nezaposlen, slabog imovnog stanja, nastanjen u ....., ..., JMBG ....., vodi se postupak pred Osnovnim sudom u Kotor Varoši za krivično djelo silovanja pod brojem K00303805K,
2. **OSTOJA MARKOVIĆ**, nadimak „Čole“, od oca Gojka i majke Miljke, rođene Marković, rođen 26.04.1965. u Donjem Obodniku, opština Kotor Varoš, po nacionalnosti ....., državljanin ..... i ....., završio osmogodišnju školu, nezaposlen, slabog imovnog stanja, nastanjen u ....., ... br. ....., ..., osuđivan, pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Banja Luci broj: ..... od 14.11.2005. godine zbog krivičnog djela silovanja iz člana 193. stav 1. KZ-a RS na kaznu zatvora od dvije godine i šest mjeseci, vodi se postupak pred Osnovnim sudom u Kotor Varoši za krivično djelo silovanja pod brojem K00303805K, JMBG .....

K R I V I S U

što su:

za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini i oružanog sukoba između Vojske Republike Srpske i Teritorijalne odbrane Kotor Varoš, koji se na području opštine Kotor Varoš odvijao počev od 11.06.1992. godine, kao pripadnici Vojske Republike Srpske – Kotorvaroška

brigada, postupali suprotno Pravilima međunarodnog humanitarnog prava kršeći odredbe člana 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949.godine,

tako što su dana 28.06.1992. godine oko 21:00 časova vozilom kombi, vlasništvo Lihović Huse iz Dabovaca, kojim je upravljao Mirko Božić, dovezli u selo Orahova pretežno naseljeno hrvatskim stanovništvom, nakon čega je iz vozila izašao Cicmanović Predrag (poginuo tokom 1995. godine), te iz kuće A.A. u prisustvu članova porodice, izveo maloljetnu „S-4“ koja je u to vrijeme imala 14 godina pod izgovorom da je vodi radi razmjene za zarobljene pripadnike VRS u selu Večići, dok su za to vrijeme optuženi Ostoja Marković i Bosiljko Marković, skupa sa vozačem Božić Mirkom čekali u kombiju, pa nakon što je Cicmanović oštećenu „S-4“ uveo u vozilo, prisilio je na polni odnos koji je trajao tokom vožnje, iako se tome oštećena uz plač i vrisku opirala, zbog čega joj je Cicmanović stavio nož pod grlo, a jedan od optuženih naslonio pištolj na čelo, da bi tokom vožnje prema Vrbanjcima i Kotor Varoši, Cicmanović Predrag rekao Božiću da skrene putem prema selu Dabovci, što je on i učinio i vozilo zaustavio u blizini autobuske stanice, nakon čega su Cicmanović Predrag te optuženi Ostoja Marković i Bosiljko Marković naizmjenično izvršili silovanje oštećene „S-4“, prisiljavajući je da ih nakon silovanja i oralno zadovoljava, dok je vozač Božić Mirko po zaustavljanju napustio kombi i svo vrijeme stajao ispred vozila na udaljenosti od oko deset metara, slušajući lupanje i galamu koja je dopirala iz unutrašnjosti kombija

čime su počinili

krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ) koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ¹, a u vezi sa članom 22. istog zakona,

pa ih Sud, primjenom naprijed navedenih zakonskih odredbi i primjenom članova 33., 38. 41. KZ SFRJ, za navedeno krivično djelo,

O S U Đ U J E

1.Optuženog Marković Bosiljka NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD DESET (10) GODINA

2. Optuženog Marković Ostoju NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD DESET (10) GODINA

---

¹ Skupština SFRJ je Krivični zakon SFRJ usvojila na sjednici Saveznog vijeća održanoj dana 28. septembra 1976. godine i objavila ga u Službenom listu SFRJ broj 44 od 08. oktobra 1976. godine. Nakon proglašenja nezavisnosti BiH, KZ SFRJ je na osnovu Uredbe sa zakonskom snagom od 11. aprila 1992. godine preuzet kao zakon Republike Bosne i Hercegovine (uz manje izmjene), a stupio je na snagu danom objavljivanja.

II

Na osnovu odredbe člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženi se oslobađaju naknade troškova krivičnog postupka i isti padaju na teret budžetskih sredstava.

III

Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. ZKP BiH usvaja se imovinskopravni zahtjev oštećene S-4, pa se obvezuju optuženi Bosiljko Marković i Ostoja Marković da oštećenoj - zaštićenom svjedoku „S-4“ , solidarno na ime naknade nematerijalne štete isplate iznos od **26.500,00 KM** i to na ime:

- duševnih bolova zbog povrede slobode ili prava ličnosti iznos od 20.000,00 KM;
- duševnih bolova zbog smanjenja životne sposobnosti iznos od 6.500,00 KM,

sve u roku od 30 dana pod prijetnjom izvršenja.

Odbija se imovinskopravni zahtjev oštećene preko dosuđenog iznosa nematerijalne štete, a za iznos od 13.500,00 KM, kao neosnovan, te se u tom dijelu oštećena upućuje da zahtjev može ostvariti u parničnom postupku.

O b r a z l o ž e n j e

I. KRIVIČNI POSTUPAK

A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES

1. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo) je optužnicom broj KTRZ- 0005827 12 od 30.04.2014. godine, optužilo Marković Bosiljka i Marković Ostoju za počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka e) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine. Optuženim se stavlja na teret protupravno postupanje prema civilu – zaštićenoj svjedokinji S-4, kršenjem odredbi međunarodnog humanitarnog prava, za vrijeme oružanog sukoba na području opštine Kotor Varoš u Bosni i Hercegovini u junu 1992.godine.

2. Glavni pretres počeo je dana 26.08.2014.godine čitanjem optužnice i izlaganjem uvodnih riječi Tužilaštva.

3. Dokazni postupak je završen na ročištu za glavni pretres od 28.04.2015.godine, nakon čega su tužilaštvo, odbrana i punomoćnik oštećene (u pogledu imovinsko pravnog

zahtjeva) iznijeli završne riječi.

B. PROCESNE ODLUKE

(a) Odluka o isključenju javnosti za dio pretresa

4. U skladu sa odredbama člana 235. ZKP BiH javnost je bila isključena na glavnom pretresu za vrijeme svjedočenja oštećene S-4. Vijeće je isključenje javnosti našlo opravdanim u cilju zaštite privatnog života svjedoka koja je svjedočila na okolnosti događaja iz optužnice.²

5. Po istom osnovu, javnost je isključena i prilikom čitanja zapisnika o saslušanju svjedoka A.A.³ na ročištu od 03.02.2015.godine, a u cilju zaštite ličnih podataka svjedoka S-4. Obzirom da je u smislu odredbe člana 273. ZKP BiH predloženo čitanje izjave svjedoka, oca oštećene to nije bilo moguće provesti ovaj dokaz bez otkrivanja podataka zbog kojih je javnost bila isključena i prilikom davanja iskaza zaštićene svjedokinje S-4. Imajući u vidu ovu okolnost Vijeće je prihvatilo prijedlog Tužilaštva, a sa kojim prijedlogom je bila saglasna i odbrana i optuženi, da se pretres zatvori za javost za vrijeme čitanja ovog iskaza.

6. Vijeće je na prijedlog odbrane, a radi zaštite privatnog života svjedokinje Narić Cvijete, isključilo javnost i sa ročišta za glavni pretres od 10.02.2015.godine. Iako se Tužilaštvo protivilo prijedlogu odbrane, Vijeće je razloge koje je navela odbrana prihvatilo opravdanim (razlozi dati na zapisnik sa ročišta), a sve imajući u vidu okolnosti i činjenice o kojima bi svjedokinja svjedočila na pretresu, a tiču se njenog intimnog života.

(b) Svjedoci pod mjerama zaštite

7. Svjedokinji S-4 zaštićeni su lični podaci rješenjem Suda BiH S1 1 K 012024 14 Krn6 od 18.04.2014. godine. Naime, radi se o svjedoku koji je usljed okolnosti izvršenja djela navedenim u optužnici ozbiljno psihički traumatizovana, te joj je status ugroženog svjedoka određen na osnovu odredbe člana 3. stav 2. te članova 12. i 13. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka.⁴

---

² Ročište za glavni pretres dana 23.12.2014.godine

³ Obzirom da bi se označavanjem imena i prezimena ovog svjedoka ukazalo na identitet oštećene koja je zaštićeni svjedok, to je u presudi označen sa A.A

⁴ Član 3. ZoZSP (2) Ugroženi svjedok je onaj svjedok koji je ozbiljno fizički ili psihički traumatizovan okolnostima pod kojima je izvršeno krivično djelo ili koji pati od ozbiljnih psihičkih poremećaja koji ga čine izuzetno osjetljivim.. “

(c) **Prekid glavnog pretresa**

8. Na ročištu za glavni pretres dana 28.10.2014.godine predsjednik Vijeća je u smislu odredbe člana 251.stav 2. ZKP BiH⁵ ponovo otvorio glavni pretres, a imajući u vidu da je protekao period od više od trideset dana u kojem nije održavan glavni pretres. Obzirom na saglasnost stranaka i branioca, optužnica se nije ponovo čitala, niti su ponovo provedeni dokazi, odnosno stranke i branioci su se saglasili da se koriste ranije dati iskazi svjedoka i vještaka na glavnom pretresu, te je dokazni postupak nastavljen.

(d) **Izmjena redoslijeda izvođenja dokaza**

9. Imajući u vidu načelo ekonomičnosti postupka kao i činjenicu saglasnosti strana u postupku na ročištu za nastavak glavnog pretresa dana 03.03.2015.godine Vijeće je donijelo odluku da se izmijeni redoslijed izvođenja dokaza na način da se prije izvođenja dokaza replike Tužilaštva, kao dodatni dokaz provede saslušanje svjedoka Župljanin Petka. Vijeće je to našlo opravdanim imajući u vidu činjenicu da je svjedok za taj dan pristupio u sud radi davanja iskaza, a dokaze replike koji su za taj dan bili predviđeni prije izvođenja dodatnih dokaza nije bilo moguće provesti na tom ročištu za pretres.

10. Takođe, izmijenjen je redoslijed kod provođenja dokaza čitanjem izjave svjedoka Sekule Jurića, kao svjedoka čije je saslušanje bilo predloženo optužnicom. Obzirom da u fazi izvođenja dokaza Tužilaštva nije bilo moguće provesti dokaz njegovim saslušanjem, a u nastojanju da se prije eventualnog čitanja njegove izjave iscrpe sve mogućnosti u pogledu dolaska u sud, Vijeće je donijelo odluku da se izmijeni redoslijed izvođenja dokaza i da se krene sa fazom postupka u kojoj će se izvoditi dokazi odbrane, dok će se eventualno čitanje izjave odgoditi za kasnije.

(e) **Odluke kojom se prihvataju prijedlozi da se provede dokaz uvidom i čitanjem zapisnika o ispitivanju svjedoka u skladu sa odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH**

11. Vijeće je na ročištu za glavni pretres od 03.02.2015.godine prihvatilo prijedlog Tužilaštva da se na osnovu odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH pročita zapisnik o saslušanju svjedoka A.A. - Sektor kriminalističke policije, Odjeljenje za istrage ratnih zločina Banja Luka, 4.10.2010. godine, obzirom da je svjedok u međuvremenu preminuo.⁶

---

⁵ Član 251. stav 2. ZKP BiH određuje: "Glavni pretres koji je odgođen mora ponovo početi ako se izmijenio sastav vijeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i braniteljice vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se koristi zapisnik o uviđaju".

⁶ T-49-A- Izvod iz matične knjige umrlih broj 2510721/3 15 158, Zagreb, 20.1.2015. godine; T- 49- Zapisnik o uzimanju izjave od svjedoka broj 08-02/1-358/120 od 04.10.2010.godine- CJB Banja Luka;

12. Po istom osnovu Vijeće je na ročištu za glavni pretres dana 18.11.2014.godine prihvatilo prijedlog da se pročita i zapisnik o saslušanju svjedoka Lihović Šefike - Prva policijska uprava BiH, Odjeljenje policije broj 05-1/06-1-452/10, 26.05.2010.godine, koja usljed lošeg zdravstvenog stanja nije bila u mogućnosti pristupiti u sud radi davanja iskaza, a na koji prijedlog Tužilaštva za čitanje zapisnika odbrana i optuženi nisu imali primjedbe.⁷

13. Na ročištu za glavni pretres dana 21.04.2015. godine Vijeće je prihvatilo prijedlog Tužilaštva da se na osnovu odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH pročita Zapisnik o uzimanju izjave od svjedoka Jurić Sekule, broj: 08-02/1-266/10, od 09.08.2010. godine, a obzirom da je dolazak ovoga svjedoka pred sud otežan iz važnih razloga.⁸ Naime, optužnicom je predloženo saslušanje ovog svjedoka, te je u nekoliko navrata i pozivan, ali je Tužilaštvo izvještavalo da je svjedok na privremenom radu u inostranstvu i da je u telefonskom razgovoru, kao i putem nadležnih policijskih tijela utvrđeno da je neizvjesno kada bi svjedok mogao pristupiti radi svjedočenja o čemu su sačinjene i službene zabilješke.⁹ Sud je učinio dodatni napor da svjedoka kontaktira odjeljenje za podršku svjedocima Suda BiH, te je u dva navrata, (službena zabilješka odjeljenje za podršku svjedocima od 13.04.2015.godine) utvrđeno da nema informacije o dostupnosti ovog svjedoka i organizaciji bilo njegovog dolaska u BiH ili svjedočenja putem video linka. Dana 16.04.2015.godine u spis je zaprimljena nova službena zabilješka da je dana 14.04.2015.godine Odjeljenje za podršku Suda BiH ostvarilo telefonski kontakt sa svjedokom koji je naveo da mu određene okolnosti otežavaju dolazak u BiH i njegovu dostupnost sudu, a koje je već naveo i u razgovoru sa postupajućim tužiocem. Naveo je da obavlja terenski posao na međunarodnoj relaciji Italija- Njemačka, i da nema mogućnosti pomjeranja slobodnih dana izuzev kratkog odmora u avgustu mjesecu za kada planira dolazak u BiH. Obzirom da bi čekanje do mjeseca avgusta bilo u suprotnosti sa načelom efikasnosti, to je vijeće usvojilo prijedlog da se njegov iskaz pročita, a imajući u vidu i činjenicu da ni odbrana nije imala primjedbe da se dokaz provede na ovaj način.

(f) Odbijeni prigovori na zakonitost dokaza

14. Odbrana Marković Bosiljka izjavila je prigovor zakonitosti na dokaz tužilaštva dobijen provođenjem posebnih istražnih radnji - presretnutih telefonskih razgovora između Marković Bosiljka i Bubić Gorana, njegovog branioca u to vrijeme, kao i razgovor između svjedoka Božića i njegovog branioca.

---

⁷ T19a- medicinska dokumentacija na okolnost lošeg zdravstvenog stanja svjedoka Lihović Šefike; T-19- zapisnik o saslušanju svjedoka Lihović Šefika;

⁸ T-53- zapisnik o uzimanju izjave od svjedoka broj 08-02/1-266/10 od 09.08.,2010.godine CJB Banja Luka;

⁹ Vidi transkript sa pretresa 13.01.2015;

15. Vijeće je odbilo prigovor odbrane obzirom da svjedok Božić nije optužen u ovom postupku, zbog čega je prigovor odbrane na korištenje njegove komunikacije sa advokatom irelevantan. Po pitanju snimljenih razgovora komunikacije optuženog Marković Bosiljka sa advokatom Bubić Goranom Vijeće nalazi da takođe nema procesnih smetnji u smislu odredbe člana 116.stav 4. ZKP BiH, imajući u vidu činjenicu da sud nije koristio sadržaj presretnutih razgovora, već su dokazi predloženi na okolnost hronologije postupanja optuženih u vezi sa uticajem na svjedoka u fazi istrage. Na ovaj način, Vijeće je prihvatilo korištenje dokaza, ali nije cijenilo sadržinu presretnutih razgovora, te je iste prihvatio samo u kontekstu utvrđivanja činjenice da je, nakon pritiska od strane Božića, da se dogovore o načinu svjedočenja u zamjenu za novac, optuženi Bosiljko Marković kontaktirao svog advokata koji je opet, a prema sadržaju presretnutih razgovora između samih optuženih, trebao pregledati izjavu koju je Božić Mirko dao postupajućem tužiocu.

16. Imajući u vidu da Vijeće prilikom donošenja odluke nije cijenilo sadržaj presretnutih razgovora između optuženog i njegovog branioca, već je dokaz korišten samo kao informacija da su isti bili u kontaktu u vrijeme međusobnih dogovora optuženih o uticaju na dokazni postupak, to sud nalazi da se ne radi o nezakonito pribavljenom dokazu, niti da je istim povrijeđeno pravo na odbranu optuženih.

17. Odbrana Marković Bosiljka prigovarala je i prijedlogu tužilaštva da se kao dokaz provedu službene zabilješke sačinjene od strane policijskih inspektora o tome šta su čuli ili vidjeli, navodeći da se ove vrste službene zabilješke ne mogu koristiti kao dokazi. Sud je odbio prigovor odbrane kao neosnovan, a obzirom da se ne radi o informativnim službenim zabilješkama, nego o zabilješkama službenih lica koje su sačinili po osnovu obavljene posebne istražne radnje tajnog praćenja (član 118. stav 6. ZKP BiH) , i to preduzete na osnovu naredbe suda, a o kojoj preduzetoj istražnoj radnji je vođa tima inspektora i svjedočio neposredno pred sudskim Vijećem, što je na kraju bilo i osnov za uvođenje službene zabilješke u spis i njenog korištenja kao dokaza u ovom postupku.

18. Odbrane su prigovarale provođenju dokaza saslušanjem svjedoka Petko Župljanin, navodeći kao razlog činjenicu da je svjedok saslušan dana 19.11.2014.godine, odnosno prije okončanja faze postupka u kojoj je tužilac izlagao dokaze, te je stoga i trebao biti predložen kao svjedok u toj fazi postupka. Vijeće je odbilo prigovor odbrane nalazeći da svjedok nije ni mogao biti saslušan u toj fazi postupka, a imajući u vidu da isti nije bio predložen optužnicom i da se radi o svjedoku koji je saslušan nakon okončanja istrage u ovom predmetu.

(g) **Odbijeni dokazni prijedlozi**

19. Odbrane optuženih iznijele su zajednički prijedlog da se izvrši zajednički obilazak lica mjesta. Vijeće je odbilo prijedlog ne nalazeći da uviđajem na navodnom licu mjesta vijeće može dobiti saznanja o odlučnim činjenicama u ovom predmetu. Takođe, provođenje ovog dokaza ne bi bilo ni₁₀ pouzdano obzirom da je od događaja

protekao period od više od dvadeset godina u kojem je zasigurno došlo do promjene faktičkog stanja na terenu.

20. Odbrana optuženog Marković Bosiljka iznijela je i prijedlog da se kao dodatni dokaz odbrane provede uvid u geografsku kartu područja o kojem svjedoči S-4, kao i da vještak geometar obiđe lice mjesta i sačini zabiljške na okolnosti udaljenosti od kuće svjedoka S-4 do stanice u Dabovcima, te na okolnost da li na tom putu postoji neko skretanje desno i put u šumu, a sve obzirom da je prema mišljenju odbrane, svjedokinja S-4 navela da je silovana pet do deset minuta vožnje na sporednom putu u šumici. Prijedlogu se pridružio i branilac prvooptuženog navodeći da bi bilo od značaja da se utvrde ove okolnosti.

21. Sud je odbio i ovaj prijedlog odbrana, iz istih razloga, odnosno nalazeći da nije neophodno potrebno da se radi razjašnjenja stvari pozove i saslušava vještak geometar, te nalazeći da obzirom na situaciju u kombiju u kojoj se nalazila za vrijeme vožnje, irelevantna je percepcija S-4, da li se radilo o sporednom ili glavnom putu. Vijeće je našlo da se ne radi o činjenicama koje su odlučujućeg karaktera za razjašnjenje navoda optužnice.

C. DOKAZNI POSTUPAK

(i) Tužilaštvo

22. Na prijedlog Tužilaštva saslušano je osam svjedoka, i to: I.A. dana 02.09.2014. godine,¹⁰ S.A. dana 02.09.2014. godine,¹¹ Milorad Kalamanda – dana 09.09.2014. godine, Mirko Sivonjić –dana 28.10.2014. godine, i 04.11.2014. godine, Goran Rakić – dana 04.11.2014. godine, Božić Mirko – dana 02.12.2014. godine, S-4 – 23.12.2014. godine i Petko Župljanin – dana 03. 03. 2015 (dodatni dokaz).

23. Tužilaštvo je na pretresu iznijelo i u sudski spis uložilo materijalne dokaze koji su popisani u Aneksu presude i čine dio obrazloženja presude.

24. Tužilaštvo je odustalo od provođenja dokaza iz optužnice pod rednim brojem 17,18, 19, 27 i 35, te pod rednim brojevima od 69 do 79 iz optužnice.

---

¹⁰ U presudi se ne navodi ime i prezime svjedoka obzirom da se radi o majci oštećene

¹¹ U presudi se ne navodi ime i prezime svjedoka obzirom da se radi o bratu oštećene

(ii) Odbrana

25. U svojstvu svjedoka odbrane optuženog Marković Bosiljka saslušani su Narić Cvijeta – na ročištu 10.02.2015. godine i Narić Luka – na ročištu 31.03.2015. godine.

26. U svojstvu svjedoka odbrane optuženog Marković Ostoje saslušani su svjedoci Ilija Raljić i Niko Novaković-dana 17.02.2015.godine.

27. Odbrane optuženih su uložile u spis materijalne dokaze koji su popisani u *Aneksu* presude i sastavni su dio obrazloženja presude.

(iii) Oštećena

28. Punomoćnik oštećene, advokat Šehić Nedžla, u toku postupka sudu je dostavila prijedlog za ostvarivanje imovinsko pravnog zahtjeva. U obrazloženju prijedloga je navedeno da oštećena, shodno odredbama članova 193. i 194. ZKP-a BiH, podnosi imovinskopravni zahtjev za naknadu nematerijalne štete počinjene ovim krivičnim djelom. U tom smislu oštećena je u predmetnom zahtjevu tačno naznačila i kumulativni iznos potraživane jedinstvene nematerijalne štete, koja obuhvata pretrpljene duševne i fizičke bolove, pretrpljeni strah i umanjenje opće životne sposobnosti, te je predložila da se kao dokaz provede nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke, sačinjen po osnovu naredbe Tužilaštva BiH na okolnosti zdravstvenog stanja oštećene, njenog invaliditeta, težine i trajanja bolova te pretrpljenog straha. Vijeće je prihvatilo provođenje ovog dokaza i to neposrednim iznošenjem nalaza i mišljenja od strane vještaka na glavnom pretresu. Svoj nalaz i mišljenje vještak neuropsihijatar profesorica Alma Bravo Mehmedbašić i vještak psiholog Senadin Fadilpašić obrazložili su na ročištu za pretres od 28.04.2015.godine, a u spis je uloženi nalaz i mišljenje vještaka sa pratećom dokumentacijom koji su takođe naznačeni u *Anexu* presude.

D. ZAVRŠNE RIJEČI

a. Tužilaštvo

29. U završnom obraćanju tužilac je naveo da su u dokaznom postupku u cjelosti dokazani navodi optužnice. Prije svega navodi da su dokazi ukazali na postojanje oružanog sukoba na području općine Kotor Varoš, koji je počeo 11.06.1992. godine, te da je istom prethodila mobilizacija i naoružavanje stanovništva. Takođe je nesporna povezanost oružanog sukoba sa optuženim koji su u to vrijeme bili pripadnici Vojske Republike Srpske. Nadalje, tužilac navodi da iz svih dokaza izvedenih tokom glavnog

pretresa proizilazi zaključak da su optuženi počinili krivično djelo koje im se stavlja na teret predmetnom optužnicom. Pri ovakvom zaključivanju Tužilaštvo se oslanja na iskaze svjedoka majke i brata oštećene S-4, same oštećene S-4, Božić Mirka, Kalamanda Milorada, Sivonjić Mirka, Rakić Gorana i Župljanin Petka date na glavnom pretresu kao i pročitane iskaze svjedoka Šerife Lihović, oca oštećene S-4 i Sekule Jurića, te na izvedene materijalne dokaze.

30. Tužilaštvo ističe da je nesporno da je kritične večeri oštećena silovana, a da to proizilazi iz iskaza oštećene, članova njene obitelji, kao i posrednih saznanja koje su o događaju od majke oštećene dobili svjedoci Petko Župljanin i Sekula Jurić neposredno nakon samog događaja. Naročito se ističe da ovu činjenicu ne spori ni odbrana optuženih, već naprotiv, o tome neposredno svjedoči i potvrđuje svjedok odbrane Ilija Raljić, a posredno, na osnovu saznanja od Ilije Raljića, i svjedok odbrane Niko Novaković.

31. Tužilaštvo nalazi da je odbrana optuženih u ovom predmetu usmjerena na dokazivanje da je silovanje izvršio jedino Predrag Cicmanović, a koji je u međuvremenu preminuo, a koju činjenicu odbrana optuženih koristi sa ciljem oslobađanja optuženih od odgovornosti. Nadalje se u završnoj riječi ističe da, koncipirajući svoju osnovnu tezu na taj način, odbrana ne samo da ne osporava silovanje, nego ne osporava ni činjenicu prisustva optuženih u kombiju. Tužilaštvo je analiziralo i iskaze svjedoka Ilije Raljića i Nike Novakovića, za koje navodi da su usmjereni na dokazivanje da optuženi nisu bili u kombiju kada je isti zaustavljen u Dabovcima, i kada je prema tezi odbrane oštećena silovana i to od strane jednog lica – Cicmanović Predraga.

32. Nadalje, u završnoj riječi se ističe da je oštećena jasno i na glavnom pretresu potvrdila da ju je silovalo više lica. Oštećena potvrđuje i da se u jednom momentu na vratima kombija pojavilo lice po imenu Ilija – očigledno upravo Ilija Raljić, svjedok odbrane, te njegov iskaz u tom dijelu potvrđuje istinitost iskaza oštećene koja je bila u mogućnosti percipirati njegovo prisustvo, kao i činjenicu da je on bio pozvan da je i on siluje što je odbio, a što je opet saglasno sa iskazom Ilije Raljića. Imajući sve ovo u vidu, nema nikakvog razloga da se ne povjeruje iskazu oštećene u dijelu u kojem ona tvrdi da je njeno silovanje izvršeno od strane više lica. Tužilaštvo je analiziralo iskaz oštećene, nalazeći da opisuje predmetni događaj koherentno i dosljedno, u bitnim dijelovima ali da je logično da se, obzirom na posebno osjetljive godine oštećene u vrijeme izvršenja djela, te činjenicu da je navedeni događaj po istu imao izuzetno traumatičan efekat, ne može sjetiti svih detalja događaja ove večeri.

33. U pogledu iskaza svjedoka Božić Mirka, Tužilaštvo ukazuje na to da je svjedok dao više izjava u pogledu događanja kritičnog dana. Tužilaštvo nadalje smatra da, u ovakvoj situaciji, Sud prilikom ocjene navedenih izjava, treba imati na umu da je navedeni svjedok u izuzetno složenom položaju, a imajući u vidu njegovu ulogu u drugim događajima koji su se dešavali kritičnog dana, koji nisu predmet ovog postupka, ali su ga doveli u vezu sa optuženima u ovom postupku. Takođe, iz izvedenih dokaza u vezi sa posebnim istražnim radnjama koje su se provodile u vrijeme kada je svjedok davao izjave po ovom događaju u Tužilaštvu BiH, proizilazi da između ovog svjedoka i optuženih postoji istorija nerazriješenih ličnih odnosa, te da je u vezi sa tim na svjedoka vršen uticaj u smislu

davanja iskaza koji će biti povoljniji za optužene upravo u ovom postupku. Međutim, cijeneći okolnost da nema drugih direktnih svjedoka predmetnog događaja, Tužilaštvo nalazi da svi iskazi koje je ovaj svjedok dao, trebaju biti cijenjeni kao cjelina, te se iz njih nakon takve ocjene ne može izvući drugačiji zaključak od onog da isti, van razumne sumnje, potvrđuju da se silovanje oštećene kritičnog dana i na kritičnom mjestu dogodilo, a da su optuženi bili u kombiju u kome se silovanje dešavalo.

34. Tužilac se osvrnula i na iskaze svjedoka Milorada Kalamande i Župljanin Petka, te naglasila činjenicu da je prisustvo optuženih u kombiju te večeri potvrđeno, ne samo od strane svjedoka optužbe, već i od strane svjedoka odbrane. U pogledu iskaza svjedoka odbrane Cvijete Narić i Luke Narić, Tužilaštvo iste nalazi neuvjerljivima i kontradiktornim kako samim sebi, tako i međusobno. Naročito se Tužilaštvo bavilo i kredibilitetom iskaza svjedoka Cvijete Narić, ističući da je to osoba koja je sklona konzumaciji alkohola, od čega trpi i određene posljedice u pogledu psihičkog zdravlja, a što je potvrđeno uložnim materijalnim dokazima i svjedočenjem njenog brata. Imajući u vidu protek vremena kao i navedene okolnosti, Tužilaštvo nalazi da nije vjerovatno da se svjedokinja tako precizno sjeća kritičnog dana.

35. Nadalje, Tužilaštvo ukazuje vremenski okvir koji ovi svjedoci zajedno sa drugim svjedocima odbrane Ilijom Raljić i Nikom Novaković pokušavaju da postave, a nasuprot saglasnim izjavama oštećene i njene majke u pogledu vremenskog okvira odvođenja i vraćanja kući oštećene, nije moguć. Naime, oštećena i njena majka saglasne su da je oštećena odvedena nešto iza 9h, a vraćena nakon 3-4 sata, dakle, oko ponoći. Tužilaštvo drži da je oštećena, zbog preživljenog stresa možda i mogla biti zbunjena u pogledu trajanja odvođenja, ali ne i njena majka, koja je to vrijeme sigurno sjedila kući i čekala povratak svoje maloljetne kćeri, nesumnjivo gledajući u sat i brojeći svaki minut. Stoga, Tužilaštvo nalazi da vremenski okvir kako ga postavlja odbrana nije vjerovatan niti održiv i usmjeren je ka isključivanju mogućnosti da su optuženi kritične prilike izvršili silovanje oštećene S-4.

36. Tužilaštvo nalazi da iz provedenih dokaza sasvim jasno i nedvosmisleno proizilazi da su optuženi počinili krivičnopravne radnje opisane u dispozitivu optužnice, te stoga da sudsko Vijeće treba donijeti odluku o krivičnoj odgovornosti optuženih za počinjeno krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka e) KZ BiH, te ih oglasiti krivim i osuditi po zakonu.

37. Tužilaštvo smatra da prilikom odlučivanja o visini kazne na strani optuženih ne postoji niti jedna relevantna olakšavajuća okolnost koja bi mogla utjecati da se optuženima izrekne kazna manja od propisane. Nasuprot tome, da Vijeće prilikom određivanja visine kazne prema optuženim, mora uzeti u obzir čitav niz otežavajućih okolnosti, a naročito činjenicu da su u činjenju djela optuženi iskazali posebnu okrutnost i bešćutnost, a da je kao posljedica njihovih radnji, život jedne djevojčice i njene porodice zauvijek promijenjen, a ona traumatizirana do kraja svoga života. Optuženi ni u jednom momentu, u toku cijelog inkriminiranog događaja, nisu pokazali nimalo sućuti prema oštećenoj, a po događaju su je ostavili u potpunom šoku na podu kombija, ne mareći za

to šta će se dalje sa njom desiti.

b. Odbrana optuženog Marković Bosiljka

38. U svom završnom obraćanju branilac optuženog Marković Bosiljka navodi da ne spori i da su tempore criminis postojali ratni uslovi, kao i da je optuženi bio pripadnik Vojske Republike Srpske. Odbrana nespornim smatra i sve činjenice navedene u dispozitivu optužnice i to zaključno sa dijelom rečenice " ....zbog čega jcj je Cicmanović stavio nož pod grlo".

39. Za odbranu su sporni i neodrživi navodi optužnice prema kojim je jedan od optuženih naslonio pištolj na čelo oštećene, da bi tokom vožnje prema Vrbanjcima i Kotor Varoši, Cicmanović Predrag rekao Božiću da skrene putem prema selu Dabovci što je on i učinio i vozilom zaustavio u blizini autobuske stanice nakon čega su osumnjičeni Ostoja Marković, Bosiljko Marković i Cicmanović Predrag naizmjenično više puta izvršili silovanje oštećene S-4 prisiljavajući je da ih nakon silovanja i oralno zadovoljava što je sve trajalo oko 3 sata, dok je vozač Božić Mirko po zaustavljanju napustio kombi i svo vrijeme stajao ispred vozila na udaljenosti oko 10 metara slušajući lupanje i galamu koja je dopirala iz unutrašnjosti kombija.

40. Odbrana je analizirala iskaz oštećene na glavnom pretresu, kao i njene izjave koje je davala ranije, počev od izjave od 16.07.1992.godine, gdje oštećena kaže da su je silovala sva četiri lica iz vozila, pa prema tome, odbrana zaključuje da to znači da je u tome učestvovao i Božić. Odbrana nalazi da je ona tako svjedočila i na glavnom pretresu, ali da Tužilaštvo namjerno izdvaja Božića i stavlja ga u ulogu svjedoka. Odbrana nalazi spornim da se u tom dijelu optužnice Tužilaštvo oslanja na iskaz svjedoka Božića i vjeruje njemu, ali ne vjeruje oštećenoj da su je silovala četiri lica. Analizirane su izjave svjedoka Božića, navodeći da on u izjavi pred ovlaštenim licima vojne policije 09.11.1992.godine nigdje ne spominje optuženog Bosiljka Marković da je izvršilac ovog djela. Takođe, odbrana navodi da je značajno da u izjavi od 10.11.1992.godine svjedok opet ne spominje Marković Bosiljka, kao izvršioca radnje silovanja. Odbrana nalazi da je njegovo saslušanje na glavnom pretresu bilo vrlo teško i mukotrpno, a zbog toga što je nesiguran u svoju izjavu, i to zato što je on izvršilac radnje silovanja, te ističe da se ne može pristupiti ocjeni izjave svjedoka djelimično.

41. Analizirajući sadržaje presretnutih razgovora branilac je ukazao da je u svim telefonskim razgovorima Božić taj koji zove optužene, a ne oni njega, te da je iz razgovora apsolutno jasno da je uspaničen jer se boji za svoj status. U jednom presretnutom razgovoru kaže "slušaju i moj telefon", pa mu je ta okolnost vjerovatno bila i poznata, a vidjelo se na glavnom pretresu da je bilo nesuglasica između njega i tužioca.

42. Odbrana dalje, navodi da objašnjenje za činjenicu hapšenja optuženih od strane vojne policije jasno proizilazi iz materijalnog dokaza odbrane, a to je optužnica Vojnog suda u Banja Luci 1. Krajiškog korpusa od₁₅01.11.1993.godine protiv Cicmanović

Predraga, Božić Mirka, Marković Bosiljka i Marković Ostoje što su taj isti dan 28.06.1992.godine počinili navodno više krivičnih djela silovanja ženskih osoba hrvatske nacionalnosti. Ova optužnica je objašnjenje zašto dolazi do hapšenja i lišavanja slobode od strane vojne policije ovih lica, odnosno oni nisu lišeni slobode samo radi sumnje za silovanje svjedoka oštećene S-4.

43. Odbrana je dalje navela da Tužilaštvo neosnovano osporava svjedoka odbrane, i da odbrana ne spori da je svjedokinja Narić Cvijeta potator (alkoholičar), ali ne može se zanemariti ni iskaz svjedoka Luke Narić koji je u bitnim stvarima apsolutno istovjetan sa iskazom Cvijete Narić. Odbrana nalazi da su oba svjedoka saglasna po pitanju činjenice da optuženi u deset sati došli njihovoj kući, da su tamo sjedili, pili kafu, da je potom Ostoja otišao, a da je Bosiljko ostao do jutarnjih sati. Za činjenicu da se oba svjedoka sjećaju da je to baš bilo 28.06.1992.godine, odbrana nalazi da su svjedoci dali jasno objašnjenje, i to da je to bilo na Vidovdan, i da je sutradan bila bitka u koju je trebao da ide Marković Bosiljko, a u kojoj su bici njihovi rođaci izgubili živote. Sasvim je logično da su to upamtili, jer se tako nešto ni u ratu ne dešava svaki dan. Dakle, odbrana nalazi da je dokazano da su ova dva optužena, *tempore criminis*, bili kod kuće Narića u Vrbanjcima i da su se tu dovezli kombijem, a što potvrđuje i svjedok Božić. Kako je oštećena odvedena oko 21 čas iz svoje kuće, pola sata je sasvim dovoljno da od njene kuće u Orahoj, stignu kombijem do Vrbanjaca.

44. Odbrana nalazi da je optužnica u cjelosti nedosljedna, kako sa aspekta činjenica koje su navedene u dispozitivu optužnice, tako i u pogledu dokaza koji su podloga optužnici, a na kraju i kod pravne kvalifikacije jer se retroaktivno primjenjuje Krivični zakon Bosne i Hercegovine. Odbrana je predložila vijeću da vođeni načelom *in dubio pro reo* oslobode optuženog optužbe.

c. Odbrana optuženog Marković Ostoje

45. U svom završnom obraćanju branilac optuženog Marković Ostoje navodi da ne osporava postojanje oružanog sukoba na teritoriji na kojoj se konkretan događaj desio. U pogledu samog statusa optuženog, odbrana navodi da u vrijeme kad se desio sporni događaj, on je bio pripadnik druge jedinice a ne Kotorvaroške brigade, i u tom pravcu postoje pismeni dokazi koje je tužilac izveo u spis. Međutim, ne osporava tvrdnju da je optuženi faktički učestvovao u oružanim sukobima u Kotor Varoši, ali počev od 29.06.1992.godine, odnosno dan ili neposredno nakon što se sporni događaj desio.

46. U pogledu same radnje izvršenja odbrana navodi da žali što je odbijen prijedlog odbrane da se izvrši uviđaj na lokacijama na kojima se kretao kombi, ali je to djelimično nadomješteno iskazima svjedoka koje je izvela odbrana, koji su svjedočili o udaljenosti na relaciji Orahova, Obodnik, Dabovci, Vrbanjci. Odbrana navodi da je udaljenost od kuće oštećene -svjedoka S-4 do mjesta Obodnik oko 2km. Na tom mjestu put Orahova-Obodnik se uključuje na magistralni put Teslić, Banja Luka. Skreće se lijevo ide se

sljedeća 2km magistralnim putem i dolazi se do spornog mjesta koje je označeno u ovom krivičnom postupku kao mjesto događaja- a to je autobuska stanica u Dabovcima, u mjestu Vrbanjci. Komanda jedinice koja je bila tu stacionirana se nalazi samo kilometar i pol do dva od Dabovaca. Sve ukupno, odbrana analizira da je to duljina od 6 do 7km, što preračunato u vožnju magistralnim putem ne bi moglo trajati više od sedam osam minuta.

47. Odbrana je analizirala izjave svjedoka S-4- i to od 16.07.1992.godine, te 29.04.2013.godine i 06.04.2010.godine, nalazeći da su izjave apsolutno nepodudarne u vrlo bitnim segmentima. Odbrana analizira da u izjavi iz 2013.godine i 2010.godine svjedokinja sumarno događaj opisuje na način da je ona strpana u kombi u Orahovoj, da je odmah nakon što je ušla u kombi počeo čin silovanja od strane Cicmanović Predraga, da su došli u mjesto Dabovci, skrenuli u neku šumicu prema vikendici i vozili desetak minuta, gdje su je kad su stigli, silovali navodno i ostala dva optužena. U izjavi koju je dala 19 dana nakon događaja, činjenično stanje koje je prikazala je drastično drugačiji. U toj izjavi decidno je navela da čin silovanja se nije dešavao od momenta kad je sjela u kombi u Orahovi, do dolaska u Dabovce nego nakon skretanja na desnu stranu, 5 do 10 minuta vožnje gdje kombi stao i da su je tu silovala sva četvorica. S tim u vezi odbrana analizira da je u pitanju potpuna nedosljednost svjedoka S-4 u iznošenju važnih činjenica. Odbrana smatra da se njena izjava mora cijeniti na kritički način, i prije svega cijeniti kojoj se izjavi zaštićenog svjedoka S-4 prikloniti. Ako se Vijeće prikloni kasnijim izjavama koje su date 20 godina nakon štetnog događaja, pojavljuje se problem nedosljednosti, a ako se prikloni najsvježijoj izjavi, njen iskaz je u koliziji sa iskazima ostalih saslušanih svjedoka koje je u ovom postupku predložila odbrana drugooptuženog. Odbrana naglašava da niko, osim oštećene, nije pominjao dalek put od autobuske stanice u Dabovcima prema mjestu izvršenja krivičnog djela po prvoj izjavi. To je odlučno negirao i sam svjedok Mirko Božić koji je u svim izjavama kazao da se to moglo kretati desetak do dvadeset metara od same autobuske stanice, a to je na licu mjesta vidljivo kao veliko proširenje u sklopu autobuske stanice, odnosno jedan veći prostor u sklopu stanice, a što potvrđuje činjenica da je na stanici stajalo više vojnika.

48. Odbrana dovodi u pitanje kredibilitet svjedoka Božić Mirka, navodeći da je sudski spis pun, u najmanju ruku, osnovanih sumnji, da je on izvršio navedeno krivično djelo, u kojem pravcu se analiziraju dokumenti nastali neposredno nakon 28.06.1992.godine, i to optužnica za četvoricu optuženih, između ostalog Božić Mirka, za silovanje više žena, a u koju nije uključen i slučaj koji je predmetom ove istrage, pa se postavlja pitanje zbog čega je to tako. Branilac smatra da se ne radi o zataškavanju, jer su mnogobrojne aktivnosti vođene oko otkrivanja počinitelja više krivičnih djela, između ostalog i nad zaštićenim svjedokom S-4, pa je stoga čudno da ovog događaja nema u optužnici. Odbrana ukazuje na službenu zabilježku organa za obavještajno bezbjedonosne poslove komande vojne pošte 7001/46 od 06.12.1992.godine u kojoj je u pretposljednem pasusu navedeno , "... u isto vrijeme u istom selu silovana maloljetnica od 14 godina koja se odmah poslije toga iselila u Njemačku. Svi podaci ukazuju na to da je ovo silovanje izvršio Božić Mirko iz sela Grabovica." Odbrana smatra da je tu možda i odgovor na pitanje zašto događaja nema u optužnici.

49. Nadalje, odbrana ističe da je Božić Mirko₁₇ je dosljedan u svojim iskazima samo u

jednoj činjenici, i to da nije vidio čin silovanja od strane jednog i drugog optuženog, Marković Bosiljka i Marković Ostoje, a njegovo svjedočenje u pogledu odlučnih činjenica za presuđenje u ovoj krivičnoj stvari kontradiktorno je sa iskazom zaštićenog svjedoka S-4. Krupna nesaglasnost u njihovim iskazima je po pitanju činjenice ko je vratio zaštićenog svjedoka njenoj kući. Svjedok optužbe Božić Mirko kaže da je on to uradio sam, a da je prije toga pred komandom u Vrbanjcima prethodio sukob njegov Marković Bosiljka i Marković Ostoje sa Cicmanovićem, oko toga da je Cicmanović odvede, jer je zaključio da je ovaj imao namjeru da je ubije, dok zaštićeni svjedok S-4 u svojim izjavama ističe potpuno drugu stvar, i to da su sva četvorica učestvovala u njenom povratku u selo Orahova.

50. Odbrana je analizira iskaz svjedoka Raljić Ilije, našavši da to nije izmišljeni svjedok, jer je jasno da ga je na nedvosmislen način sa događajem povezala zaštićeni svjedok S-4. Taj svjedok na jasan način ističe da je bio na autobuskoj stanici u Dabovcima, da su oba optužena izašla iz kombija, da je bilo više vojnika, da su međusobno razgovarali i da su nakon toga sjeli u kombi i otišli za Vrbanjce. Ovaj svjedok potvrđuje činjenicu da je u momentu kad je on zavirio u kombi vidio Cicmanovića u činu silovanja S-4. Odbrana navodi da pravno nije dopustivo da se iskaz jednog svjedoka dijeli na dijelove pa da se dio njegovog iskaza prihvati kao tačan, a dio ne, a to je, prema mišljenju odbrane, u analizi njegovog iskaza izvršilo Tužilaštvo tako što je iskoristilo njegov iskaz da kaže da je on potvrdio da je S-4 silovana, dok drugi dio iskaza koji se odnosi na to da su izlazili iz kombija za vrijeme dok je Cicmanović ostao, tužilac ne prihvata. Uvažavajući činjenicu da uopšte nije sporno da od stanice u Dabovcima do Vrbanjaca nisu poduzimane radnje prem aoštećenju, odbrana smatra da su izjave svjedoka S-4 i Mirka Božića u najmanju ruku protivrječne i da nije moguće na njima zasnovati okrivljujuću sudsku presudu.

51. Na kraju je odbrana i analizirala protek vremena od momenta izvođenja zaštićenog svjedoka iz njene kuće do momenta kad se vratila, navodeći da prema pismenim dokumentima iz optužnice, i po nespornim svjedočenjima svjedoka S-4 i Božić Mirka i ostalih svjedoka izvođenje je moglo biti oko 21 i 30 časova, a vraćanje je moglo biti najranije u ponoć i vjerovatnije oko 1 sat poslije ponoći. Odbrana ističe činjenicu da put od Vrbanjaca do Orahove može trajati petnaestak minuta, te nalazi spornim da ne postoje dokazi o tome gdje je potrošeno ostalo vrijeme od skoro četiri sata. Odbrana smatra da to pitanje nije beznačajno i da je jedna situacija ako Vijeće povjeruje dokazima da su je sva četvorica vratila kući, dok je druga pravna situacija ako je to uradio samo svjedok Mirko Božić. Imajući u vidu sve navedeno odbrana je predložila vijeću da donese oslobađajuću odluku.

d. Oštećena u pogledu imovinsko pravnog zahtjeva

52. U završnom obraćanju zastupnice oštećene navodi se da pravosudne institucije u Bosni i Hercegovini daju značajan i sve veći doprinos kažnjavanju za zločine seksualnog nasilja počinjene od 1992. do 1995. godine. Nadalje se ističe da su međunarodni krivični

sud za bivšu Jugoslaviju i Međunarodni krivični sud zaključili da seksualno nasilje neizostavno izaziva tešku tjelesnu ili duševnu bol. Punomoćnica ističe da na osnovu provedenih dokaza jasno proizilazi da je oštećena svjedokinja S-4, brutalno silovana od strane više vojnika kada je imala samo 14 godina, a sve je to kod oštećene svjedokinje S-4 izazvalo veliki strah, fizičku i duševnu bol i patnje što je imalo za posljedicu dugotrajno narušeno zdravlje sa trajnim posljedicama. Na to ukazuju svi provedeni dokazi, a posebno iskaz oštećene svjedokinje S-4 kojom prilikom je ista na uvjerljiv način iznijela okolnosti pod kojima je došlo do silovanja i zlostavljanja koje je nad njom izvršeno, kao i medicinsko vještačenje na okolnost pretrpljenih duševnih bolova i straha i umanjenja opće životne sposobnosti oštećene.

53. Oštećena postavlja svoj imovinsko-pravni zahtjev kojim predlaže sudu da ga usvoji i da obaveže optužene Bosiljka Markovića i Ostoju Markovića da oštećenju solidarno isplate na ime naknade nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih i fizičkih bolova, pretrpljenog straha zbog neosnovanog lišenja slobode, povrede prava, dostojanstva i morala ličnosti, mučenjem, nečovječnim i ponižavajućim postupanjem i duševnih bolova zbog umanjenja opće životne sposobnosti, iznos od 40.000 KM. Punomoćnica je navela da se radi o jedinstvenoj postavljenoj nematerijalnoj šteti koja kompenzira sljedeće vidove štete: na ime pretrpljenog straha iznos od 6.000 KM, na ime duševnih i fizičkih bolova, povrede prava ličnosti, dostojanstva ličnosti i morala ličnosti mučenjem nečovječnim i ponižavajućim postupanjem iznos od 20.000 KM, te na ime duševnih bolova zbog umanjenja opće životne sposobnosti iznos od 14.000 KM.

54. Zastupnica je navela da je iznos od 40.000 KM smanjen u odnosu na prvobitno postavljeni imovinsko-pravni zahtjev, a imajući u vidu da su provedeni svi dokazi, te da je prema mišljenju nje kao punomoćnika oštećene, nesumnjivo dokazano da optuženi nisu jedini koji su učestvovali u ovome krivičnom djelu. Visina imovinsko-pravno zahtjeva, prema navodima punomoćnika oštećene predstavlja kumulativni iznos jedinstvene nematerijalne štete koja obuhvata pretrpljene duševne i fizičke bolove, pretrpljeni strah i umanjenje opće životne sposobnosti.

55. Pravni osnov za postavljanje imovinsko-pravnog zahtjeva radi naknade nematerijalne štete zbog pretrpljenog straha, fizičkih bolova i trajnih duševnih bolova temelji se na odredbi člana 200. Zakona o obligacionim odnosima i Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, a koja u članu 3. normira da niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom postupanju ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Kao i na Evropskoj konvenciji o sprječavanju mučenja, nehumanog i ponižavajućeg tretmana i kažnjavanja, Evropskoj konvenciji o obeštećenju žrtava krivičnih djela nasilja, te po opštim pravilima i Zakonima o obligacionim odnosima, kao za štetu pričinjenu krivičnim djelom.

56. Punomoćnica je na kraju navela da posebno opravdanje za rješavanje imovinsko pravnog zahtjeva u krivičnom postupku postoji u slučajevima kada je oštećeni ujedno i zaštićeni svjedok. Ozbiorom da je taj status faktički onemogućava učešće u parničnom postupku bez otkrivanja identiteta.

II. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

57. Vijeće je, prije svega pristupilo razmatranju pitanja primjene materijalnog zakona u odnosu na inkriminacije stavljene na teret optuženim, i to polazeći prvenstveno od principa zakonitosti propisanog u članu 3. KZ BiH i principa vremenskog važenja krivičnog zakona, a koji je propisan u članu 4. KZ BiH, te člana 7. stav 1. EKLJP i člana 15. stav 1. MPGPP, a iz kojih odredaba proizilazi jedan od temeljnih principa da se na učinioca krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja djela (*tempus regit actum*), od kojeg principa, je moguće odstupiti jedino u interesu optuženog, odnosno kasniji zakon primijeniti samo u situaciji ako je on blaži za učinioca.

58. Iz optužnice proizilazi da su inkriminisane radnje počinjene krajem mjeseca juna 1992. godine, a u kojem periodu je bio na snazi KZ SFRJ koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ. Predmetnom optužnicom inkriminisane radnje su kvalifikovane u skladu sa KZ BiH.

59. Kod razmatranja pitanja koji je zakon blaži za učinioca u konkretnom slučaju, Vijeće je imalo u vidu stav Ustavnog suda BiH, koji je zauzet u više predmeta u kojima su optuženi bili oglašeni krivim za krivična djela propisana kako ranijim (preuzeti KZ SFRJ), tako i naknadno donesenim zakonom (KZ BiH), tačnije krivična djela Genocida, Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i Ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, a u kojim predmetima je Ustavni sud, suprotno stavu Suda BiH, a i svojim ranijim stavovima, zaključio da je preuzeti KZ SFRJ blaži po učinioca i to nalazeći da je tim zakonom, a nakon ukidanja smrtne kazne, zaprijećena blaža kazna za navedena krivična djela i to kako u pogledu minimuma (zaprijećena kazna zatvora od najmanje 10 godina, u odnosu na 5 godina zatvora koliko je kao najmanja kazna zaprijećeno po KZ SFRJ), tako i maksimuma zakonom zaprijećenih kazni (45 godina dugotrajnog zatvora u odnosu na 15, odnosno 20 godina zatvora).

60. Imajući u vidu navedene stavove Ustavnog suda BiH prema kojima kasniji zakon, odnosno KZ BiH, nije povoljniji za učinioca, to Vijeće nalazi da u konkretnom slučaju nije opravdano odstupiti od pravila primjene zakona koji je bio na snazi u vrijeme radnji inkriminiranih optužnicom, odnosno preuzetog KZ SFRJ.

III. NALAZI SUDA

61. Temeljem odredbe člana 15. ZKP BiH, sud ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze.¹² Vijeće je pažljivo cijenilo sve izvedene dokaze, te će ocjenu istih, a naročito

---

¹² Član 15. ZKP BiH navodi da "... *postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima*".

dokaza na kojima je temeljilo svoju odluku dati u dijelu presude u kojem je obrazložena činjenična i pravna analiza optužbi koje su optuženima stavljene na teret.

62. Prilikom ocjene dokaza u smislu odredbe člana 281. ZKP BiH cijenjen je svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izveden je zaključak da li je neka činjenica dokazana. Dokazi koji u obrazloženju presude posebno nisu navedeni, po mišljenju Vijeća nisu ni bili pravno relevantni za utvrđivanje činjeničnog stanja, zbog čega nisu posebno obrazloženi.¹³

A. ANALIZA DOKAZA DOBIJENIH PROVOĐENJEM POSEBNIH ISTRAŽNIH RADNJI

63. Postupajući po naredbi Suda BiH broj S1 1 K 012024 13 Krn 2 od 16.10.2013. godine, Državna agencija za istrage i zaštitu BiH (SIPA) je provodila posebne istražne radnje protiv osumnjičenih Marković Ostoje, Marković Bosiljka i Božić Mirka, i to nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija, te tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi sa njima u periodu od 18.10.2013.godine do 18.11.2013.godine.¹⁴

64. U smislu odredbe člana 122. ZKP BiH saslušane su kao svjedoci osobe koje su provodile posebne istražne radnje i to Sivonjić Mirko i Rakić Goran.

65. Svjedok Sivonjić Mirko- istražitelj Državne agencije za istrage i zaštitu BiH navodi da je analizom obavljenih razgovora u nadziranom periodu, izdvojeno nekoliko razgovora vezanih za događaj koji je bio predmetom istrage i to 12 razgovora za osobu Bosiljko Marković, 4 razgovora za osobu Ostoja Marković i 18 razgovora za osobu Mirko Božić. O preduzetim radnjama sačinjen je i izvještaj i to -Državna agencija za istrage i zaštitu broj P-16-11/3-1-04-2-472-8/13 od 22.11.2013. godine.

66. Nadalje, pojasnio je da su prilikom nadziranja telefonskih razgovora došli do informacije da će se osumnjičeni sastajati radi dogovora o načinu svjedočenja, te je u dva navrata organizirano njihovo tajno praćenje i opservacija u jednom ugostiteljskom objektu.

---

¹³ Ovo stajalište je potvrđeno i detaljno obrazloženo i u praksi Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ-a): „Žalbeno Vijeće podsjeća da svaki optuženi na osnovu člana 23. Statuta i pravila 98 ter (C) Pravilnika, ima pravo da mu se predoči obrazloženo mišljenje. Međutim ovaj uslov se odnosi na presudu pretresnog Vijeća. Pretresno Vijeće nije obavezno da obrazlaže svoje zaključke u vezi sa svim argumentima iznesenim na glavnom pretresu“, „..Žalbeno Vijeće podsjeća na to da je stvar diskrecione ocjene pretresnog Vijeća koje će pravne argumente razmotriti. Što se tiče zaključaka o činjenicama, pretresno Vijeće je dužno da izvede samo one zaključke o činjenicama koje su od suštinske važnosti za utvrđivanje krivice po optužnici. Nije nužno osvrutati se na svaki iskaz svjedoka ili svaki uloženi dokaz u sudskom spisu“.

¹⁴ T-34-

67. Svjedok Rakić Goran koji je u ovom predmetu postupao kao vođa tima za istrage ratnih zločina Državne agencije za istrage i zaštitu BiH naveo je da je dana 29.10.2013. godine dobio informaciju da će se osumnjičena lica tog istog dana oko 19:30 časova naći u ugostiteljskom objektu i to Marković Ostoja i Božić Mirko, a da bi se sa njima dvojicom trebalo sastati i lice Marković Bosiljko, koji je prema sadržaju presretnutih razgovora taj dan saslušan u Tužilaštvu BiH u Sarajevu. Taj sastanak je operativno popraćen o čemu je sačinio i službenu zabilješku.¹⁵ Nekoliko dana poslije, dobili su saznanja o ponovnom dogovoru za sastanak ovih lica, kada je u Sarajevu saslušavan Božić Mirko, te je i taj sastanak operativno popraćen od strane drugih inspektora koji su takođe sačinili službenu zabilješku.¹⁶

68. Vijeće je analiziralo snimke snimljenih razgovora, kao i video zapise popraćenih sastanaka osumnjičenih i svjedoka Božić Mirka, te dovodeći iste u vezu jedne s drugim, kao i sa predmetom optužnice zaključilo da se odnose na međusobno kontaktiranje optuženih, kao i sa svjedokom Božić Mirkom, a u vezi sa predmetom optužnice i da su nastali u periodu nakon što je svjedok Božić Mirko dobio poziv za saslušanje postupajućeg tužioca u ovom predmetu.

69. Tako, u presretnutom razgovoru dana 22.10.2013.godine zabilježena je sljedeća komunikacija između učesnika Božić Mirka i ženske osobe, za koju je svjedok Božić Mirko na glavnom pretresu potvrdio da se radi o njegovoj supruzi:

.....Nisi se jučer javlj'o?- "Pa ne mogu mu se ni javiti ženska glavo."- " Što ne možeš ...dobio si neki poziv Dragan ti donio..."- "Kakav poziv?"- "Ne znam za neko **svjedočenje neko u Sarajevu.... 4.11. imaš....**"¹⁷

70. Istog dana, nekoliko sati kasnije presretnuta je komunikacija između učesnika Božić Mirka i Marković Ostoje sljedećeg sadržaja:

"...Trebamo se vidit' druž'e.". Kada?- "...kad pođem iz Varoša?"- "..., evo mene sad u Vrbanju u Debeljacima."- "Šta radiš dole?"- "Radimo..., neku ploču šalujemo."- "Znači moramo se vidit, **nešto sam dobio, moram ić tamo na na sud be i ha.**" - Aha, aha."- "Pa da ti ispričam to. **I da nazovemo ovoga, a ako neće razumiješ, hoću da se dogovorimo ljudski razumiješ.**" – "Da, da, da" – "Ništa, znači obavezno moramo se vidit' ...čućemo se telefonom, ako ja ne budem tu, kad dođeš, il da se vidimo ujutru ranije dole..... Žena me zvala da je to stiglo." - Aha, aha, aha..."- Pa ćemo onda dogovorit' se, pa će mo nazvat' ovog da vidimo, da vidimo šta je i kako je...."¹⁸

71. Istog dana kasnije zabilježena komunikacija između učesnika Božić Mirko i ženske osobe:

---

¹⁵ broj 16-11/3-1-04-2-472/13-297/13 od 30.10.2013. godine

¹⁶ 16-11/3-1-SZ-472/13-306/13 od 07.11.2013.

¹⁷ Transkript u vezi sa rednim brojem 377 (Meta: 38765609922) (T-6)

¹⁸ Transkript u vezi sa rednim brojem 74 (Meta: 38763353702) (T-6)

“...Pa žena me nazvala, neki poziv mi doš'o... Sud be i ha kao svjedok,...”Bog te,...ono što si viko jel? da trebaš svjedočit' nekom,...”- “Ja pa to se vuče 20 godina bolan...”- “...Ej, pa gdje trebaš ići? “- “U Sarajevo četvrtog, ko će znati očul' se i vratit' otud’ “- “Pa ti si svjedok, nisi optužen”... “Pa jesam ali ja neću da kažem to već 20 godina neke stvari ....” – “I misliš da će tebe zatvoriti jel?”- “Pa otkud znam šta će biti...”.

72. Istog dana u večernjim satima ponovo je presretnuta komunikacija između učesnika Božić Mirko i Ostoja Marković i to sljedećeg sadržaja:

“.....A kad trebaš gore ić “. – “Četvrtog “...”..Četvrtog, pa vidićemo se... 'ajd onda ništa... ostavi do nedelje pa vidićemo se u nedelju...”- Ja ne može ništa preko telefona pa da vidimo nek dođe tu ako oće ako neće j...ga ja ja ne mogu više razumiješ .... **čuj se s njim i reci da se treba vidit' ....ako 'oće ako neće.... neću ga ja molit' ništa...**”- “Ma da, ma da”.¹⁹

73. U spis je uložena zapisnik o saslušanju svjedoka Božić Mirka od 04.11.2013.godine iz čijeg sadržaja proizilazi da je svjedok tog dana saslušan od strane postupajućeg tužioca u prostorijama Tužilaštva BiH u Sarajevu.²⁰

74. Dana 23.10.2013.godine zabilježena sljedeća komunikacija između učesnika Božić Mirko i ženske osobe:

“ .... imal ikavije vjesti išta “.- “...Pa ništa zvala me ova...Da dođem kod nje u ponedjeljak “- “...Aha do ponedjeljka ništa jel... šta je i kako je”- “Znam ja sve zašto je šta je... **nemam ja veze s tim tolk'o.... al što sam ja p..ka što nisam 'tio reć nikako pa neću reć' ni sad nek bude šta god bude**”- “...Pa onda nek' puca po tebi” – “Zvao, nazv'o ih fino znači rek'o im' u nedelju da dođu da se nađemo... **da mi vrati moje pare koje sam ja dao advokatima radi njih**...A to tak traje dvajes godina znaš...U protivnom **ne donesu mi pare ja ću reć', ja ću to skinut više sa sebe**, ja ne mogu spavat ...I opterećavat' se i sikirat' moje sve i svašta nešta...Oni umjesto da su dali meni svojih para toliko duplo...A oni mene, oni mene j...u jednostavno, i to ovaj jedan rek'o... kaže zaboli me ona stvar za to ...a nudili su mi i advokati i sudije javni tužioci petnes' godina da uopšte ne pojavljujem se tu, al nisam stio nisam takav ... oni sve znaju u bocu samo što **nema niko svjedok sem mene.... a ja nisam tio reć'... kaže meni što ti sebe trpaš tu ne ide mi u glavu kaže...Ti 'oćeš da strpaš sebe, a njih da vadiš ... pa sve iš'o na to da im pomognem razumiješ... ak' se može pomoć da im pomognem...**”²¹

75. Dana 24.10.2013.godine presretnut je poziv Marković Ostoje²² prema Marković Bosiljku sljedećeg sadržaja:

¹⁹ Transkript u vezi sa rednim brojem 448 (Meta: 38765609922) (T-6)

²⁰ T-27;

²¹ Transkript u vezi sa rednim brojem 550 (Meta: 38765609922) (T-6)

²² Svjedok Sivonjić Mirko pojasnio je da broj telefona koji je koristio Ostoja Marković u tom trenutku nije bio pod nadzorom jer istražiocima nije bio poznat, te se prilikom nadzora ispostavilo da on ima još jedan broj koji često koristi koji se pojavljuje kroz razgovore na osnovu kojih sadržaja razgovora i glasa su utvrdili da se radi o njemu- taj broj je nadziran onda kada bi ostavarivao komunikaciju sa druge dvije mete koje jesu bile obuhvaćene naredbom, strana 12- transkript od 28.08.2014.godine

“.....znaš šta je,....Božić me, zvao valjda **dobio on poziv za Sarajevo četvrti novembra** treba gore biti....u vezi onog slučaja kaže bil’ mogo ti kako **da se sastanemo neđe da vidimo šta ćemo i kako....**”²³

76. Kasnije istog dana presretnut je poziv od strane Marković Bosiljka prema Marković Ostoji, kada je zabilježena je komunikacija sljedećeg sadržaja :

“..... jesi li ti to dobro utvrdio je li to 100 posto tačno?”; - “ ...Pa jesam, on meni kaže da su njega zvali u Sarajevo, zvao me telefonom,.....ne smije telefonom pričat.” ; - “ ... Mile kaže da od tog nema ništa...kaže Mile da je ogromne pare dao za mene i za tebe Goranu Bubiću....kaže da neće da rekne koliko, kao da je dao ogromno i da je to uništeno, **Mile kaže da je dao preko 8, 9 hiljada,.....da je to obustavljeno u Varošu**, ; “...Znaš šta je, pokazaće on nešta, ali ja ću njemu reći Bosiljko je otišo u Crnu Goru, gore radi nije u Banja Luci, ... jer je meni ne logično ovo je već drugi puta da on ide, ko zna zašto njega ganja...nije to za nas sigurno, kaže meni.Goran...jer mi bi dobili poziv, i ja i ti ba, kaže ne more sam dobiti,.....slušaj šta je u pitanju, **Mile je rek'o, to je uništeno, ostavito u Varoši, sve na Peđu svalito, razumiješ....**I što se tiče onoga i to je valjda ogromne pare su date za to neće ni on da mi kaže koliko, prekjučer,....ti to samo šuti nikome ništa ne pričaj, razumiješ....A on je to sto posto izmislio **jer došlo bi brate meni poziv i tebi isto bi došlo brate**, nema tu šta,.... znaš šta je u pitanju, on možda nije platio advokatici i to je to ili možda on ima još nešto više, ...a naše je bilo, **naše je sigurno uništeno,....** E to je 100 posto pa ti šuti ako dođe poziv dođe, ako ne,...Ma nema,.....ma Mile kaže da je ogromne pare dao razumiješ me, ...samo neće da kaže koliko kaže preko 300 a ja i ti smo s Goranom razmujješ me.... On hoće sad i od nas nešto da dobije ali nema od te ljubavi ništa.... Mi imamo Gorana i doviđenja, tako mu reci slobodno,...Malo ti ispipaj to, ispipaj malo pa,... Reci pokaži ti meni, ... reci Bole ...ti slobodno reci da sam ja u Crnoj Gori da si me zvao telefonom ...”²⁴

77. U presretnutom razgovoru dana 24.10.2015.godine zabilježena je sljedeća komunikacija između učesnika Božić Mirko i muške osobe nadimka Brane:

.....Šta ću kad je ovo 'vako vrijeme Brane ..."- “ Jesu ti išta, šta su ti rekla ovi, ova dvojica ...?” - Ništa, rekli u nedilju da ćemo se naći, a zvala me Jasminka kasnije, ...pa u ponediljak trebam ići, pričaću ti kad, kad siđem dolje ... reću im tako Brane ko što mi je i ona rekla, reću im tako, **ako oće, ako neće, skiniću to sa sebe i gotovo**, što ću ja sebe bez veze...” “ ...Ma ja, j..o mu ti majku daješ pare i ....”- “ .....al Brane svoji’ sam ja pola tražio, nisam tražio ni sve, pola svoji’ tražio...**A sad ću im reći sve ili skidam ovo sa sebe i gotovo i nek bude....** boli me k... na kraju karajeva...” – “Dobro jarane, aj’ pa čućemo se...”- Planiraj da ćeš ići sa mnom tamo kad budem iš’o...”²⁵

78. U presretnutom razgovoru od 26.10.2013.godine zabilježena je sljedeća komunikacija učesnika Marković Bosiljka i Marković Ostoje:

“...Pa evo dobio i ja poziv danas...” - “... Aha, pa i ja sam isto nisam još ni čito ništa....”;- “..Ma zbog iseljavanja stanovništva. Ne piše ništa ... neka tačka ..sad ćemo... otić kod... Mila otić dole kod Gorana, evo kreno sam ja u Banja Luku. Da

²³ Transkript u vezi sa rednim brojem 22 (Meta: 38765757199) (T-6)

²⁴ Transkript u vezi sa rednim brojem 24 (Meta: 38765757199) (T-6)

²⁵ Transkript u vezi sa rednim brojem 644 (Meta: 38765609922) (T-6)

vidim...da vidim kaka je to tačka i šta je to... **Kao iseljavanje stanovništva možda nije ono silo... znaš?**"; - " ²⁶

79. Istog dana zabilježen presretnuti razgovor sljedećeg sadržaja između učesnika Marković Bosiljka i muške osobe pod imenom Mile²⁷:

"...Halo Bole."- "Gdje si?" "- Evo doručkujem u fabrici, šta ti radiš."; - "Pa evo ...ga **dobio poziv moram u Sarajevo, moramo vidit' s Goranom koja je to tačka**, dal je to zbog iseljavanja stanovništva ovo, ono, moram u ponedjeljak u deset sati biti u Sarajevu .....nejasno....., pa da odemo vidit' kod njega po tački kojoj je to, šta je to... **dali je on to uništio, dali nije, šta je to, valjda je i Ostoja dobio isto gore ...**"; - "Ajđ zvaću te ja za, za pet minuta deset da vidim."- "Ajđ može, može..."²⁸

80. Dana 27.10.2013.godine zabilježena je sljedeća govorna poruka upućena od strane Marković Ostoje prema Božić Mirku:

*"Mirko aj dođi, trebamo otići u Čelinac da se vidimo s Bosiljkom".*²⁹

81. Istog dana presretnuta je komunikacija između učesnika Ostoja Marković i Božić Mirko :

" Alo Će si družē ?..., ej bio sam ja sa Bosiljkom zato sam te zvao ovaj ....Htijo on do Čelinca da dođe, pa smo mi otišli do Banja Luke, ja i Drago ovaj što sam prič'o sa njim, pa ću ti reći ajđ vidi' ćemo se ja i ti danas neđe .. Će si sada ? " Ma nisam, evo me kući..., **trebali smo se vidiiti sve trojica** .. što nisi dogovorio da ..."- " Pa vidio sam ja, reću ja tebi sve šta je, šta je njemu rečeno, znaš, on je bio sa Goranom, znaš ? Reću ja tebi sve šta je bilo pa najbolje da sjedemo da se dogovorimo, moreš ti biti neđe u Varoši evo nas sad idemo iz Banja Luke ...'ajđ **bićemo znači kod Ognjena za neki pola sata, četarest minuta... pa ti mene cimni kad budeš dole bio, kad budeš bio kod njega**, . Ajđ valja, valja, valja ³⁰

82. U presretnutom razgovoru dana 29.10.2013.godine u 18:32 zabilježena je komunikacija između učesnika Bosiljko Marković i muške osobe imena Mile, sadržaja:

"...Āe si Bole?" – "Evo mene u Derventi.";- " Vračaš se?"- "Pa da."- Jesi li sam , s kim si?"- "...Pa evo mu u autobusu sam skoro."."Pa šta ima šta ste riješili?- " .... ti kažeš ona da je, **da je ubijena ona od 14 godina**,..."....Ma ne kaŹem ništa."- " Pa da, a bio Peđa valjda, bio Peđa valjda a kao BoŹić svjedok evo veĉeras ćemo se mi sastati ja i Ostoje pa ćemo reći njemu pa će on saĉekati Ostoju dole pa da Ostoja bude sa Źutnjom, razumiješ,.....mi nismo ni bili, ha?" Pa jesi li bio tamo ti jesi."- "Pa jesam bio dao izjavu da nisam tu bio i da nema od toga ništa, razumiješ."- " Pa normalno nemaš ti, ja sam, ti ti si ovaj."- " Ma ona se udala ba ima nekog,.... nekog ĉovjeka ovo, ono, roditelji joj pomrli, Peđa je tu kriv

²⁶ Transkript u vezi sa rednim brojem 30 (Meta: 38765757199) (T-6)

²⁷ Svjedok Sivonjić Mirko je na pretresu pojasnio da se prema operativnim provjerama radi se o bratu od Bosiljka Marković- strana 15 transkripta sa pretresa od 28.08.2014.godine

²⁸ Transkript u vezi sa rednim brojem 31 (Meta: 38765757199) (T-6)

²⁹ Transkript u vezi sa rednim brojem 158 (Meta: 38763353702) (T-6)

³⁰ Transkript u vezi sa rednim brojem 850 (Meta: 38765609922) (T-6)

za sve, nije niko ba, ona je imala 14 godina razumiješ...”- ”Ma ne trebaš se ti brinuti, da, da sad sam te htio, ajde ovaj očeš sutra biti tu, očeš?...³¹

83. U spis su uloženi zapisnici o saslušanju osumnjičenih iz čijeg sadržaja proizilazi da je osumnjičeni Bosiljko Marković saslušan od strane postupajućeg tužioca u prostorijama Tužilaštva BiH u Sarajevu dana 29.10.2013.godine, dok je osumnjičeni Ostoja Marković saslušan dana 30.10.2013.godine.

84. Iz sadržaja iskaza svjedoka Rakić Gorana- koji je postupao u timu istražitelja pri provođenju posebnih istražnih radnji tajnog nadzora proizilazi da su istražiocci zaključili da će dana 29.10.2013.godine doći do sastanka lica pod nadzorom i to po povratku Marković Bosiljka iz Sarajeva gdje je tog dana saslušan u svojstvu osumnjičenog. Sastanak je održan u ugostiteljskom objektu, a svjedok navodi da je čuo pojedine segmente njihovh razgovora o čemu je sastavio i službeni izvještaj. Tako je čuo da je po dolasku, Marković Bosiljko rekao da je bio kod “tužioca Dragana” , i da “nije ništa bitno rekao, da njih neće zaboliti glava od njega, a isto tako se nada i da njega ne bi trebala zaboliti glava od ovih drugih” . U jednom momentu je lice Božić Mirko od Marković Bosiljka tražio 20 hiljada KM, a Marković Bosiljko je na taj zahtjev Božić Mirka rekao da nema te pare i dalje su nastavili opet da piju.

85. Dana 30.10.2013.godine presretnuta je komunikacija učesnika Božić Mirka i muške osobe sljedećeg sadržaja

“...Ništa brate evo lego ... pa sad Mićo veli jel bi tamo ?- “Aha”- “Pa šta je reći ?” - Pa išo sam tamo, pa ću ići opet u ponedjeljak” - Pa jel strašno nešto ili ...neće nedaj bože biti ono najgore ?”- **Nebi trebalo, nebi trebalo...mogu jedino ovi naj..ati...ako mi ne dadnu pare ...Ma ja sam svjedok tu samo...**³²

86. Dana 05.11.2013.godine u 17:55 presretnuta je komunikacija između učesnika Božić Mirka i muške osobe ranije nazivan pod nadimkom Brane sljedećeg sadržaja:

“... Jel te zvao,baš me samo interesuje nako...ima,ima li obraza,jel te ovaj uspio nazvati bar da,da...” -Jeste, jes me zvao i da ovaj nije stigo.Kaže da će sutra riješiti 100 na 100. Znaš šta sam,znaš šta sam mu reko ja na to? Reko mu družu slušaj. Znači **nije problem eto ja ću čekati do sutra. Ako ne bude, ako ne bude riješeno, jer ja tražim moje. Ja ne tražim ništa tvoje. Ne budeš, ne budeš li mi to riješio sutra, ja ću uzeti od čovjeka i to ću ispoštavati, a tebe će onda glava zaboliti od mene.** ...Kaže, kaže.... meni milion na sto kaže sutra te zovem. Kad ćeš doći....”- “ A baš,baš da vidim...ali ne vjerujem Mirko....Pa reko sam ja njemu. Ja kažem pop..am se na **1000 eura...** Razumiješ? Ja kažem ja ću uzeti od čovjeka, znači to ću riješiti. A ti sutra ako mi se ne javiš nemoj mi se javljati uopšte, a onda ja znam šta ću, šta ću raditi i gotovo.....jesi vidio bezobrazluka? Da,da - Mile nema 1000 eura. I onda me,onda

³¹ Transkript u vezi sa rednim brojem 90 (Meta: 38765757199) (T-6)

³² Transkript u vezi sa rednim brojem 1229 (Meta: 38765609922) (T-6)

me,kad sam mu ja reko.Onda me zvao i ovaj drugi.Znaš?Kaže garantujem ti ja kaže Mića 100 posto,kaže 100 posto da će sutra kaže biti tu....³³

87. Istog dana u 23: 49 presretnuta je komunikacija između učesnika Božić Mirka i Marković Bosiljka:

Šta ima drug? Evo gledam tenis....ovaj zvao sam ja on dolazi sutra meni ujutro.”- “Gledaj družu ovako znači...**smatraj me bratom ...Ako ja tebi činim znači, a znaš šta ti činim i sve znaš i stojim iza toga....**”- “.. Znam, znam...” – “Znači gledaj, očekujem od tebe... **čekaću sutra do dvanest, znači posle dvanest ako hoćeš da imaš najvećeg neprijatelja il prijatelja ti slobodno reci, et. Mislim da sam fer bio družu znači... ...Znači sve što si ti reko, to sam uradio radi tebe tamo i i ...razumiješ?!**” - Dobro dobro...hajd...- “Mislim ja da se razumijemo?” Dobro, razumijem te ja....nije problem ja ću to sutra eto...”- Hajd, hajd kad te molim, kad te molim ko brata, zovni, zovni me do dvanest ... A sve čovjek znači...**da ti je rođeni brat ne bi to reko, to što sam ja.**”- “ Dobro, dobro...”- Mislim , eto...vidićeš sve , sve ćeš vidit.... Hajd kad te molim, ja te neću zvat, haj ako možeš da se čujemo sutra do dvanest....“...” Dobro hajd, hajd...ćućemo se hajd, hajd...”hajd ćućemo se...”³⁴

88. Dana 06.11.2015.godine u 07:26 zabilježena je sljedeća komunikacija između učesnika Marković Bosiljka i Marković Ostoje:

“...Jutro, šta ima”- “...Evo ništa **ovaj se ljuti kaže da mu danas ako možeš ikako riješiš, kaže čuj se s Goranom kaže poslije me ne treba ni zvat...**” - Ma da, ma da, doobro sad ću ja Gorana zvati pa ću otići vidjeti šta kako”...De to Boga ti pa javi i meni šta je, šta treba.”³⁵

89. Dana 06.11.2013. godine u 08:16 je presretnuta sljedeća komunikacija između učesnika Marković Bosiljka i Marković Ostoje:

“ ...Ja sam se sad čuo s Goranom razumiješ.”- Ja.- “I reko je zna on zašto on pritišće, ...dobio danas ili sutra, neće njega niko kaže prevariti, razumiješ me” “Da,da.- “ Al kaže u toku dana, on je sad u Varošu gore ... kaje u toku dana ja ću to viditi, a pitanje **dali ću moći i ja dobiti izjavu, kaže on je to trebo izjavu dobiti, a možda kao svjedok i nije trebo dobiti znaš,** nebitno, ali on će opet to viditi kaže jer more bit da on sve,... razumiješ me.”- Da,da,da,da znam,znam.-“I onda ...nije mu problem, reci mu, daj nađi se s njime do dvanes, reci sto posto, iljadu na sto će dobit nije problem, razumiješ me...I onda ćemo ja i Goran sjesti, čojk je reci dolazi iz Austrije i reko je to i tako et....Aha,aha dobro,dobro. “...Jer da smo i mi sigurni, možda on bolan, njemu se nemere ništa vjerovati....”...Ma znam, ma znam sve, sve, sve je meni jasno.” - “ To je problem, Goran kaže, zna on zašto on pritišće, možda oče da i to izvuče i na kraju ko, da vas uvali kaje.. ” Ma da, ma da. “...znaš šta je u pitanju, a **nije problem pare, j....pare razumiješ me....** ...a ne da pritišćeš nikoga, **sve će bit rješeno kad se pročita izjava...**” Dobro,dobro.”...**A ja prije toga ne dam pare, ne dam,**

³³ Transkript u vezi sa rednim brojem 1742 (Meta: 38765609922) (T-6)

³⁴ Transkript u vezi sa rednim brojem 1760 (Meta: 38765609922) (T-6)

³⁵ Transkript u vezi sa rednim brojem 186 (Meta: 38765757199) (T-6)

normalno da ne dam .... kako ću ičega mu dat a on mene tamo okrivio, nisam lud toliko ...³⁶

90. Deset minuta kasnije presretnuta komunikacija između učesnika Božić Mirka i Marković Ostoje:

“ E družē...” Reci. “Čuo sam se ja s njime, kaže on je jutros čuo se sa ovim Goranom i kaže on nije dobio još izjavu... kaže čim dobije izjavu nije problem nikakav...” – “...Nek on traži nek profaksa, nek profaksa to ...samo tamo advokat nek profaksa on će dobit...”- On ima jutros u Varošu u pola devet ima neko....pa ne može ...”Ja sam, ja sam mu reko nema potrebe sinoć sam reko, **do dvanest ću danas čekat više ne mora me ni zvat ni ništa...nemoj bezveze da ja pravim problem. Ja ne tražim njegovo tražim svoje samo...**³⁷

91. Dva sata kasnije presretnuta je komunikacija između učesnika Božić Mirka i Marković Bosiljka:

“ Alo. Šta ima?”- “Evo radim.” - “ Evo, ja sam sad upravo završio razgovor, sa sa Goranom sam bio ovdje u Sudu...znači, sve sve kako jest ...On je reko čuće se s tobom , čuće se s vami danas...” - “Dobro...”- I ja mu kažem, bezveze da ne pravimo neki problem nešto znači, **kaže ja ću reći da se držite dogovora kako ste se dogovorili da to bude tako.** “ - Dobro, dobro...”- Eh...znači kad me zoveš ti danas? - “ Pa on je reko mene u pola dva zvat....Da će doći ovde i da će me zvat ozgo iz Varoša. I onda, čim se, čim čujem ja ću tebe zvati odma.” – “ Gledaj, **ja sam mu rek'o i njemu sada znači, ovdje pred Sudom.. . i tebi sam reko kakva je situacija, ja ne tražim ničije, nit tražim ...nemoj bezveze da pravim problem, nije meni problem otić ponovo u...razumiješ.** ...znači kaže on, ja ću nazvat i reć da se drži dogovora kako ste se dogovorili nek bude tako kaže, biće dobro.”- “ Dobro, dobro...” Ništa, ja čekam da me zoveš danas “.- Dobro hajd...hajd ćao...”³⁸

92. Istog dana u 17:00 presretnuta je komunikacija između učesnika Marković Bosiljka i Marković Ostoje sljedećeg sadržaja :

“Molim” Hej, **haj dođite onda na isto mjesto.... ima sve.** Aj , dođite. Al moraš biti samo ti, on i ja, znaš.”- “Aha, aha, dobro.”- “Haj, haj. Da **nešto i on mora, samo nemoj govoriti, da on potpiše to. Ako ne bude tačno, da vrati pare, razumiješ.**” -Dobro, dobro.”³⁹

93. Istog dana u 17:05 presretnuta komunikacija između učesnika Božić Mirka i muške osobe Brane:

“ E deda gdje si? “Evo me u Varoši.” “Ništa, odo ja evo **zove me ovaj da dođem po njega i da idem dole na isto mjesto da je završeno sve.** Fala ti bože.”- “Ovaj Bosiljko jel?” - “Jest jest...**Ha pa zna on šta sam ja reko družē, on mu je garant prenio i...zove me Ostoja dođi po mene na isto**

³⁶ Transkript u vezi sa rednim brojem 191 (Meta: 38765757199) (T-6)

³⁷ Transkript u vezi sa rednim brojem 1771 (Meta: 38765609922) (T-6)

³⁸ Transkript u vezi sa rednim brojem 1790 (Meta: 38765609922) (T-6)

³⁹ Transkript u vezi sa rednim brojem 213 (Meta: 38765757199) (T-6)

mjesto kaže da to završimo kaže biće sve završeno .... Hajd Brančo pa
čujemo se večeras...Hajde živio...⁴⁰

94. Iz izvještaja o nadzoru proizilazi da je tog dana (06.11.2013.godine) u 15,50 časova osoba pod nadzorom- Bosiljko Marković, bio u uredu advokata Bubić Gorana, kao da i da je istog dana kasnije, došao u ugostiteljski objekat u koji su potom ušli i osobe pod nadzorom Božić Mirko i Ostoja Marković, te su za istim stolom sjedili i razgovarali u periodu oko pola sata.⁴¹

95. Dana 07.11.2013.godine presretnuta je sms poruka upućena od Marković Ostoje nepoznatom primatelju, sadržaja :

“ Izviní vojo sinoc se zadrza ali kako stvari stoje bice bolje ali najbolje ce se znati za petnaestak dana kad advokat ode u sarajevo **Mića je valjda dao dobru izjavu pozdrav**”

96. Tako, dovodeći u vezu sadržaj presretnutih razgovora, sa materijalnim dokazima i to zapisnicima o saslušanju optuženih u svojstvu osumnjičenih, kao i zapisnika o saslušanju svjedoka Božić Mirka, te sa izvještajima o preduzetim radnjama tajnog praćenja i nadzora Vijeće nalazi da je svjedok Božić Mirko dana 22.10.2013.godine obaviješten od supruge da je dobio poziv za saslušanje u Tužilaštvu BiH za dan 04.11.2013.godine. On potom istog dana kontaktira optuženog Ostoju Markovića i obavještava ga o tome, te traži od njega da obavijesti i Marković Bosiljka, i da se “dogovore”. Optuženi Ostoja Marković o tome obavještava optuženog Marković Bosiljka koji izražava sumnju da se radi o predmetu koji se tiče Božića i njih jer su u vrijeme istrage poduzete radnje na uništavanju dokaza iz ovog predmeta, za što su prema njegovim riječima “date velike pare”, te da je to sve “svaljeno na Peđu”.

97. Dovodeći u vezu sadržaj razgovora sa predmetom optužnice jasno je da optuženi znaju o kojem se predmetu radi, a da je tako vidi se i iz sadržaja presretnutih razgovora između dvojice optuženih koji su uslijedili nakon što su i oni dobili pozive za saslušanje u Tužilaštvu BiH, a sve dovodeći u vezu sa dijelom razgovora u kojem se navodi da na pozivu piše da se radi o prinudnom raseljavanju stanovništva i da se možda ne radi o “onom silovanju”. Iz sadržaja presretnutih razgovora kao i izvještaja o tajnom praćenju i nadzoru proizilazi da Bosiljko Marković nakon kontakta sa advokatom Bubić Goranom, sa optuženim Ostojom Marković dogovara da Božiću neće dati ništa dok ne vide izjavu koju je Božić dao u tužilaštvu. Nadalje, iz sadržaja razgovora proizilazi da je Božić tražio novac od optuženih prije davanja izjave, a onda i nakon što je dao izjavu, tvrdeći da, ukoliko mu ne daju novac do dvanest sati 06.11.2013.godine, da će dobiti najvećeg neprijatelja, i da on izjavu može i promijeniti.

---

⁴⁰ Transkript u vezi sa rednim brojem 1846 (Meta: 38765609922) (T-6)

⁴¹ Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka broj: 16-11/3-1-04-2-472/13-311/13 od 11.11.2013.godine, u potpisu inspektori Sivonjić Mirko i Bogić Rajko

98. Takođe, iz presretnutih razgovora od 05.11.2013.godine proizilazi da svjedok Božić, nakon što je dana 04.11.2013.godine dao izjavu postupajućem tužiocu, kontaktira mušku osobu i kaže joj da očekuje 1000 EUR od jednog od optuženih inače će ih zaboliti glava jer on može promijeniti izjavu. Istog dana zabilježen je presretnuti razgovor u kojem Božić Mirko kontaktira jednog od optuženih i navodi da se “ *nada da će to riješiti do sutra do 12 sati inače će dobiti najvećeg neprjateja*”, kao i razgovor između Božić Mirka sa jednim od optuženih od 06.11.2013.godine kada kaže da “ *moraju do sutra do 12 ispoštovati dogovor a izjava se može poslati i faksom*”. Istog dana presretnut je razgovor između optuženih u kojem se kaže da je jedan od njih “ *razgovarao sa Goranom (advokat Bubić Goran) i da je rekao da se trebaju držati dogovora jer u protivnom njemu nije problem otići i ponovo promijeniti izjavu*”. Istog dana presretnut je razgovor u kome Božić Mirko razgovara sa muškom osobom i kaže mu da se *čuo sa Ostcjom i Bosijkom kcji su mu rekli da je sve riješeno i da će se naći sa njima na istom mjestu*.

99. Nadalje, iz sadržaja presretnutih razgovora od 06.11.2013.godine proizilazi zaključak da su nakon kontakta sa advokatom, optuženi odlučili da Božiću daju novac, kao i da su se dogovorili da će on potpisati neki dokument, a kako bi se osigurali da on neće promijeniti izjavu odnosno da će im vratiti pare u slučaju da se to desi. Istog dana kasnije njih trojica su se sastali u ugostiteljskom objektu, a što je bilo predmetom opservacije istražnih organa, o čemu je takođe sačinjena službena zabilješka koja je u formi izvještaja o preduzetim mjerama i radnjama dostavljena Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

100. Od značaja za donošenje odluke u ovom predmetu Vijeće je cijenilo dijelove presretnutih razgovora iz kojih se jasno može zaključiti da Božić Mirko od saznanja da je dobio poziv za saslušanje u svim razgovorima sa optuženim kao i sa drugim osobama jasno pokazuje da vezano za činjenični događaj koji se istražuje on nastupa u odnosu na drugu dvojicu optuženih sa pozicije svjedoka, zbog čega vrši pritisak na njih kako bi mu dali novac koji on navodno u proteklih dvadeset godina plaća advokatima, a krivcima za to smatra upravo njih dvojicu. U jednom od razgovora on jasno kaže “ *da on nema veze sa tim toliko*” ali da trpi posljedice jer “ *dvadeset godina neće da kaže, i ako mu ne vrate pare kcje je dao advokatima radi njih da će to reći i da će skinuti sve sa sebe*”.

101. Takođe, od značaja je i činjenica da u bilo kojem od ovih razgovora optuženi ne negiraju svoje učešće u događaju koji je predmet istrage, te u razgovorima ni kao mogućnost ne spominju i eventualno učešće Božića u radnjama, već upravo suprotno, svojim inzistiranjem da prvo vide izjavu koju je Božić dao u tužilaštvu, a nakon što su bili zadovoljni sadržajem iste, pristaju da mu daju i novac, ali pripremaju i dokument koji on treba potpisati kako bi se osigurali da kasnije neće mijenjati iskaz (...*da nešto i on mora, samo nemcj govoriti, da on potpiše to. Ako ne bude tačno, da vrati pare, razumiješ.*” - *Dobro, dobro.*)

102. U jednom od razgovora svjedok Božić Mirko govori optuženom Marković Bosiljku “... *smatraj me bratom ...Ako ja tebi činim znači, a znaš šta ti činim, i sve znaš i stcjim iza toga....*”- na šta Marković Bosiljko odgovara: “.. *Znam, znam*“, što jasno upućuje na zaključak da je optuženi Marković Bosiljko³⁰ svjestan da je u takvoj situaciji koja

omogućava Božić Mirku da mu svojom izjavom učini uslugu, a takav zaključak proizilazi i iz ostalih relevantnih dijelova razgovora i u odnosu na optuženog Marković Ostoju.

103. Navedeni zaključci bit će od značaja prilikom ocjene provedenih dokaza, i to kod analize iskaza svjedoka Božić Mirka u vezi sa njegovim iskazima koje je davao ranije u istrazi.

B. ANALIZA DOKAZANOSTI NAVODA OPTUŽNICE

104. Vijeće je na temelju svih provedenih dokaza, njihovom pojedinačnom ocjenom, te dovodjenjem u međusobnu vezu, došlo do nesumnjivog zaključka, da su optuženi Marković Bosiljko i Marković Ostoja, radnjama поближе opisanim u izreci presude, ostvarili sva bitna obilježja bića krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, na način da su za vrijeme ratnog stanja u BiH i oružanog sukoba između ARBiH, sa jedne i VRS, sa druge strane, na području općine Kotor Varoš, kao pripadnici Kotor varoške brigade VRS, postupali protivno pravilima međunarodnog humanitarnog prava, tako što su u vrijeme i mjestu kako je opisano izrekom presude prisilili oštećenu na seksualni odnos, kao i na sa tim izjednačene seksualne radnje, odnosno u saizvršilaštvu sa Cicmanović Predragom (poginuo 1995.godine) preduzeli radnje silovanja i prema njoj nečovječno postupali.

105. Vijeće je optužene Marković Bosiljka i Marković Ostoju oglasilo krivim za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, a koji u relevantnom dijelu glasi

“Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi .....da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, **nečovječna postupanja,.... silovanje** .....ili **ko izvrši** neko od navedenih djela, kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.“

106. Iz zakonske definicije krivičnog djela, kao i sudske prakse, proizilaze sljedeći elementi bića krivičnog djela:

(a) Kršenje pravila međunarodnog prava mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;

(b) Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;

(c) Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava;

(d) Počinilac mora narediti ili počiniti djelo;

(a) Radnje stavljene na teret optuženim počinjene su za vrijeme trajanja oružanog sukoba;

107. Optužnicom se tvrdi da radnje optuženih ispunjavaju elemente kršenja pravila međunarodnog humanitarnog prava (MHP), odnosno da su suprotne članu 3. IV Ženevske konvencije, koja odredba sankcioniše zabranjena ponašanja u oružanom sukobu koji nema karakter međunarodnog sukoba.

108. Vijeće konstatuje da su sudovi, kako domaći, tako i međunarodni zaključili da se ovaj član primjenjuje ne samo na unutrašnje sukobe, nego i na sukobe međunarodnog karaktera, obzirom da je sadržaj istog postao dijelom međunarodnog običajnog prava. Naime, nije bitno da li se ozbiljno kršenje desilo u kontekstu međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba, ukoliko su slijedeći uslovi ispunjeni: povreda mora predstavljati kršenje odredbi međunarodnog humanitarnog prava; odredba mora biti običajne prirode ili ako pripada ugovornom pravu, traženi uslovi moraju biti ispunjeni; povreda mora biti ozbiljna, odnosno mora predstavljati kršenje odredbe koja štiti bitne vrijednosti, a kršenje mora obuhvatati teške posljedice za žrtvu, te povreda odredbi mora obuhvatati individualnu odgovornost lica koje krši odredbu. U konkretnom slučaju Vijeće je našlo da su svi uslovi ispunjeni, a kako će to dalje biti obrazloženo.

109. Pored kršenja zajedničkog člana 3. konvencija, optuženim se na teret stavlja i kršenje, odnosno postupanje suprotno članu 27. stav 2. IV Ženevske konvencije kojom odredbom se štite osnovna prava zaštićenih lica (između ostalog i od diskriminacije žena i svakog napada na njihovu čast, a naročito od silovanja) i to u vrijeme nemeđunarodnog oružanog sukoba ili okupacije, kako je definisano članom 2. ove konvencije.

110. Međutim, u toku postupka Tužilaštvo nije ponudilo dokaze o obvezi primjene navedene odredbe konvencije u oružanom sukobu relevantnom za optužnicu, odnosno nije dokazivalo karakter sukoba u skladu da navedenom odredbom člana 2. Konvencije, niti je obrazložilo da se radi o kršenju odredbe običajnog prava primjenjive bez obzira na karakter sukoba. Obzirom da nisu dokazani uslovi za materijalno polje primjene Vijeće nije ni razmatralo da li su radnje koje su optuženim stavljene na teret, počinjene u suprotnosti sa ovom odredbom konvencije.

111. Vijeće je razmatralo kršenje isključivo u odnosu na zajednički član 3. Konvencija obzirom da je isti primjenjiv u konkretnom slučaju, a imajući u vidu da je Tužilaštvo, kako će biti kasnije obrazloženo, dokazivalo da su radnje počinjene u kontekstu oružanog sukoba, te obzirom da primjenjivost ove odredbe konvencija ne ovisi o karakteru oružanog sukoba (međunarodni ili nemeđunarodni).

112. Oružani sukob postoji kada god postoji pribjegavanje oružanoj sili između država ili je to produženo oružano nasilje između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa ili između takvih grupa unutar jedne države. Kao što je već navedeno, u smislu zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija priroda ovog oružanog sukoba nije

relevantna.

113. Tokom postupka među stranama u postupku nije bilo sporno postojanje oružanog sukoba u inkriminisano vrijeme i na području relevantnom za optužnicu, a i Vijeće je utvrdilo postojanje istog na osnovu saglasnih iskaza saslušanih svjedoka kako optužbe tako i odbrane, kao i materijalnih dokaza u koje je Vijeće izvršilo uvid.

114. Činjenica da je u vrijeme izvršenja radnji koje se optužnicom stavljaju na teret postojalo ratno stanje nesumnjivo proizilazi iz Odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o proglašenju ratnog stanja od 20.06.1992.godine u kojoj se navodi o agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu od strane Republike Srbije, republike Crne Gore, Jugoslovenske armije i terorista Srpske demokratske stranke, a koja je utvrđena od strane Savjeta bezbjednosti UN-a Rezolucijom 752 od 18.maja 1992.godine.⁴² Iz navedenog proizilazi da se radilo o pribjegavanju oružanoj sili između država, kao i o produženom oružanom nasilju između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa. Nasilje je okončano u decembru 1995.godine, a kako proizilazi iz Odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o ukidanju ratnog stanja od 22.12.1995.godine.⁴³ O oružanom sukobu u kojem su učestvovali pripadnici Vojske Republike Srpske, među kojima i optuženi, na području opštine Kotor Varoš, kojoj pripada i mjesto Vrbanjci i Orahova kao mjesta izvršenja krivičnog djela, svjedočili su svi svjedoci kako optužbe tako i odbrane.

115. Tako svjedok Božić Mirko navodi da su sukobi su počeli 11.06.1992.godine. Naveo je da je već od 1991.godine bio vojno angažovan u Slavoniji u R Hrvatskoj, a kada se vratio 1992.godine angažovan je u jedinicu u Kotor Varoškoj brigadi Vojske Republike srpske u Pionirskom vodu u Čepku. Neki pripadnici tog voda su pridodati vodu koji je držao položaj prema selu Večići, a među tim pripadnicima sjeća se i Marković Bosiljka i Marković Ostoje kao i Cicmanović Predraga. Kada je zarobljen njegov brat i još nekoliko pripadnika brigade, javili su se i Markovići da bi išli dobrovoljno u akciju.

116. Njegove navode potvrdio je i svjedok Kalamanda Milorad koji je u inkriminisanom periodu obavljao dužnost referenta za obaveštajne poslove u prvom bataljonu kotor-varoške brigade, te navodi da mu je poznato da je Božić bio pripadnik 1. čete i da je imao brata koji je bio zarobljen u maju 1992.godine u selu Večići. On je naveo da je u oružanom sukobu ranjen komadant ovog bataljona dana 25.juna 1992.godine, i da je za Vidovdan - 28. juni planirana akcija "čišćenja" sela Večići i Hanifići u cilju oduzimanja oružja. Akcija je ipak krenula dan poslije, odnosno 29.juna i tada je poginulo devetnaest pripadnika bataljona. Ovaj svjedok takođe je potvrdio da je pripadnik ovog bataljona bio i Cicmanović Predrag, kojeg je poznavao i ranije.

---

⁴²T-44 -Odluka Predsjedništva R BiH o proglašenju ratnog stanja, Službeni List R BiH od 20.06.1992. godine

⁴³ T-45- Odluka Predsjedništva R BiH o ukidanju ratnog stanja, Službeni List R BiH od 28.12.1995.godine

117. Svjedok Župljanin Petko naveo je da je mobilisan 1992.godine u maju mjesecu, u jedinicu koja je bila u Slavoniji, Repulika Hrvatska. Pošto je iz Slavonije rat "prebačen" u Bosnu, njegova jedinica odnosno prvi bataljon 22. Brigade u kojem je bio na dužnosti vojnog policajca. Komanda je bila smještena u Maslovarama, a istureno odjeljenje u Vrbanjcima.

118. Nadalje, iz pročitanoog iskaza svjedoka – oca oštećene- svjedok navodi da je u selu Orahova (pretežno nastanjeno hrvatskim stanovništvom) pored Kotor Varoši, bezbjedonosna situacija bila dobra sve do 13.06.1992. godine kada su predstavnici srpske vlasti i vojske pozvali mještane sela da predaju oružje koje imaju kod sebe, što su oni i učinili i predali ga u prostorijama Šumarije u selu Obodnik. Svjedok dalje navodi da je selo Orahova bilo opokoljeno od strane srpske vojske, te da su vršeni pretresi kuća i da je kretanje u druga sela bilo ograničeno.

119. Svjedok –brat oštećene⁴⁴ navodi da su stanovnici njegovog sela Orahova do 11.juna 1992.godine samoorganizovano držali straže preko noći, a da se tog dana preko puta njihovog sela, u selu Jurići stacionirala vojska Republike Srpske, sa težim naoružanjem, i tu miruju do 13.06.1992.godine kada su sa pješadijom na mjestu kod groblja držali zarobljene oko 150 civila. Njihovo puštanje uvjetovali su time da muškarci koji su bili u šumama predaju naoružanje. Muškarci su potom predali oružje u selo Obodnik. Nakon toga su im svakodnevno pretresane kuće.

120. Iz pročitanoog iskaza svjedoka Jurić Sekule proizilazi da je početkom juna 1992.godine, svjedok mobilisan u rezervni sastav policije i raspoređen na mjesto straže na punktu Obodnik, a o činjenicama vezanim za oružani sukob svjedočili su i svjedoci odbrane Raljić Ilija i Niko Novaković, kao i Cvijeta Narić i Luka Narić.

(b) Radnje stavljene na teret optuženim u vezi su sa oružanim sukobom;

121. Međunarodna sudska praksa je utvrdila da bi se djelo označilo kao ratni zločin mora postojati dovoljan *nexus* sa ratom odnosno oružanim sukobom, tj., djela optuženog moraju biti „u *tijesnoj vezi sa ratom, oružanim sukobom*“. Nadalje, „ne traži se zapravo uzročno-posljedična veza između rata, oružanog sukoba i počinjenja zločina. U najmanju ruku traži se da je postojanje rata, oružanog sukoba u znatnoj mjeri uticalo na sposobnost počinioca da počinji zločin, njegovu odluku da ga počinji, način počinjenja zločina ili cilj s kojim je počinjen“.⁴⁵

122. Ocjenom provednih dokaza, Vijeće zaključuje da su radnje stavljene na teret optuženim, bile u odlučujućoj mjeri povezane sa oružanim sukobom. Naime, optuženi

---

⁴⁴ U presudi se ne navodi ime i prezime svjedoka obzirom da bi isto ukazalo na identitet oštećene

⁴⁵ Presuda žalbenog vijeća u predmetu MKSJ- *Kunarac i dr.* paragraf 102

Marković Bosiljko i Marković Ostoja u inkriminisanom periodu obuhvaćenom izrekom presude bili su pripadnici Vojske Republike Srpske. Ovaj status optuženih odbrana optuženog Marković Bosiljka nije osporavala. Odbrana optuženog Marković Ostoje navela je da je nesporno da je bio pripadnikom VRS, ali neke druge jedinice, a ne kotorvaroške brigade, i da je u sukobu počeo učestvovati dan nakon spornog događaja, odnosno 29.06.1992.godine, odnosno kada je i krenula akcija o kojoj su svjedočili svjedoci Božić Mirko i Milorad Kalamanda.

123. Na osnovu provedenih materijalnih dokaza - uvida u izvod iz vojne evidencije uloženi u spis, Vijeće utvrdilo da je optuženi Marković Bosiljko pripadnik Kotor Varoške Brigade VRS počev od 11.06.1992.godine koji je datum i upisan u kartonu vojne evidencije.

124. Nadalje, na osnovu provedenih materijalnih dokaza - uvida u izvod iz vojne evidencije, Vijeće je utvrdilo da je Marković Ostoja bio pripadnik VRS počev od 01.11.1991.godine. Svjedok Božić Mirko, naveo je da je optuženi Marković Ostoja ratovao kao dobrovoljac u Republici Hrvatskoj prije nego se vratio u Kotor Varoš, kada je prema istoj vojnoj evidenciji od 11.06.1992.godine evidentiran kao pripadnik Kotor Varoške Brigade. Mada je u vojnom kartonu optuženog Marković Ostoje precrtan datum 11.06.1992.godine i upisan datum 09.07.1992.godine, kao datum početka obavljanja vojne službe u kotorvaroškoj brigadi, Vijeće je utvrdilo da je on i prije 09.07.1992.godine bio pripadnikom ove brigade obzirom da tako proizilazi iz iskaza svjedoka Božić, Kalamanda i Župljanin koji su takođe bili pripadnici ove brigade.⁴⁶

125. Naime, iskazi svjedoka Milorada Kalamande i Petka Župljanina koji su saglasni u tome da su viđali optuženog Ostoju Markovića, naoružanog i uniformisanog u Kotor Varoši neko vrijeme prije nego što je poduzeta akcija na dan 29.06.1992.godine, te je svjedok Milorad Kalamanda prepoznao Ostoju Markovića kao učesnika vojne akcije koju je Kotorvaroška brigada poduzela 29.06.1992. godine, odnosno potvrdio je da je isti već tada stvarno djelovao kao pripadnik kotorvaroške brigade. Svjedok je istakao da nije bilo neuobičajeno da vojnici *de facto* djeluju u drugim formacijama, posebno ako se radi o vojnicima koji potiču iz tog kraja, kao i kod iskusnijih vojnika prilikom provođenja nekih zahtjevnijih aktivnosti. Svjedok Petko Župljanin jasno je rekao da je optuženog Ostoju Marković viđao uniformiranog i naoružanog u navedeno vrijeme, a posebno da je ovog optuženog priveo kao pripadnik vojne policije, iz jedne od kuća u kojima su bili smješteni vojnici Kotorvaroške brigade i da je to uradio po nalogu komande ove brigade.

126. Obzirom da su svi svjedoci potvrdili da su optuženi u vrijeme izvršenja radnji navedenih izrekom presude bili u uniformi i naoružani, jasno je da su sve radnje poduzimali pod okriljem i u vezi sa oružanim sukobom. Na to ukazuje i činjenica da je

---

⁴⁶ T-38- Akt Ministarstva rada i boračko –invalidske zaštite broj: 16-03/3.2-1-835-1549/13 od 29.11.2013. godine sa ovjernom kopijom izvoda iz VOB-8 na ime Marković/Nenada/Bosiljko pod rednim brojem 217 i ovjerena kopija izvoda iz VOB-8 na ime Marković/Gojka/Ostoja pod rednim brojem 224

optuženi Ostoja Marković naoružan i uniformisan poduzeo i radnju oduzimanja motornog vozila -kombija od porodice Lihović u čijem je bio vlasništvu.

127. Da je optuženi Marković Ostoja zajedno sa Cicmanović Predragom i Božić Mirkom, naoružan i uniformisan, od porodice Lihović oduzeo kombi crveno bijele boje proizilazi iz pročitano g iskaza svjedoka Lihović Šefike u kojem svjedokinja navodi da je prije 1992.godine njen sin vršio usluge taksiranja na teritoriji opštine Kotor Varoš i to kombijem crveno bijele boje. Dalje navodi da su mjesecu junu 1992.godine u dvorište kuće došla lica Marković Ostoja, sin Gojka, lice Cicman kojem ne zna ime, ali zna da je njegovom ocu bilo ime Dane, i lice po prezimenu Božić iz Grabovice prema Šipragama, općina Kotor Varoš. Bili su u maskirnoj vojnoj uniformi i imali su automatske puške. Tražili su ključ od kombija koji je bio parkiran u garaži, pa su kombi izvezli iz garaže u pravcu mjesta Vrbanjci. Svjedokinja je navela da lice Marković Ostoju poznaje „od malih nogu“ jer je bio njen komšija.

128. Da se radi o istom kombiju kojim je iz kuće kritične prilike odvedena oštećena, Vijeće je zaključilo dovođenjem u vezu iskaza svjedoka Lihović Šefike sa iskazom oca oštećene koji je prepoznao da se radi upravo o kombiju Lihović Huse kojim je vršio taksiranje.

129. Nadalje, Vijeće je u obzir uzelo i činjenicu da su i lica koja su prema izreci presude učestvovala u predmetnom događaju – Cicmanović Predrag i Božić Mirko, takođe bili pripadnici istog bataljona, odnosno prema navodima svjedoka Kalamanda i Božića i pripadnici iste čete kao i optuženi. Prema iskazu oštećene S-4 i svjedoka Božić Mirka, kritične prilike, svi su, uključujući i optužene, bili u uniformi i naoružani. Nadalje, S-4 je izvedena iz kuće sa obrazloženjem da im je potrebna za razmjenu zarobljenih vojnika, a kojom prilikom je Cicmanović u zrak ispucao rafal iz automatskog oružja.

130. Zaključak o tome da su radnje optuženih u tijesnoj vezi sa oružanim sukobom nesporno proizilazi i iz činjenice da je istragu o ovom kao i drugim događajima istog dana u kojima su silovane žene hrvatske nacionalnosti u selima na području opštine Kotor Varoš provodilo vojno, a ne okružno tužilaštvo Banja Luka.⁴⁷ Naime, protiv ovih optuženih vođen krivični postupak i zbog osnovane sumnje da su istog dana izvršili zlostavljanja i drugih žena hrvatske nacionalnosti na području ove opštine.

131. Imajući u vidu sve navedeno, jasno je da su sve radnje koje su optuženi poduzimali tog dana bile usmjerene na nezaštićeno i manjinsko hrvatsko ili bošnjačko civilno stanovništvo opštine Kotor Varoš, pa tako i u odnosu na oštećenu S-4 čija porodična kuća se nalazila u selu nastanjenom hrvatskim stanovništvom. Optuženi su se koristili položajem pripadnika oružanih snaga strane u sukobu, zbog čega Vijeće nalazi da u konkretnom slučaju postoji jasan *neksus* između oružanog sukoba i radnji koje su optuženim stavljene na teret.

---

⁴⁷ O-I-4- Optužnica Vojnog tužilaštva pri Komandi i Krajiškog korpusa Banja Luka Republike Srpske broj 395/94 od 01.11.1993. godine

(c) Radnje stavljene na teret optuženim su u suprotnosti sa pravilima međunarodnog humanitarnog prava;

132. Kako je već navedeno sud je razmatrao kršenje normi međunarodnog humanitarnog prava u odnosu na član 3. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica u vrijeme rata od 12.08.1949. godine koja odredba u relevantnom dijelu za činjenični opis optužnice i pravnu kvalifikaciju djela glasi:

“U slučaju oružanog sukoba koji nema karakter međunarodnog sukoba i koji izbije na teritoriju jedne od visokih strana ugovornica, svaka će strana u sukobu biti dužna da primjenjuje bar sljedeće odredbe:

prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usljed bolesti, rane, lišenja slobode, ili iz bilo kojeg drugog uzroka, postupaće se, u svakoj prilici, čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjeđenju, polu, rođenju ili imovnom stanju, ili bilo kome drugom sličnom mjerilu.

U tom cilju, zabranjeni su i ubuduće se zabranjuju, u svako doba i na svakom mjestu, prema gore navedenim licima, između ostalih i sljedeći postupci:

a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistva, osakaćenja, svireposti i mučenja;

.....

c) povrede ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci;

133. Da bi se utvrdilo kršenje navedenog zajedničkog člana 3. Konvencija, neophodno je da se utvrdi protiv koga je počinjenje zabranjene radnje bilo usmjereno, odnosno da li je isto bilo usmjereno protiv posebne kategorije stanovništva zaštićene ovim članom, odnosno protiv osobe koja ne uzima učešća u neprijateljstvima.

134. Iz iskaza svjedoka S-4 kao i njenih roditelja i brata, te svih provedenih materijalnih dokaza jasno proizilazi zaključak da je ista bila civilno lice, i da je u vrijeme inikriminisanog događaja bila maloljetna u dobi od 14 godina, pa je nesporno imala status zaštićenog lica po odredbama Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12. avgusta 1949.godine. (član zaštićenih 3. stav 1. IV Ženevske konvencije). Takođe, kako je već obrazloženo radilo se o licu druge nacionalnosti od one kojoj pripadaju optuženi (prema njihovim ličnim podacima datim na zapisnik o saslušanju (T-20 i T-21) i potvrđenim na glavnom pretresu), zbog čega je očigledno trpila nepovoljnu diskriminaciju obuhvaćenu zajedničkim članom 3. Konvencija.

135. Učinilac ne mora biti svjestan da svojim postupcima krši pravila međunarodnog prava. Povreda međunarodnog prava u opisu ovog krivičnog djela predstavlja objektivni uslov kažnjivosti, zbog čega svijest izvršioca³⁷ o bitnim elementima djela, odnosno njegova

intelektualna komponenta, ne obuhvata i svijest da izvršenjem neke od radnji on zna da krši pravila međunarodnog prava. Potrebno je utvrditi da je počinitelj znao ili trebao da zna da žrtva nije aktivno učestvovala u neprijateljstvima kada je djelo počinjeno.⁴⁸ Zaključak vijeća o znanju optuženih da žrtva ne učestvuje u neprijateljstvima, u ovom slučaju nije potrebno posebno obrazlagati obzirom da se radi o oštećenoj 14-godišnjoj djevojčici koja je odvedena iz kuće svojih roditelja.

136. Imajući u vidu sve navedeno, kao i činjenice da je Vijeće na osnovu iskaza S-4 utvrdilo da su joj kritične prilike nanesene povrede tjelesnog integriteta, te ličnog dostojanstva usljed ponižavajućih postupaka optuženih kojima je bila izložena, kao i da je trpila teške tjelesne i duševne bolove i patnju, jasno je da su krivične radnje navedene u izreci presude, a koje su, kako će u daljem tekstu biti obrazloženo, optuženi počinili, bile u suprotnosti sa obavezom čovječnog postupanja utvrđenom pravilima MHP, odnosno suprotne članu 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije, i kao takve, sankcionisane odredbom člana 142. KZ SFRJ kojom je takvo postupanje prema civilima za vrijeme rata ili oružanog sukoba propisano kao krivično djelo ratnog zločina prema civilnom stanovništvu.

(d) Optuženi su izvršili radnje koje su im stavljene na teret optužnicom;

137. Ocjenom provedenih dokaza Vijeće je utvrdilo da su optuženi Marković Bosiljko i Marković Ostoja zajedno sa Cicmanović Predragom (poginuo tokom 1995. godine), dana 28.06.1992. godine oko 21:00 časova vozilom kombi, vlasništvo Lihović Huse iz Dabovaca, kojim je upravljao Mirko Božić, dovezli u selo Orahova pretežno naseljeno hrvatskim stanovništvom, nakon čega je iz vozila izašao Cicmanović Predrag te iz kuće A.A. –oca oštećene, u prisustvu članova porodice, izveo maloljetnu „S-4“ koja je u to vrijeme imala 14 godina pod izgovorom da je vodi radi razmjene za zarobljene pripadnike VRS u selu Večići, dok su za to vrijeme optuženi Ostoja Marković i Bosiljko Marković, skupa sa vozačem Božić Mirkom čekali u kombiju.

138. Vijeće je ovakvo činjenično stanje utvrdilo ocjenom i dovođenjem u vezu saglasnih iskaza svjedoka optužbe kojima je poklonilo vjeru, i to oštećene S-4, svjedoka Božić Mirka, kao i roditelja i brata oštećene, te već obrazloženog iskaza svjedoka Lihović Šefike. Takođe, u završnoj riječi odbrana optuženih je navela da ove činjenice ne spori.

139. Da se predmetni događaj dogodio dana 28. juna 1992.godine u večernjim satima jasno poizilazi iz pročitane izjave svjedoka –oca oštećene, koji sud cijeni kao pouzdan obzirom da se radilo o značajnom i teškom događaju koji se tiče njegove kćerke i porodice, a koji je saglasan i sa iskazom brata oštećene koji navodi da se to desilo na pravoslavnu slavu, te i sa iskazom same oštećene koji iskaz u pogledu datuma Vijeće prihvata kao vjerodostojan bez obzira što je u to vrijeme bila djevojčica zbog čega njeno

---

⁴⁸ Presuda žalbenog vijeća MKSJ u predmetu Tužilac protiv Boškoski i dr., par.66

pamćenje u pogledu datuma ne mora biti tačno. Njen iskaz je Vijeće cijenilo u vezi sa iskazom njene majke koja je navela da je poslije ovog događaja, svake godine na ovaj datum oštećena po cijeli dan plakala i da se zatvarala u svoju sobu zbog čega je sasvim jasno da je tačno zapamtila datum.

140. Svjedok oštećena S-4 je svjedočeci na glavnom pretresu na okolnosti predmetnog događaja navela da je 28.juna 1992.godine u večernjim satima, neko lupao na vrata obiteljske kuće, i da je njen otac otvorio vrata i naišao na jednog vojnika koji je obučen u maskirnu uniformu, sa puškom, koji je naredio da svi koji su u kući izađu ispred vrata. Izdvojio je nju i njenu sestru i rekao da moraju ići u razmjenu za vojnike zarobljene u Večićima. Roditelji su se ponudili da povede njih, a on je odbio i rekao da samo djeca idu na razmjenu. Vojnik je upitao njenu sestru koliko ima godina, pa kada mu je ona odgovorila da ima 12 godina, vratio ju je natrag. Pored ceste je bio parkiran jedan kombi, a nekih 200-tinjak metara od kuće čuli su da neko doziva ovog vojnika imenom Peđa. Vojnik joj je naredio da uđe u kombi i kada je ulazila primjetila je još tri muške osobe u kombiju, i to jedan muškarac za volanom, drugi suvozač, a jedan muškarac je sjedio iza.

141. Majka oštećene S-4 svjedočeci na pretresu je navela da 28.juna 1992.godine, oko devet sati naveče njen suprug otvorio vrata kuće na koja je jako udarao jedan vojnik. Vojnik je bio u uniformi i nosio je automatsku pušku. On im je potom rekao da izađu ispred kuće i da se postroje, što su i učinili, nakon čega im je rekao da su vojnici zarobljeni u Večićima i da će povesti njihovu djecu radi razmjene, te je njenu stariju kćerku istrgnuo iz njenih ruku. Vidjela je da na cesti kod mosta parkiran kombi i čula je muške glasove koji su vojnika dozivali imenom "Peđa" i rekli mu da požuri. Potom je čula da je na kapiji vojnik ispalio rafal, nakon čega je odveo S-4 prema kombiju i ona je izgubila svijest.

142. Brat oštećene S-4 navodi da je na pravoslavnu slavu krajem šestog mjeseca oko devet sati naveče došao vojnik koji je lupao na vrata i rekao je da je vojnik vojske Republike Srpske i da svi moraju izaći iz kuće. Saglasno iskazu njegove majke i sestre navodi da je vojnik rekao da su neki srpski vojnici zarobljeni u Večićima i da trebaju nekoga za razmjenu. Vojnika je poznavao od ranije jer se sa njim često vozio autobusom i znao ga je po nadimku Peđa i po imenu Predrag Cicmanović, a zna da je živio prema Donjem Obodniku. Dalje navodi da u tom trenutku vojnik uzima dvije njegove sestre, čemu se roditelji protive, majka plače i govori da vode njih umjesto djece, nakon čega vojnik vraća mlađu sestru koja je tada imala 12 godina, dok je poveo stariju sestru koja je imala 14 godina. Na cesti je bio kombi odakle su se čuli glasovi koji su dozivali „*Peđa gaje si, požuri*“. Roditelji su krenuli za njim, moleći ga da ostave njegovu sestru, međutim, vojnik je rekao da će sve biti u redu, a kad je izašao iz dvorišta onda je ispucao rafal u zrak. Brat oštećene dalje navodi da je Cicmanovića kasnije i prepoznao kada ga je jedne prilike vidio u zatvoru gdje je bio zatvoren sa ostalim muškarcima hrvatske nacionalnosti i da je tada dobio informacije da je Cicmanović učestvovao i u silovanju drugih žena, između ostalog i supruge jednog od muškaraca koji je sa njim bio zatvoren.

143. Saglasno njihovim iskazima, iz pročitano³⁹g iskaza oca oštećene na glavnom pretresu, proizilazi da je dana 28.juna 1992.godine negdje oko 21 čas, pred porodičnu kuću svjedoka u kojoj je živio sa svojom porodicom, došao vojnik koji je bio obučen u

maskirnu zelenu uniformu i naoružan automatskom puškom. Tražio je da povede nekoga od djece i rekao je da mu djeca trebaju za razmjenu. Dok je vojnik bio pred kućom, čuo je da ga neko s puta doziva nadimkom „Peđa“ i govori mu da požuri. Ispred mosta koji je vodio do kuće bio je parkiran jedan kombi crveno-bijele boje. Kako je već ranije obrazloženo, svjedok je prepoznao da je kombi vlasništvo Lihović Huse iz Dabovaca, a koje prepoznavanje je obrazložio činjenicom da je kombi dobro poznavao jer je njime Huso taksirao na području Kotor Varoši.

144. Da su optuženi kombijem crveno bijele boje koji je vozio Božić Mirko, došli u selo Orahova, nedaleko od kuće A.A. – oca oštećene, proizilazi iz iskaza navedenih svjedoka, kao i svjedoka Božić Mirka koji je naveo da su on, Cicmanović i dvojica optuženih krenuli u pravcu Vrbanjaca i kada su došli u selo Orahova, naseljeno hrvatskim stanovništvom. Predrag Cicmanović zvani Peđa je repetirao pušku i rekao mu da zaustavi kombi kod mosta, što je i učinio. Svjedok Božić dalje navodi da je Cicmanović rekao da ga čekaju dok ne dođe iz sela. Nakon nekog vremena je došao i u kombi uveo jednu žensku osobu. U ovom dijelu njegov je iskaz saglasan svim iskazima koje je dao istražnim organima ranije u postupku.

145. Nadalje, Vijeće je van svake sumnje utvrdilo da je oštećena S-4 te večeri u kombiju uz upotrebu prijetnje i sile direktnim napadom na njen život i tijelo natjerana na seksualni odnos kao i na s njim izjednačene seksualne radnje. Navedeno proizilazi iz iskaza same S-4, njenih roditelja, te svjedoka Jurić Sekule, Kalamanda Milorada i Župljanin Petka kao posrednih svjedoka, te svjedoka Božić Mirka i Raljić Ilije kao svjedoka očevidaca. Da je oštećena u predmetnom kombiju silovana, u završnoj riječi odbrana optuženih nije osporavala, a da ta činjenica nije za odbranu sporna proizilazi i iz činjenice da je svjedok Raljić Ilija svjedočeći kao svjedok odbrane, potvrdio da je vidio da Cicmanović Predrag zvani Peđa u kombiju “zagrljen” sa ženskom osobom.

146. Govoreći o predmetnom događaju, majka oštećene navodi da je bilo “iza ponoći” kada se njena kćerka vratila plačući, nije mogla da priča od plača. Uvela ju je u kupaonicu i kćerka joj je rekla da je silovana, na njoj je primjetila povrede i tragove krvi. Poslije joj je ispričala da su je vozili prema Donjem Obodniku. Navodi da je sutradan otišla na punkt kod mosta gdje se obratila vojniku Jurić Sekula, koji je bio na straži i koji joj je rekao da će čim se pruži prilika poslati po nju kola hitne pomoći. Autom hitne pomoći po njih je došao vozač Kalamanda i odvezao ih u dom zdravlja u Kotor Varoši gdje je njenu kćerku pregledala doktorica i dala joj lijekove. Takođe navodi da je nakon nekoliko dana u njihovu kuću dolazio oficir koji je pričao sa njom i njenim suprugom o tome šta se desilo i rekao da će pokušati utvrditi ko su počinio.

147. Otac oštećene u svojoj izjavi navodi da su supruga i on čekali da li će se njihova kćerka vratiti i ona je došla kući iza ponoći, plakala je i bila je u šoku. Supruga ju je odvela u kupatilo. Kćerka mu nije pričala ništa, osim da su je vozili u kombiju, međutim, on je pretpostavljao šta joj se desilo. Sutradan mu je supruga ispričala da su je četvorica vojnika silovala u kombiju. Nekoliko dana nakon događaja došao je oficir Vojske Republike Srpske kojem je njegova kćerka dala izjavu i on je rekao da će pokušati pronaći izvršioce zločina.

148. Njihove iskaze potvrđuje i svjedok Jurić Sekula iz čijeg iskaza pročitano na glavnom pretresu proizilazi da mu se na punktu kod sela Obodnik gdje je bio na straži u jutarnjim satima obratila majka oštećene za pomoć, moleći da joj se pošalju kola hitne pomoći kako bi djece odvezla do bolnice. Tvrdila je da joj je neko silovao maloljetnu kćerku. Istog dana je u popodnevnim časovima obavijestio vozača hitne pomoći te su otišli do kuće oštećene kako bi se prevezla u bolnicu.

149. Svjedok Župljanin Petko navodi da se ne sjeća tačnog datuma, ali se sjeća događaja kada je u Vrbanjcima kod Doma zdravlja zatekao dvije osobe, odnosno majku i kćerku koje je od ranije poznao. Majka mu je rekla da su prethodnu noć kćerku odvezli kombijem i vratili je pred zoru, te da su je silovali zbog čega ju je dovela na pregled kod doktora.

150. Pregled oštećene u domu zdravlja protokolisan je u knjizi protokola Doma Zdravlja pod rednim brojem 4422 na dan 02.07.1992.godine, te je zabilježeno da je nakon izvršenog pregleda ustanovljena dijagnoza ..... i ..... i primjenjena terapija- apaurin ampula intramuskularno.⁴⁹

151. Svjedok Milorad Kalamanda navodi da je kao rezervni oficir krajem novembra 1991. godine, mobilisan u štabu TO Kotor Varoš na formacijskoj dužnosti organa za obaveštajne poslove i da je dobio informacije da su na području opštine Kotor Varoš- selo Orahova izvršena silovanja žena hrvatske nacionalnosti i da je kasnije u komentarima vojnika čuo da se radi i o jednoj maloljetnoj djevojci.

152. Sama oštećena na glavnom pretresu nerado priča o tome šta se dešavalo u kombiju, međutim, bez obzira na težinu i traumu preživljenih događaja na prilično jasan način ih opisuje hronološki, s tim što u pojedinim dijelovima njenog iskaza, bježi od detaljnog opisa i pribjegava korištenju termina „silovao“ ili „počelo je silovanje“. Vijeće nalazi da ovakav način iznošenja činjenica nije neuobičajen za žrtve nasilja seksualne prirode. Ona navodi da su joj po ulasku u kombi naredili da sjedne i da prestane plakati i krenuli su prema Kotor Varošu. Dalje navodi da joj je nakon nekih 10-ak minuta vožnje vojnik kojeg su zvali Peđa naredio da se skine i da joj je stavio nož pod grlo. Ona je molila da je pusti i vrati kući, da bi on prislonio nož uz vrat, a muškarac koji je sjedio na zadnjem sjedištu joj je stavio pištolj na glavu i govorili su joj da prestane plakati. Vojnik kojeg su ostali vojnici zvali Peđa je skinuo hlače do koljena i naredio joj da mu sjedne u krilo i tu ju je silovao, a onda joj naredio da ga oralno zadovolji i prisilio ju da to mora učiniti. Između Obodnika i Vrbanjaca skrenuli su desno na jedan put koji vodi kroz šumu i kombi je stao, i onda su je tu i drugi muškarci silovali tako što su se mijenjali dok je ona ležala na podu kombija između siceva, dok ju je pored Peđe, još jedan od ovih muškaraca tjerao da ga oralno zadovoljava.

---

⁴⁹ T- 30- ovjerena kopija izvoda iz protokola Doma zdravlja Sveti Pantelejmon; T-29 Dopis- Dom darvlja „Sveti Pantelejmon“- Kotor Varoš- broj 04-203/10 od 14.04.2010.godine;

153. Na poseban upit pojašnjava da pod silovanjem smatra to što je došlo do prodiranja muškog polnog organa u njen polni organ. Dalje navodi da je nekoliko puta osjetila da ju neko vuče za kosu i šamara, i po tome vjeruje da je izgubila svijest u nekim momentima. Prije nego što su joj naredili da se obuče, otvorili su kombi. Čula je još neke glasove vani i oni su jednu mušku osobu nazvali imenom Ilija i pitali ga da li se on želi priključiti, što je on odbio. Udaljio se od kombija, a to je zaključila po tome što više nije čula glasove.

154. Dalje navodi da su sa tog mjesta krenuli prema Kotor Varošu i zaustavili se ponovo u Vrbanjcima na autobusnoj stanici, što je oko pet do deset minuta vožnje, i tu je jedna ženska osoba naredila da izađe iz kombija. Kad je ustala da izađe, jedan od muškaraca ju je povukao za ruku i rekao da sjedne. Tu se kombi okrenuo natrag i vratio prema Šipragama, odnosno u pravcu njene kuće. U blizini kuće, pored „Šumarije“ kombi je ponovo zaustavljen, da bi konačno kod mosta izašla iz kombija i otišla do kuće gdje su je čekali roditelji.

155. Suprotno stavu koji u završnoj riječi zauzima odbrana drugooptuženog, da se raniji iskazi svjedokinje razlikuju u bitnim činjenicama, Vijeće nalazi da je svjedokinja na glavnom pretresu, a tako i u svim ranijim izjavama odlučna u pogledu ključnih činjenica – da se silovanje dešavalo u kombiju, da su u kombiju bila četiri lica, da niko drugi nije ulazio u kombi prije i za vrijeme zlostavljanja. U vezi sa tim, svjedokinja vrlo jasno, navodi da je silovana od strane više osoba koje su bile prisutne u kombiju, da su je silovali govoreći jedan drugome „sad sam ja na redu“, a takođe je vrlo jasno izjavila i to da je od strane dvojice muškaraca (od kojih je jedan Peđa) bila primorana i da ih oralno zadovolji.

156. Iz ovakvog iskaza S-4, kojem Vijeće u cjelosti poklanja vjeru, nesumnjivo proizilazi zaključak da su oštećenu prinudili na seksualni odnos i na slične radnje muškarci koji su se te noći nalazili u kombiju, od kojih je oštećena znala samo da je jednom od njih nadimak Peđa, te je na osnovu iskaza svjedoka Božića utvrđeno da je to upravo Cicmanović Predrag. Identitet drugih muškaraca o kojima svjedoči S-4-, Vijeće je utvrdilo dovodeći u vezu sadržaj iskaza svjedoka Božić Mirka, sa materijalnim dokazima u spisu, kao i sa sadržajem i analizom dokaza dobijenih provođenjem posebnih istražnih radnji, a kako je to već ranije u presudi obrazloženo, te izvelo zaključak van svake sumnje da su to dvojica optuženih –Marković Bosiljko i Marković Ostoja.

157. Naime, Vijeće nalazi da svjedok Božić Mirko na glavnom pretresu potvrđuje iskaz oštećene S-4 u bitnim dijelovima i navodi da se za vrijeme vožnje u jednom momentu okrenuo kada je vidio da je Cicmanović bio iznad ženske osobe koja je bila na podu kombija i kada se ponovo okrenuo vidio je da je Cimanović silovao tu žensku osobu. U ovom dijelu njegov iskaz dat pred pretresnim vijećem, neznatno se razlikuje od iskaza svjedokinje s-4 po pitanju toga gdje se ženska osoba nalazila u kombiju, a obzirom da oštećena S-4 navodi da je bila na podu kombija između sjedišta, a ne u zadnjem dijelu kombija kako to navodi Božić.

158. Opis kakav je dao svjedok Božić Vijeće pripisuje njegovoj namjeri da svjedoči sa što manje detalja, zbog čega oštećenu, a samim time i ono što se dešavalo u kombiju pomjera na manje vidljivu lokaciju u odnosu na njegovo mjesto vozača. U prilog ovom

zaključku je i činjenica da je prilikom davanja iskaza u istrazi naveo da je Predrag ušao sa ženskom osobom u kombi, smjestio se iza njega i rekao "ovo je moje" te da je tokom vožnje vidio tu žensku osobu da leži *između sjedišta* dok je Predrag bio iznad nje.⁵⁰

159. Da on pokušava svjedočeći dati što manje detalja o onome što je vidio i čuo proizilazi i iz činjenice da je na glavnom pretresu prešutio da je čuo plač ženske osobe i da je čuo kako Predrag, Ostoja i Bosiljko galame, pa nakon što ga je tužilac podsjetio da je tako svjedočio na zapisnik iz istrage, navodi da se ove činjenice ne može sjetiti. Vijeće je u ovom dijelu, a cijeneći naprijed iznesene razloge, poklonilo vjeru njegovom iskazu iz istrage, naročito imajući u vidu činjenicu da je nemoguće da u tako malom prostoru kao što je kombi, pa čak i uz zvuk motora, ne čuje sve glasove prisutnih u kombiju, a pogotovo imajući u vidu i šta se prema iskazu S4 u tom trenutku dešava.

160. Nadalje, svjedočeći na glavnom pretresu svjedok Božić je potvrdio ono što je rekao i na zapisnik u istrazi, i to da mu je na skretanju za Dabovce, Predrag rekao da skrene i ugasi kombi, pa je on od skretanja vozio 20 do 30 metara, te potom stao u blizini autobuske stanice u Dabovcima, ugasio kombi i izašao vani.

161. Na ovom mjestu potrebno je ukazati da Vijeće uočava da prilikom davanja iskaza na pretresu, svjedok Božić ponovo pokušava da odstupi od svojih ranijih iskaza i da izbjegne potvrditi navode koje je u istrazi naveo još 2011.godine kada je davao iskaz Okružnom tužilaštvu CJB Banja Luka- i to da su nakon njegovog izlaska iz kombija u Dabovcima, ostala trojica i to: Cicmanović, Marković Ostoja i Marković Bosiljko ostali u kombiju oko pola sata. Na isti način je svjedok izjavio i na zapisnik o saslušanju broj 08-02/1-357/11 od 22.12.2011.godine CJB Banja Luka. Sada, svjedočeći na glavnom pretresu navodi, slično onome što je rekao i na zapisnik u Tužilaštvu dana 04.11.2015.godine (kada je smatrao da će dobiti novac od optuženih u zamjeni za povoljniju izjavu), tvrdi da je nakon nekoliko minuta primijetio da je pored kombija i optuženi Marković Bosiljko.

162. Kada se ima u vidu sadržaj njegovog presretnutog razgovora sa optuženim Marković Bosiljkom, a koji razgovor je uslijedio nakon što je optuženi evidentno upoznat sa izjavom koju je Božić dao Tužilaštvu BiH dana 04.11.2013.godine, kada kaže : "*...smatraj me bratom ...Ako ja tebi činim znači, a znaš šta ti činim i sve znaš i stcjim iza toga...Znači sve što si ti rek'o, to sam uradio radi tebe tamo i ...da ti je rođeni brat ne bi to rek'o, to što sam ja.*"- jasno je da je Božić svjesno izmijenio svoju izjavu u korist Marković Bosiljka, tvrdeći na zapisnik od 04.11.2013.godine, kao i na glavnom pretresu, da je Bosiljko izašao iz kombija nekoliko minuta nakon njega.

163. Ipak, pod pritiskom suočavanja sa njegovim ranijim iskazima, kao i činjenicom da su presretnuti razgovori iz kojih je evidentno da se dogovarao sa optuženim, svjedok Božić na glavnom pretresu, a tako i na zapisnik u Tužilaštvu koji je sačinjen 18.02.2014.godine

---

⁵⁰ T- 27- zapisnik o saslušanju svjedoka T-20- KTRZ 0005827 12 od 04.11.2013.godine, a takđoe i T-25- Zapisnik o saslušanju svjedoka o8-02/1-357/11 od 22.12.2011.godine CJB Banja Luka;

(nakon što je upoznat da su prema njemu provođene posebne istražne radnje) navodi da za njega, period od „nekoliko minuta“ koliko tvrdi da je prošlo od njegovog izlaska pa do izlaska optuženog Marković Bosiljka, može predstavljati i period od pola sata.

164. Takođe, Vijeće nalazi da svjedok iz istih razloga na glavnom pretresu svjesno odstupa od svojih ranijih iskaza i to u korist optuženih, kada tvrdi da ne može da sjeti da li je ugasio motor prije nego je izašao iz vozila. Prilikom davanja iskaza u istrazi na zapisnik od 18.02.2014.godine jasno se izjašnjava da je ugasio motor pri izlasku iz vozila i da motor nije radio dok je on stajao ispred kombija i da je, mada navodno nije vidio, šta se dešava u kombiju, čuo lupanje i galamu koja je dopirala iz unutrašnjosti kombija. Vijeće je poklonilo vjeru njegovom iskazu iz 2014.godine, a sve imajući u vidu da je saglasan sa iskazom svjedokinje s-4 koja kaže da su je silovali muškarci iz kombija, te imajući u vidu činjenicu da je svjedok Božić svjesno mijenjao svoje iskaze u korist dvojice optuženih.

165. Dakle, kod nesporno utvrđene činjenice u ovom predmetu na osnovu iskaza svjedoka S-4, koja tvrdi da su u kombiju bila četvorica muškaraca od kojih jedan sa nadimkom Peđa, te iskaza svjedoka Božića, koji takođe navodi da ih je bilo četvorica i to Cicmanović (Peđa), zatim on koji je vozio kombi, i dvojica optuženih, te kod činjenice koju Vijeće prihvata i u tom pravcu nalazi uvjerljivim iskaz oštećene da su je silovali muškarci iz kombija, i da su se mijenjali, pri čemu druge osobe nisu ulazile u kombi, jasno proizilazi jedini mogući zaključak da su oštećenu silovali muškarci koji su se te noći nalazili u kombiju, uključujući i dvojicu optuženih.

166. Naime, poklanjajući vjeru iskazu svjedoka Božić Mirka (na način kako je to naprijed analizirano) Vijeće nalazi dokazanim da je nakon skretanja za Dabovce, Božić zaustavio vozilo i izašao, a da su u vozilu ostali optuženi Marković Bosiljko, Marković Ostoja te Cicmanović i djevojčica, a za koje vrijeme se iz vozila čula galama i lupanje i to u periodu od najmanje pola sata. Dovodeći u vezu navedeno sa iskazom svjedokinje S-4- da su je nakon Peđe, drugi muškarci u kombiju prinudili na seksualni odnos tako što su se "mijenjali", i da je isto uslijedilo nakon što se kombi poslije skretanja zaustavio, Vijeće nalazi dokazanim navode optužnice da su muškarci o kojima svjedoči oštećena S-4, a čiji identitet je njoj lično nepoznat, upravo optuženi Marković Bosiljko i Marković Ostoja.

167. Na ovakav zaključak nesumnjivo upućuju i sadržaji presretnutih razgovora, a kako je to već ranije obrazloženo, iz kojih jasno proizilazi da ova dvojica optuženih pristaju da pod pritiskom Božića daju novac u zamjenu za njegov povoljan iskaz i da cijelo vrijeme, ne samo od momenta dobijanja poziva od strane postupajućeg Tužioca, nego i ranije, za vrijeme dok je predmet bio u nadležnosti Okružnog tužilaštva Banja Luka, pored toga što ne negiraju svoju odgovornost, oni intenzivno rade na ometanju istrage u ovom predmetu. Od momenta kada ih Božić obavještava o pozivu, ponovo intenzivno dogovaraju način na koji će iznasti odbranu kao osumnjičeni, pa tako prilikom davanja iskaza u tužilaštvu u potpunosti negiraju učešće u događaju, a kako to proizilazi iz sadržaja zapisnika uloženi u spis, a takođe dogovaraju sa Božićem na koji način će on dati svoj iskaz u svojstvu svjedoka.

168. Na ovakav zaključak nesumnjivo upućuju i najranija saznanja istražnih organa o

ovom događaju o kojim je svjedočio svjedok Milorad Kalamanda koji navodi da je od inspektora Pejića dobio informaciju da su kao počinioci spomenuta prezimena Cicmanović, Božić i Marković. Svjedok navodi da je pokušao o tome razgovarati sa Cicmanovićem koji mu je zaprijetio oružjem, a kasnije je čuo od vojnika da komentarišu da se osim Cicmanovića, za silovanja žena u selu Orahova među kojima i maloljetne djevojke vežu i imena Ostoja Marković, Mirka Božića i Bosiljka Markovića, upravo ona lica koja su bila u 1. četi zajedno sa Cicmanovićem.

169. Svjedok Petko Župljanin navodi da je sutradan, u odnosu na događaj kada je pred Domom zdravlja sreo majku i kćerku, u komandi u Maslovarama dobio nalog za privođenje tri lica zbog silovanja i to Cicmanović Peđu, Marković Ostoju dok se imena trećeg lica ne može sjetiti. On je priveo Cicmanovića i Marković Ostoju dok treće lice nije, a pretpostavlja da je to učinio neko drugi.

170. Tačno je da su u spis uloženi dokazi iz kojih proizilazi da su tih dana na tom području izvršena silovanja i drugih žena koja su dovođena u vezu sa Cicmanović Predragom i optuženim, međutim, dovodeći u vezu sve već analizirane dokaze, Vijeće je navode svjedoka Kalamanda Milorada i Župljanin Petka našlo potkrepljujućim svim ostalim dokazima koji van svake sumnje upućuju na zaključak da su optuženi izvršioc i radnji o kojima je svjedočila S-4.

171. Odbrana ne dovodi u pitanje navode optužnice da su se te noći kada je S-4 silovana u kombiju optuženi nalazili u istom tom kombiju, kao i da ju je za vrijeme vožnje u kombiju silovao Predrag Cicmanović, međutim odbrana tvrdi da su iskazi oštećene S-4 i svjedoka Božić Mirka oprečni i nedovoljni da bi se na osnovu njih moglo van razumne sumnje zaključiti da su te noći silovanje oštećene izvršili i dvojica optuženih. U tom pravcu, odbrana ukazuje na neke nesaglasnosti između njihovih izjava, pa između ostalog, na činjenicu da oštećena tvrdi da se nakon skretanja kombi zaustavio u šumi, što je suprotno od kazivanja svjedoka Božića da su se zaustavili u blizini autobuske stanice, te na činjenicu da oštećena navodi da niko nije izlazio iz kombija, kao i na nesaglasnost njihovih izjava po pitanju toga da li ju je nakon svega Božić odvezao sam u selo Orahova, kako to on tvrdi, ili su u kombiju bili sva četvorica muškaraca, kako to, prema interpretaciji odbrane, navodi oštećena S-4.

172. Sve ove navodne nesaglasnosti u njihovim iskazima Vijeće ne nalazi od značaja za razjašnjenje navoda optužnice, te ne nalazi da na bilo koji način dovode u sumnju iskaze oštećene i Božića kada su u pitanju odlučne činjenice u postupku.

173. Naime, tačno je da oštećena tvrdi da nakon što je kombi zaustavljen niko nije izlazio iz kombija, ali Vijeće se ne može pouzdati u tačnost ovog dijela njenog iskaza jer je i sama navela da misli da je za vrijeme zlostavljanja od muškaraca u kombiju vjerovatno i gubila svijest, a obzirom na položaj u kome se nalazila i na to što joj se dešavalo na podu kombija, između sjedišta, ne može se isključiti mogućnost da je mogla i da ne primijeti da je neko za to vrijeme izašao iz kombija, a kako to tvrdi i svjedok Božić. U ovom dijelu njegov iskaza Vijeće prihvata kao istinit, a osnov za ovakav zaključak nalazi u sadržajima presretnutih razgovora, iz kojih je jasno da ni jedan od optuženih u bilo kojem momentu

Božiću ne ukazuje na mogućnost da i on snosi odgovornost za eventualno preduzete radnje silovanja.

174. Takođe, za Vijeće nije bio sporan dio iskaza oštećene u kojem je navela da su tokom vožnje skrenuli desno i zaustavili se u nekoj šumi, a što je prema mišljenju odbrane suprotno iskazu svjedoka Božića da se radilo o proširenju za autobusku stanicu. I sam Božić je naveo da je nakon skretanja vozio dvadeset do pedeset metara i stao u blizini, a ne na samoj autobuskoj stanici kako to tvrdi odbrana. Naime, jasno je da se radi o istom mjestu događaja obzirom da je i oštećena zapamtila skretanje o kojem govori Božić, kao i zaustavljanje nedugo nakon skretanja. Dojam oštećene da je okolo bila šuma Vijeće ne nalazi relevantnim i od naročitog značaja, a sve dovodeći opet u vezu sa okolnostima u kojima se nalazila u tom momentu.

175. Ono što je od odlučnog značaja je činjenica da je oštećena navela da su je nakon muškarca kojeg su oslovljavali sa Peđa, ostali muškarci iz kombija prisiljavali na spolni odnos na mjestu zaustavljanja, i da su na istom tom mjestu prema njenom iskazu se čuli glasovi drugih muškaraca i izvjesnog Ilije. Imajući u vidu navedeno, Vijeće nalazi da je njen iskaz u saglasnosti sa iskazom Božića koji navodi da su nakon zaustavljanja i njegovog izlaska iz kombija unutra ostali dvojica optuženih i Cicmanović, a da je po njegovom izlasku iz kombija pričao sa nekim vojnicima koji su se nalazili u blizini.

176. Navodnu nesaglasnost između iskaza S-4 i Božića po pitanju koju je vratio kući, odnosno da li je to bio sam Božić ili su bila sva četvorica Vijeće takođe nalazi irelevantnom, te smatra da u stanju u kojem se nakon višečasovnog zlostavljanja našla, a obzirom i na svoje godine, oštećena apsolutno nije morala da zapazi ko ju je dovezao natrag kući. Nakon svega što je preživjela, to je za nju bila jedna potpuno nebitna okolnost. Pored toga, Vijeće primjećuje da je evidentno kada se njen iskaz sagleda u cjelosti, da ona kod opisivanja događaja stalno koristi množinu, pa tako i kod dolaska i povratka koristi iste termine, „stali su“, „skrenuli su“, „naredili su mi“, čak i kada je jasno da je u pitanju jedno lice. Tako npr. navodi „pozivali su nekog Iliju“, dok svjedok Ilija navodi da ga je jedna osoba zvala da uđe u kombi.

177. Na kraju, potpuno je irelevantna okolnost da se vremenski period koji je prošao od odvođenja oštećene iz kuće, pa do njenog povratka, ne podudara sa iskazom Božića, a kada se isti analizira po pitanju dužine puta i vremena zadržavanja na pojedinim mjestima. Kako je već navedeno, Vijeću je sasvim jasno da je svjedok Božić takav svjedok koji je rekao samo onoliko detalja koje je morao reći, i da nastoji da pomogne optuženima da izbjegnu krivičnu odgovornost kako tokom istrage tako i tokom glavnog pretresa, a što najbolje odražava dio presretnutog razgovora u kojem kaže: *„... pa sve iš'o na to da im pomognem razum.ješ... ak' se može pomoć da im pomognem...”*.

178. Prilikom ocjene iskaza svjedoka koji su svjedočili u ovom postupku, a što se prevashodno odnosi na iskaze svjedoka S-4 i Božić Mirka, Vijeće je cijeno njihovo držanje i ponašanje tokom davanja iskaza, ispitalo konzistentnost njihovih iskaza datih u sudnici, uporedilo činjenice o kojima su svjedočili sa činjenicama o kojima su svjedočili drugi svjedoci, te činjenicama utvrđenim materijalnim dokazima, a sve kako bi se utvrdilo

da li su potkrijepljeni ili osporeni drugim dokazima u ovom predmetu.

179. U tom smislu Vijeće je našlo da nema značajnih odstupanja u iskazu S-4 koji je dala na pretresu u odnosu na njene ranije iskaze. Osim toga, što se tiče manjih nedosljednosti u iskazu oštećene, saglasno stavu vijeća MKSJ u predmetu Furundžija, Vijeće nalazi da od lica koja su preživjela takva traumatična iskustva poput silovanja "nije razumno očekivati da se sjećaju sitnih detalja događaja kao što su datum ili vrijeme. Takođe nije razumno očekivati da se sjećaju svakog pojedinačnog elementa kompliciranog i traumatičnog redoslijeda događaja. U stvari, nedosljednosti mogu pod određenim okolnostima ukazivati na istinitost i na činjenicu da na svjedoke nije uticano."

180. Odbrana je naročito ukazivala na razlike u vezi sa iskazom oštećene (O-2-5) koji je pisan svojeručno od strane oštećene neposredno nakon samog događaja. Međutim, Vijeće nalazi da se ne može pouzdati u vjerodostojnost ovog iskaza, a imajući u vidu način i vrijeme kada je sačinjen, (u kući oštećene, u prisustvu roditelja), a pogotovo što sadržaj istog ne odgovara u cjelosti načinu iznošenja činjenica od 14-godišnje djevojčice. Tako se naprimjer navodi da je jedan od vojnika bio star oko 35 godina i visok od 1,70 cm. Navedena činjenica Vijeću ukazuje na to da su u sačinjavanju izjave, pored oštećene koja ju je svojeručno pisala, učestvovala i druga prisutna lica, a to je potvrdila i majka oštećene, a od značaja je i činjenica da isti ne predstavlja zapisnik o saslušanju svjedoka sa poukama koje propisuje ZKP BiH. Činjenica je da i sama oštećena, mada potvrđuje da se zaista radi o njenom rukopisu, prilikom predočavanja iste navodi da se apsolutno ne može sjetiti situacije kada je ovu izjavu i pisala.

181. Iskaz svjedoka Božić Mirka je kroz vremenski period istrage trpio određene razlike, međutim iste su, prije svega išle u korist optuženih, a kako bi se teret poduzetih radnji prebacio na Cicmanović Predraga koji je poginuo 1995.godine, na šta kako je to već obrazloženo, pouzdano i očigledno ukazuje i sadržaj presretnutih razgovora.

182. Nadalje, Vijeće konstatuje da je u potpravilu 96(i) Pravilnika MKSJ-a predviđeno da nije potrebno dodatno potkrepljivanje svjedočenja žrtve. Ovakvo pravilo se slaže sa stanovištem koje je zauzelo Pretresno Vijeće u Presudi u predmetu *Tadić*, citiranom u Presudi u predmetu *Akayesu*, da iskazu žrtve seksualnog zlostavljanja pridaje jednaku pretpostavku pouzdanosti kao i iskazima žrtava drugih zločina, što je common law dugo uskraćivao žrtvama seksualnog nasilja. Dakle, u skladu sa praksom MKSJ, svjedočenje žrtava seksualnog zlostavljanja u pravilu nije manje pouzdano od svjedočenja bilo kojeg drugog svjedoka.

183. Pored toga, ne postoji pravni zahtjev da iskaz jedinog svjedoka o materijalnim činjenicama, kako bi mogao biti prihvaćen kao dokaz, mora da bude potkrijepljen. Važna je pouzdanost i vjerodostojnost koja se tom iskazu pridaje. Osim toga, Vijeće primjećuje, saglasno stavu Apelacionog vijeća ovog Suda da je za utvrđivanje relevantnosti činjenica kao kriterij opredjeljujući kvalitet svjedočenja a ne puki broj dokaza, odnosno: „*da je inherentno pravo suda da utvrđuje činjenice na osnovu principa slobodne ocjene dokaza i u skladu sa dubokim ličnim uvjerenjem svakog od sudija. Radi se o široko postavjenom diskrecionom pravu koje je podložno određenom broju ograničenja. Međutim, na princip*

*unus testis nullus testis (jedan svjedok nije dovoljan)*⁵¹ kcji zahtjeva potkrepljivanje svjedočenja jedinog svjedoka neke relevantne činjenice drugim svjedokom, više se ne poziva gotovo ni jedan moderni kontinentalni pravni sistem⁵².“

184. Dakle, Vijeće se rukovalo principom da pri odlučivanju ima diskreciono pravo da evaluiira nepodudarnosti koje su istaknute i da razmotri da li je svjedok, uzevši iskaz u cjelini, pouzdan, te da li je njegovo svjedočenje vjerodostojno. Sitne nepodudarnosti ne mogu biti dovoljne da cijelo svjedočenje učine nepouzdanim.⁵³ Vijeće je svoju konačnu odluku temeljilo prvenstveno na usmenom i neposrednom svjedočenju oštećene na glavnom pretresu, pri čemu izvjesne nedosljednosti predstavljaju relevantan faktor u procjeni njegove dokazne težine. Istovremeno, značajno je naglasiti da ove nedosljednosti neće nužno diskreditovati cijelo svjedočenje svjedoka. Dakle, ako je svjedok decidno ispričao suštinu događaja o kojima se radi, a Vijeće nalazi da oštećena S-4- i svjedok Božić Mirko jesu, periferne devijacije neće nužno dovesti u pitanje istinitost takvog iskaza.

185. Dovodeći u vezu sve navedeno, Vijeće nalazi da su dokazani navodi izreke presude *da je Cicmanović Predrag oštećenu S-4 uveo u vozilo, prisilio je na spolni odnos koji je trajao tokom vožnje, iako se tome oštećena uz plač i vrisku opirala, zbog čega joj je Cicmanović stavio nož pod grlo, a jedan od optuženih naslonio pištolj na čelo, da bi tokom vožnje prema Vrbanjcima i Kotor Varoši, Cicmanović Predrag rekao Božiću da skrene putem prema selu Dabovci, što je on i učinio i vozilo zaustavio u blizini autobuske stanice, nakon čega su Cicmanović Predrag te optuženi Ostoja Marković i Bosiljko Marković naizmjenično izvršili silovanje oštećene „S-4“, prisiljavajući je da ih nakon silovanja i oralno zadovoljava, dok je vozač Božić Mirko po zaustavljanju napustio kombi i svo vrijeme stajao ispred vozila na udaljenosti od oko deset metara, slušajući lupanje i galamu koja je dopirala iz unutrašnjosti kombija.*

186. Iz činjeničnog opisa izreke presude izostavljeni su neki dijelovi optužnice, zbog toga što su isti usklađeni sa činjeničnim stanjem koje je utvrđeno nakon dokaznog postupka, a

---

⁵¹ V. predmet MKSJ Tužilac protiv *Duška Tadića zv. Dule* pred Pretresnim vijećem, Mišljenje i presuda od: 7 maja 1997., para. 537.

⁵² *Ibidem*, para. 536.: “Opći princip koji Pretresno vijeće mora da primjeni na osnovu Pravilnika je princip da se svaki relevantni dokazni materijal probativne vrijednosti može prihvatiti kao dokaz, osim ako potreba da se osigura pravično suđenje uveliko ne preteže nad njegovom probativnom vrijednošću (Potpravila 89(C) i (D)). Jedino se pravilo 96(i) bavi pitanjem potkrepljivanja dokaza, i to samo u slučajevima seksualnih napada za koje, kako stoji u pravilu, nije potrebno potkrepljivanje dokaza. Svrha ovog pravila ispravno je navedena u priručniku *An Insider's Guide to the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia*, autora Morris i Scharf. Tu se objašnjava da navedeno potpravilo iskazu žrtve seksualnog napada daje istu presumpciju pouzdanosti kao i iskazima žrtava drugih zločina, što je *common law* dugo uskraćivao žrtvama seksualnog napada. Ovo pravilo, dakle, zasigurno ne opravdava zaključak da se potkrepljivanje dokaza zahtijeva u slučajevima svih drugih zločina osim u slučajevima seksualnih napada. Ispravan zaključak je, zapravo, suprotan.”

⁵³ MKSJ, presuda Žalbenog vijeća u predmetu Čelebići, paragraf 498.

povodom kojih je Vijeće bilo u sumnji. Ove činjenice nisu ni od odlučujućeg značaja za predmet optužnice i to riječi: „više puta“ ispred riječi izvršili silovanje, imajući u vidu iskaz oštećene koja je navela da su se muškarci smjenjivali, što nužno ne znači da je svaki od njih i preduzeo radnju silovanja više puta, kao i riječi „što je sve trajalo oko tri sata“ , a sve imajući u vidu da se osnovu provedenih dokaza mogla utvrditi samo činjenica koliko je vremena prošlo od odvođenja iz kuće oštećene pa do njenog povratka, ali ne i koliko je dugo trajalo preduzimanje radnji od strane optuženih u samom kombiju.

187. Prema ocjeni Vijeća, u konkretnom slučaju se radi o izmjeni činjenica koje ne mijenjaju identitet djela, te izmjena ovih okolnosti ne predstavlja prekoračenje optužbe, već samo tačnije određivanje krivičnog djela za koje se sudi, odnosno, činjenični opis djela predmetnog krivičnog djela je učinjen preciznijim, a pri čemu se ne radi o izmjeni odlučnih činjenica, niti izmjeni kojom su optuženi dovedeni u nepovoljniji položaj.

C. SVJEDOCI ODBRANE I NAVODNI ALIBI

188. Odbrana optuženog Marković Bosiljka na okolnost alibija provela je dokaz saslušanjem svjedoka Narić Cvijete i Narić Luke koji su tvrdili da su optuženi upravo te noći oko pola deset došli i popili sa njima kafu ispred porodične kuće, da bi potom optuženi Ostoja Marković otišao dok je optuženi Marković Bosiljko prespavao kod Narić Cvijete.

189. Odbrana optuženog Marković Ostoje je provela dokaze saslušanjem svjedoka Raljić Ilije i Novaković Nike tvrdeći da su dvojica optuženih izašli iz kombija po zaustavljanju na autobuskoj stanici, i to za vrijeme dok je Cicmanović silovao S-4, a Božić Mirko ostao u kombiju na sjedištu vozača, te da su nakon razgovora ispred kombija optuženi ponovo ušli u kombi i otišli u pravcu Vrbanjaca.

190. Na okolnost alibija optuženih svjedok Cvijeta Narić je navela da je 1992.godine živjela u Banja Luci, sa pokojnim mužem i dva sina koji su tada bili maloljetni. Poznaje Marković Bosiljka i Marković Ostoju iz komšiluka u Vrbanjcima gdje je odrasla i sjeća se da su, na Vidovdan u junu 1992.godine došli u roditeljsku kuću gdje se nalazila sa djecom, popili su kafu i popričali. Došli su pješice pred mrak, oko deset sati. Ostoja je otišao negdje oko jedanaest sati naveče, dok je Bosiljko ostao sa njom i sa djecom u kući i legao je da spava. Nije ga probudila rano ujutro iz straha da ne pogine u akciji, te je on poslije doručka otišao.

191. Na poseban upit člana vijeća - koliko često su Ostoja i Bosiljko za tih mjesec dana koliko je bila u Vrbanjcima dolazili u njenu kuću, navela je da je njena roditeljska kuća preko puta glavne komande, gdje je bila vojska i da bi im ona kuhala kafu kada bi naišli pored kuće, popričali bi i oni bi otišli.

192. Svjedok Luka Narić je naveo da je od aprila 1992.godine bio na ratištu na Kupresu, a u Vrbanjce je došao 26. ili 27.juna, odnosno prije Vidovdana. Pustili su ga na dopust za

vikend jer mu je majka bila bolesna. Majku su odveli kod tetke u Maslovare gdje je i ostala, a onda je otišao natrag na Kupreško ratište dan poslije akcije koja je bila 29.juna 1992.godine. Navedenog se sjeća jer je tada poginulo nekoliko članova njegove porodice i to od supruge brat, od njenog brata sin. Naveo je i da je njegova sestra u to vrijeme bila udata i da je imala dva sina ali da je više vremena provodila u Vrbanjcima kod majke nego u Banja Luci gdje je stanovala. Sestra nije imala stabilan brak, odnosno 20 godina je bila u vanbračnoj zajednici u kojoj je rodila dva sina ali nisu bili vjenčani. Navodi da se sjeća da 28.juna godine u sumrak dolaze u večernjim satima Marković Bosiljko i Ostoja koji su bili naoružani u uniformama, i da su on, sestra Cvijeta, njegova supruga i od supruge brat koji je sutradan poginuo, pili sa njima kafu ispred kuće. U kući je bila i njegova majka koju je te noći odvezao u Maslovare od tetke sin. Navodi da su sjedili oko sat vremena i da je onda Ostoja otišao sa vojskom dok je Bosiljko ostao sa njegovom sestrom. Njih dvoje su bili u intimnoj vezi, pa se on sa sestrom posvađao kad je vidio o čemu se radi obzirom da je ona imala dva sina pa je smatrao da to nije u redu. Navodi da su potom njih dvoje ušli u kuću, a on je sa svojom porodicom otišao u drugi dio kuće koji ima poseban ulaz. Sutradan ujutro na stanici je vidio Bosiljka koji mu je rekao da nije išao u akciju jer je prespavao. Naveo je da su sestra i Bosiljko bili u vezi i prije rata. Njegova kuća nalazila se tada na udaljenosti oko 100 metara od komande u Vrbanjcima.

193. Vijeće je analiziralo iskaze ovih svjedoka, dovodeći iste u vezu sa navodima optužnice i iskazima svjedoka tužilaštva Božić Mirka i svjedkonje S-4. Obzirom da svjedoci Narić Cvijeta i Narić Luka tvrde da je upravo na kritični datum iz optužnice, u večernjim satima Marković Bosiljko zajedno sa Marković Ostojom popio kafu ispred njihove kuće koja se nalazila u blizini komande, da bi potom Marković Ostoja otišao dok je Bosiljko ostao i prespavao tu noć u kući Narić Cvijete, Vijeće primjećuje da ovi navodi svjedoka ne dovode u pitanje iskaze svjedoka S-4 i Božić Mirka. Naime, imajući u vidu da ni odbrana ne osporava činjenicu da su dvojica optuženih bili u kombiju kada je iz kuće izvedena S-4, zatim činjenicu da oni ne osporavaju navode optužnice da su se u kombiju nalazili sve do zaustavljanja u Dabovcima, a dovodeći u vezu sve sa iskazom S-4 koja jasno svjedoči da su je po zaustavljanju silovali muškarci iz kombija i da niko drugi nije ulazio u kombi, potpuno je bespredmetna odbrana optuženih prema kojoj činjenica da su oni navodno pili kafu u dvorištu neke kuće u blizini mjesta događaja, isključuje razumnu mogućnost da su oni izvršioi radnji koje su im stavljene na teret.

194. Nadalje, obzirom da je od ovog navodnog događaja ispred kuće Narića protekao period duži od dvadeset godina, te obzirom da događaj sam po sebi, a kako su ga opisala ova dva svjedoka (pije kafe ispred kuće) nije naročito značajan da bi oni, čak i da ga se sjećaju po tome što je sutradan bila akcija u kojoj su poginuli neki članovi bliže familije, zapamtili upravo i satnicu kada su Marković Bosiljko i Ostoja navodno došli do njihove kuće. Naime, oba svjedoka inzistiraju da je to bilo pred večer, oko pola deset, međutim, Vijeće njihovim navodima nije poklonilo vjeru, prije svega jer su u suprotnosti sa navodima svjedoka Božića da su te večeri dvojica optuženih i Cicmanović bili sa njim, a takođe sve dovodeći u vezu i sa sadržajem presretnutih razgovora između njih dvojice i Božića.

195. Potom je značajno da su svjedoci Narić Cvijeta i Narić Luka potvrdili da je njihova kuća bila u blizini komande i da su vojnici₅₀ često boravili u blizini njihove kuće,

uključujući i dvojicu optuženih za koje je svjedokinja Narić Cvijeta potvrdila da bi često u prolazi svratili na kafu i popričali sa njima. Imajući u vidu navedeno, kao i činjenicu da su svjedoci naveli da je optuženi Marković Bosiljko bio u ljubavnoj vezi sa Narić Cvijetom, zbog čega je takođe svraćao često kod nje, Vijeće ne nalazi da se, čak i pod pretpostavkom da se zaista sjećaju događaja i datuma, istima ne može pokloniti vjera u pogledu satnice kada su došli u dvorište Narića.

196. Sve navedeno jasno upućuje na zaključak da ovo nije bio jedinstveni takav događaj i da ne postoji razumna mogućnost da se ova dva svjedoka tačno sjećaju satnice dolaska dvojice optuženih, zbog čega njihovi navodi o kretanju optuženih te noći, na bilo koji način ne dovode u pitanje iskaz svjedoka Božića da su bili upravo kombiju u kojem je silovana S-4, a time i zaključak Vijeća da su i oni preduzimali inkriminisane radnje.

197. Pored toga, a kako je već obrazloženo Vijeće je na osnovu iskaza svjedoka oštećene S-4, njenih roditelja i brata utvrdilo da je izvedena iz kuće u večernjim satima između pola devet i devet, i da je vraćena kući iza ponoći. Vijeće je takođe poklonilo vjeru iskazu svjedoka Božića da su prije nego ju je dovezao kući, Cicmanović i Markovići izašli iz vozila u Vrbanjcima kod komande. Obzirom da se u blizini komande nalazi kuća Narića, to je njihovo kretanje nakon izlaska iz kombija moglo uključiti i događaj o kojem su svjedoci Narić Luka i Cvijeta svjedočili na pretresu (popili kafu i popričali pred kućom, a Marković Bosiljko tu prespavao), ali isti, imajući u vidu razloge koji su već obrazloženi u pogledu satnice, na bilo koji način ne dovode u pitanje iskaz svjedoka Božića da su optuženi bili u kombiju u kojem je silovana S-4.

198. Na kraju, Vijeće je imalo u vidu i činjenicu da je svjedokinja Narić Cvijeta dogodišnji konzument alkohola, kojom je činjenicom doveden u pitanje kredibilitet njenog svjedočenja u smislu pouzdanosti u tačnost njenog sjećanja o određenim događajima iz davne prošlosti, te činjenicu da su iskazi Narić Cvijete i njenog brata u bitnim dijelovima iskaza različiti.⁵⁴

199. Naime, Vijeće se slaže sa analizom njenog iskaza koja je data u završnoj riječi tužilaštva. Simptomatično je da na izričito pitanje Suda kada je Vidovdan, svjedokinja jasno izjavljuje da je to nekada u junu, da ne zna datum i da je to bilo davno. Na pitanje Suda gdje je bila na Vidovdan naredne godine, svjedokinja nije mogla odgovoriti. Tek pošto je tako branilac sugerirao, svjedokinja povezuje kritični datum sa svojim rođendanom. Nadalje, malo je vjerovatno i to da je intimna veza koju je svjedokinja navodno održavala sa optuženim počela onda kada je to svjedokinja izjavila, odnosno još prije nego što se ona udala, jer je optuženi u to vrijeme imao svega 13 godina. Svjedokinja izjavljuje da je ona u kritično vrijeme bila u obiteljskoj kući u Vrbanjcima jer je došla čuvati svoju majku, što, prema riječima njenog brata nije istina. Svjedokinja dalje navodi da je njena majka u jutro kritičnog dana odvedena u drugo selo, što takođe, prema riječima njenog brata nije istina, jer on tvrdi da je majka bila prisutna tu i kasno naveče. Ona tvrdi

---

⁵⁴ T-50 Dopis JU "Centar za socijalni rad" Banja Luka, broj 03-UP/1-60140-83/14/15BeP od 13.02.2015. godine, sa priložima;

da su tu bila oba njena sina, dok njen brat navodi da je bio samo jedan od sinova. Sve navedeno, Vijeće dovodi u vezu sa činjenicom da je svjedokinja u očigledno bliskom odnosu sa optuženim Marković Bosiljkom, pa nalazi da se njihovim iskazima ne može pokloniti vjera i da su djelimično ili u potpunosti izneseni u cilju pomaganja i izbjegavanja krivične odgovornosti optuženih.

200. Nadalje, Vijeće je analiziralo iskaze svjedoka Raljić Ilije i Novaković Nike. Svjedok Raljić Ilija navodi da se sjeća da je kao pripadnik kotorvaroške brigade, zajedno sa Novaković Nikom, u junu mjesecu na Vidovdan, patrolorao na stanici u mjestu Dabovci, odnosno na glavnoj cesti, kada se na proširenju zaustavio crveno bijeli kombi koji je došao iz pravca Obodnika. Po zaustavljanju, iz kombija su izašli Ostoja i Bosiljko Marković i rekli mu da ga zove Peđa da uđe u kombi, pa ga je i Peđa pitao da li hoće i on da siluje djevojku u kombiju. Navodi da je sa vrata kombija vidio Peđu i djevojku da su „zagrljeni“ i nisu imali odjeću, djevojčica je plakala, te se on odmah udaljio i otišao prema Niki i Ostoji. Navodi da je vozač kombija za to vrijeme bio unutra i sjedio na sjedištu vozača i da zna da je to Mirko Božić. Svjedok je prilično nesiguran po pitanju kada je saznao da se to lice zove Mirko Božić i da li ga je znao od ranije. Tu su se zadržali pet do deset minuta, te su Ostoja i Bosiljko ponovo ušli u kombi i krenuli prema Vrbanjcima. U direktnom ispitivanju svjedok je potvrdio da je u blizini postojao neasfaltirani put prema jednoj vikendici, ali da za to vrijeme kombi nije skretao prema tom putu jer bi oni to sigurno vidjeli. Tog događaja se sjeća po tome što je sutradan bila akcija u kojoj je poginulo puno pripadnika brigade i među njima i njegove komšije. Nakon pola sata kombi se vratio istim putem natrag u pravcu Obodnika.

201. U unakrsnom ispitivanju svjedok je naveo da je bila noć i da je osvjetljenje dolazilo iz obližnjeg kafića. Takođe, na upit tužioca navodi da Ostoju i Bosiljka nije ništa pitao o tome šta rade nakon što je vidio šta se dešava u kombiju.

202. Na posebne upite članova vijeća pojasnio je da je kombi stao baš na samoj stanici, na mjestu gdje inače staju autobusi, i da je bio udaljen oko pet metara od obližnjeg kafića, kao i da su on i Niko zapravo zaustavili kombi na tom mjestu u namjeri da izvrše patrolu. Takođe navodi da nikome nije prijavio, niti je išta poduzeo kada su vidjeli da Cicmanović siluje djevojčicu, mada su imali i oružje. Svoje pasivno ponašanje je objasnio na način da nisu smjeli jer su Cicmanovića znali po tome što to nije bio dobar čovjek.

203. Svjedok Novaković Niko potvrdio je navode svjedoka Raljića da je sa njim bio u patroli 28. Juna 1992.godine, kada je bio Vidovdan. Naveo je da su vidjeli da se oko pedesetak metara od stanice u Dabovcima zaustavio kombi. Dok su se približavali stanici Ostoja i Bosiljko su izašli kombija. Navodi da on nije prilazio blizu i da je stajao da udaljenosti od desetak metara od kombija, dok je neko iz kombija pozvao Iliju da priđe. Nije čuo galamu ali je čuo ženski glas i kada je bolje pogledao vidio je žensku glavu i Cicmanović Peđu. Ilija je zavirio u kombi i istog momenta se vratio, primjetio je da sav drhti. Tu su se zadržali oko desetak minuta, da bi Ostoja i Bosiljko sjeli u kombi i otišli prema Vrbanjcima. Tada mu je Ilija ispričao da je vidio unutra žensku osobu, Peđu i vozača Božić Mirka.

204. U unakrsnom ispitivanju svjedok međutim navodi da za vrijeme dok je kombi na tom mjestu stajao u kombiju se nije ništa dešavalo, odnosno na upit zašto nije prijavio ili spriječio, navodi " .... da su oni neko cjelo vršili normalno da bi spriječio, ali tada nisu vršili nikakvo cjelo, odnosno u kombiju se nije ništa događalo, jer da se nešto događalo on bi sigurno primjetio neko gurarje ili komešarje...".

205. Obzirom na iskaz oštećene prema kojem je neko pozivao izvjesnog Iliju da se priključi, Vijeću nije sporna mogućnost koju uvodi odbrana da se radi upravo o svjedoku Raljić Iliji, i da je on zaista te noći bio u blizini kombija i da je mogao biti svjedokom dešavanja kritične večeri. Međutim, njihovi iskazi su protivrječni jedan drugom, a potom iskazu Božić Mirka kome je Vijeće poklonilo vjeru. Tako recimo svjedok Raljić izričito tvrdi da je vidio Cicmanovića kako preduzima radnje prema oštećenoj, dok svjedok Niko Novaković tvrdi da je Raljić prišao kombiju i da je bio vidno uzrujan, i da mu je poslije rekao šta je vidio, dok potom na poseban upit zbog čega nikome nisu ništa prijavili, daje sasvim oprečno obrazloženje i navodi da se ništa nije dešavalo što bi zahtijevalo da to i prijave. Suprotno tvrdnji Raljić Ilije koji navodi da su njih dvojica u patroli zaustavili kombi, svjedok Novaković navodi da je kombi stao pa su tek potom njih dvojica prišli. Takođe, iskaz svjedoka Raljića je u suprotnosti sa iskazom Božića po pitanju činjenice da je kombi zaustavljen baš na samoj autobuskoj stanici, dok Božić navodi da je to bilo malo prije proširenja za stanicu, a takođe i u suprotnosti sa iskazom Božića u dijelu kada navodi da je Božić ostao u kombiju sa Cicmanovićem, a da su dvojica optuženih izašli, dok Božić tvrdi da je on izašao iz kombija prije dvojice optuženih. Upadljivo je, i ne djeluje vjerodostojno, njihovo negiranje da su čuli da se nešto dešava u kombiju, a sve imajući u vidu da, prema iskazu Božića motor nije radio, a u to vrijeme je unutar kombija zlostavljana oštećena S-4.

206. Iskaze svjedoka Raljić Ilije i Novaković Nike Vijeće zbog svih navedenih nedosljednosti i kolizije sa iskazom svjedoka Božića, ne nalazi vjerodostojnim i nalazi da su upravljani na pomaganje optuženim da izbjegnu odgovornost za radnje koje im se stavljaju na teret.

207. Iz svih navedenih razloga pretresno Vijeće odbacuje alibi optuženih Marković Bosiljka i Marković Ostoje, a takođe odbacuje kao nevjerodostojne iskaze svjedoka odbrane Raljić Ilija i Novaković Niko u dijelu njihovih iskaza kojim navode da su optuženi izašli iz kombija odmah po zaustavljanju, i da je oštećenu na seksualni odnos prinudio jedino Cicmanović Peđa. Vijeće nalazi da su i navodni alibi, kao i iskazi ova dva svjedoka u suprotnosti sa svim ostalim dokazima kojima je vijeće poklonilo vjeru i da su upravljani na pomaganje optuženim da izbjegnu odgovornost za radnje za koje se terete optužnicom.

D. ODGOVORNOST OPTUŽENIH

208. Zakonodavac u članu 142. preuzetog KZ SFRJ ne daje definiciju pojma silovanje niti nečovječno postupanje. Međutim, zakonski propisi o mučenju ili nečovječnom

postupanju su dobro uređeni običajnim međunarodnim pravom, a isto je definisano i u praksi MKSJ i MKSR.

209. Razmotrivši značenje nečovječnog postupanja u kontekstu međunarodne prakse, kao i prakse Suda BiH⁵⁵ Vijeće nalazi da je nečovječno postupanje namjerna radnja ili propust, to jest, radnja koja je, objektivno sudeći, namjerna a ne slučajna, koja uzrokuje tešku duševnu ili fizičku patnju ili predstavlja ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo ili povrede tjelesnog integriteta.

210. Imajući u vidu sve činjenice koje su utvrđene u vezi sa događajem iz optužnice Vijeće je našlo da su postupanjem optuženih, u saizvršilaštvu sa radnjama koje je preduzimao Cicmanović Predrag ostvarene posljedice koje po intenzitetu i dužini trajanja istih, te činjenicom da se radi o malodobnoj djevojčici mogu kvalifikovati radnjama nečovječnog postupanja. Istovremeno, ove radnje se u skladu sa postojećom sudskom praksom kvalifikuju radnjama silovanja.

211. Naime, relevantna sudska praksa MKSJ i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKTR) daje definicije silovanja, pa tako MSKJ u predmetu Kunarac, Kovač i Vuković, (Žalbeno Vijeće), 12.06.2002. godine, paragrafi 127.-132. navodi:

“Actus reus krivičnog djela silovanja prema međunarodnom pravu čini seksualna penetracija, bez obzira koliko neznatna: (a) vagine ili anusa žrtve penisom počinioca ili bilo kojim drugim predmetom kojim se počinilac poslužio; ili (b) usta žrtve penisom počinioca; kada do takve seksualne penetracije dođe bez pristanka žrtve”.

212. S tim u vezi, u presudi pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac* se element prisiljavanja definiše kao situacija u kojoj se

“seksualna penetracija desi bez pristanka žrtve. Pristankom u ovu svrhu smatra se pristanak dat dobrovoljno, kao rezultat slobodne volje žrtve, razmotren u kontekstu okolnosti koje su vladale ”).

213. Nadalje, u predmetu MKSJ-a *Kvočka i dr.*, (Pretresno Vijeće), 2.12.2001- godine, paragrafi 175. i 180., silovanje je definisano kao

“fizički nasrtaj seksualne prirode, počinjen nad nekom osobom u okolnostima prisile”.

214. U predmetu *Furundžija* pretresno Vijeće MKSJ je iznijelo mišljenje da će seksualna penetracija predstavljati silovanje ukoliko do nje nije došlo uz istinsku volju ili pristanak žrtve. Relevantnost ne samo sile, prijetnje silom i prinude, nego i odsustva pristanka ili voljnog sudjelovanja je obrazložena u predmetu *Kunarac*, gdje je zapaženo sljedeće: „u svim jurisdikcijama koje je Pretresno Vijeće razmotrilo, nužan je elemenat sile, prinude, prijetnje ili djelovanja bez saglasnosti žrtve: upotreba sile ima široko tumačenje i obuhvata

---

⁵⁵ *Lazarević Sreten i dr.* -presuda Suda BiH Broj: X-KR-06/243 od 29.09.2008. godine

dovođenje žrtve u bespomoćno stanje“. Kao i mučenje, silovanje se koristi za ciljeve kao što su: zastrašivanje, degradacija, ponižavanje, diskriminacija, kažnjavanje, kontrola ili uništenje osobe. U istom predmetu su ustanovljeni sljedeći faktori koji moraju (alternativno, a ne kumulativno) biti ispunjeni da bi postojalo krivično djelo silovanja:

„-seksualna aktivnost praćena je silom ili prijetnjom silom, koja je upućena žrtvi ili nekoj trećoj osobi;

-seksualna aktivnost praćena je silom ili različitim drugim specificiranim okolnostima koje su žrtvu učinile osobito ranjivom ili su je učinile nesposobnom da izrazi informirano odbijanje; ili

-do seksualne aktivnosti dolazi bez pristanka žrtve”.

215. *Mens rea* koja se zahtijeva za zločin silovanja je namjera da se izvrši seksualna penetracija, uz znanje da se to dešava bez saglasnosti žrtve.

216. U predmetu *Furundžja*, Vijeće je zaključilo da svaki oblik zatočenja negira mogućnost pristanka na seksualnu penetraciju. Iako je apelaciono vijeće u predmetu *Kunarac* dodalo element nepristajanja žrtve definiciji silovanja, ono je naglasilo da u većini slučajeva koji uključuju ratni zločin ili zločin protiv čovječnosti, okolnosti će skoro uvijek biti prisilne, te na taj način isključivati mogućnost pristanka. U predmetu *Kunarac* također je pojašnjeno da ne postoji zahtjev za dokazivanjem pružanja otpora žrtve da bi se dokazalo nepostojanje pristanka žrtve.

217. U predmetu *Gacumbitsi*, apelaciono vijeće je dalje razradilo definiciju iz predmeta *Kunarac*, zaključkom da „tužilac može dokazati nepostojanje pristanka tako što će dokazati postojanje prisilnih okolnosti u kojima davanje smislenog pristanka nije moguće” i da bi se to uradilo, tužilac ne mora „izvoditi dokaze koji se tiču riječi ili ponašanja žrtve ili odnosa žrtve i počinioca” ili „dokaze o postojanju sile” nego da „pretresno vijeće može zaključiti da pristanak nije postojao zbog okolnosti, kao što su genocid ili zatočenje žrtve”.

218. Saizvršilaštvo je u smislu člana 22. KZ SFRJ između ostalog ostvareno i ako više osoba, učestvovanjem u radnji izvršenja ili na drugi način, zajednički učine krivično djelo. Saizvršilaštvo, pored zajedničke odluke o djelu zahtijeva i objektivni doprinos izvršenju djela, koji pretpostavlja preduzimanje radnje izvršenja ili neke druge radnje u procesu izvršenja djela.

219. Da su optuženi navedene radnje prema oštećenoj, a zajedno sa Cicmanović Predragom, počinili svjesno i namjerno ukazuje i činjenica da su od samog početka prihvatili sve radnje koje je poduzimao Cicmanović Predrag, te mu i omogućavali da isti prinudi oštećenu na seksualni odnos, i to prije svega svojim prisustvom naoružanih i uniformisanih odraslih muškaraca u kombiju iz kojeg oštećena nije mogla izaći, a potom tako što je jedan od njih dvojice prislonio pištolj na glavu oštećene kako je već i ranije opisano u presudi, da bi nakon toga nastavili i sami preduzimati radnje prinude na seksualni odnos- odnosno penetraciju žrtve polnim organom, kao i na s tim izjednačene seksualne radnje- stavljanja polnog organa u usta oštećene, za koje vrijeme su svoju namjeru jasno ispoljavali govoreći „sad sam₅₅ sa ja na redu“, ne obazirući se čak ni na

činjenicu da je djevojčica u takvom stanju da gubi svijest, nego je potom i šamarajući i potežući za kosu.

220. Jasno je da je su svim navedenim radnjama, od kojih je neke preduzimao Cicmanović Predrag, dok su mu svojim prisustvom naoružanih uniformisanih vojnika u zatvorenom kombiju i prislanjanjem pištolja na glavu oštećene, optuženi omogućavali i doprinosili njegovim radnjama na odlučujući način, dok su potom i njih dvojica preduzeli radnje silovanja oštećene, optuženi povrijedili tjelesni integritet oštećene, kao i da su kod nje izazvale teške tjelesne i duševne bolove, te povrede ličnog dostojanstva, svjesni da je oštećena civilno lice, čime su prekršili obavezno propisani minimum zaštite ovih lica, a koje kršenje je počinjeno u vrijeme oružanog sukoba i sa istim je u uzročnoj vezi (actus reus).

221. Pored toga, Vijeće je utvrdilo postojanje voljne komponente- mens rea, koja se ogleda u svijesti optuženih da svojim radnjama počine konkretno krivično djelo, a imajući u vidu sve okolnosti pod kojima su izvršene radnje prema oštećenoj i to naročito brutalnost i intenzitet zlostavljanja, kao i drugih okolnosti. Optuženi su bili svjesni svog djela, kao i činjenice da će zbog takvih radnji nastupiti zabranjene posljedice, te je iz njihovog ponašanja jasno da su takvu posljedicu i htjeli da ostvare, pa obzirom da nisu provedeni dokazi koji bi dovodili u sumnju uračunljivost optuženih u vrijeme počinjenja navedenih radnji, to snose krivičnu odgovornost za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ, a u vezi sa odredbom člana 22. KZ SFRJ.

222. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće je utvrdilo da su optuženi, počinili krivično djelo za koje su oglašeni krivim, postupajući sa direktnim umišljajem, svjesno i voljno, sa spoznajom o karakteru preduzetih radnji tj. da su optuženi Marković Bosiljko i Marković Ostoja zajedno sa Cicmanović Predragom preduzetim radnjama opisanim u izreci presude u saizvršilaštvu, povrijedili fizički integritet oštećene, te joj nanosili velike duševne patnje i bolove i vrijeđali njeno ljudsko dostojanstvo, kakvo postupanje je izričito zabranjeno zajedničkim članom 3. IV Ženevske konvencije, odnosno da su je silovali i prema njoj nečovječno postupili u smislu odredbe člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ.

E. ODMJERAVANJEKAZNE

223. Odlučujući o vrsti i visini krivične sankcije utvrđene primjenom odredbi člana 33., 38., 41. KZ SFRJ, Vijeće je optuženima Bosiljko Marković i Ostoja Marković izreklo kaznu zatvora u trajanju od po 10 (deset) godina.

224. Vijeće je prilikom odmjeravanja kazne optuženim, krenulo od opće svrhe kažnjavanja propisane članom 33. KZ SFRJ i slijedeći pravila za odmjeravanje kazne predviđena članom 41. KZ SFRJ, pritom imajući u vidu zakonski okvir kazne propisane za

ovo krivično djelo, cijenilo i uzelo u obzir sve relevantne okolnosti i optuženim izreklo navedene kazne zatvora. Naročito je cijenjena težina krivičnog djela, odnosno jačina ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra i stepen krivične odgovornosti optuženih. Težina krivičnog djela za koje se optuženi tereti određena je na osnovu djelovanja na žrtvu ili na lica povezana sa krivičnim djelom i najbližu rodbinu.

225. Vijeće smatra da su posljedice djela teške, budući da se radi o djelu koje je u samom momentu izvršenja po žrtvu ponižavajuće, a ostavlja traume u dužem vremenskom periodu, odnosno do kraja života. Oštećena je izjavila da je i danas pod stalnim liječničkim nadzorom, te da je uspjela ostaviti određeni psihološki balans uz pomoć članova porodice i utjehom u vjeri. Navela je i da je uz pomoć vjere uspjela oprostiti, ali ne i zaboraviti traumu koju je pretrpjela kao djevojčica.

226. U odnosu na stepen krivične odgovornosti, Vijeće je utvrdilo da su optuženi postupali sa direktnim umišljajem, odnosno da su bili svjesni da svojim postupanjem čine krivično djelo i da su upravo i htjeli ostvariti posljedice tog krivičnog djela. Takođe, Vijeće je pri odlučivanju cijenilo pobude iz kojih je djelo učinjeno, kao i okolnosti pod kojim je djelo učinjeno i u tom smislu, da su optuženi iskoristili nemoć roditelja oštećene da istu zaštite u situaciji oružanog sukoba, i spriječe njeno odvođenje iz roditeljske kuće, a sve imajući u vidu činjenicu da je oštećena bila pripadnica manjinskog naroda u općini Kotor Varoš u vrijeme ratnog stanja, i da su članovi njene porodice strahovali za živote i sigurnost jer su već ranije privođeni na saslušavanja od strane pripadnika vojske kojoj su pripadali i optuženi.

227. Takođe, Vijeće je pri odlučivanju o visini kazne imalo u vidu i raniji život optuženih, njihove lične prilike, te držanje poslije učinjenog krivičnog djela.

228. Od otežavajućih okolnosti cijenjena je bezobzirnost i okrutnost optuženih u izvršenju djela za koje su oglašeni krivim, a naročito dovodeći u vezu godine žrtve i fizičku i brojčanu premoć izvršilaca krivičnog djela. Takođe je kao otežavajuću Vijeće cijenilo i okolnost da su oni, kako to proizilazi iz sadržaja presretnutih razgovora, u proteklim godinama od učinjenja krivičnog djela poduzimali radnje na prikrivanju i uništavanju dokaza, kao i uticaja na svjedoke. S druge strane, olakšavajućih okolnosti na strani optuženih Vijeće nije našlo, osim činjenice da su se korektno držali tokom suđenja, što se relativno cijeni u postupku, a imajući u vidu da je to ponašanje koje se podrazumijeva i od optuženog očekuje.

229. Vijeće je cijenilo i činjenicu invaliditeta optuženog Marković Ostoje kao olakšavajuću, ali uzimajući u obzir sve otežavajuće okolnosti kako je već naprijed navedeno, a naročito njegovo držanje i ponašanje nakon izvršenja krivičnog djela i poduzimanje novih krivičnih djela slične prirode (osuđen je za krivično djelo silovanje- pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Banja Luci broj .....od 14.11.2005.godine), nalazi da ova olakšavajuća okolnost nije od većeg značaja.

230. Dakle, Vijeće je na osnovu svih provedenih dokaza došlo do nesumnjivog zaključka da je su optuženi umišljajno ostvarili sva bitna obilježja djela za koje su oglašeni krivim, te nalazi da je izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina srazmjerna težini

počinjenog djela i nastupjelim posljedicama, te da će se istom ostvariti svrha kažnjavanja, kao i da je njena visina u srazmjeri sa naprijed navedenim okolnostima na strani optuženih.

IV. ODLUKA O TROŠKOVIMA

231. Optuženi se temeljem odredbe člana 188. stav 4. ZKP BiH oslobađaju plaćanja troškova krivičnog postupka, a obzirom da su u toku postupka u spis uloženi dokazi koji ukazuju na invalidnost optuženog Marković Ostoje, kao i dokazi iz kojih proizilazi da nisu zaposleni i da nemaju stalne prihode, zbog čega bi plaćanjem troškova bilo dovedeno u pitanje njihovo izdržavanje.

V. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU

232. Oštećena- zaštićeni svjedok S-4 postavila je imovinsko- pravni zahtjev u krivičnom predmetu protiv optuženih Marković Bosiljka i Marković Ostoje, kojim traži da Sud obaveže optužene da joj na ime naknade nematerijalne štete nastale izvršenjem krivičnog djela za koje su optuženi isplate solidarno iznos od 40.000,00 KM.

233. U činjeničnom supstratu zahtjeva navodi da su je optuženi u kritično vrijeme iz optužnice na način pobliže opisan u optužnici silovali, čime su počinili krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Oštećena postavlja svoj imovinsko-pravni zahtjev kojim predlaže da sud isti usvoji te da obaveže optužene Bosiljka Markovića i Ostoju Markovića da joj solidarno isplate na ime naknade nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih i fizičkih bolova, pretrpljenog straha zbog neosnovanog lišenja slobode, povrede prava, dostojanstva i morala ličnosti, mučenjem, nečovječnim i ponižavajućim postupanjem i duševnih bolova zbog umanjenja opće životne sposobnosti, iznos od 40.000 KM pri čemu se radi o jedinstvenoj postavljenoj nematerijalnoj šteti koja kompenzira sljedeće vidove štete: na ime pretrpljenog straha iznos od 6.000 KM, na ime duševnih i fizičkih bolova, povrede prava ličnosti, dostojanstva ličnosti i morala ličnosti mučenjem nečovječnim i ponižavajućim postupanjem iznos od 20.000 KM, te na ime duševnih bolova zbog umanjenja opće životne sposobnosti iznos od 14.000 KM.

234. Kako su optuženi oglašeni krivim da su radnjama bliže opisanim u izreci presude počinili krivično djelo za koje su optuženi, to su se stekli uslovi da se, uz ispunjavanje drugih uslova odluči i o postavljenom imovinsko- pravnom zahtjevu oštećene- zaštićenog svjedoka S-4.

235. Imovinsko pravni zahtjev je osnovan.

236. Učinjenjem predmetnog krivičnog djela prema njoj, u odnosu na imovinsko- pravni zahtjev, optuženi stiču status štetnika- tuženih, a ona status oštećene- tužiteljice, zbog

čega se istaknuti prigovor nedostatka pasivne legitimacije na strani optuženih- tuženih pokazuje neosnovanim.

237. Iz nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke proizilazi da je oštećena doživjela akutnu – stresnu reakciju na predmetni događaj, te razvila simptome post-traumatskog štetnog događaja koji je trajao duži vremenski period, te ista ispunjava dijagnostičke kriterije za životni post-traumatski stresni poremećaj. Nalazom je dalje konstatovano da su kod oštećene i dalje prisutni neki od simptoma post-traumatskog stresnog poremećaja kao što su intruzivne misli, hiper – pobuđenje i fenomeni izbjegavanja. Nalazom je utvrđeno da kod oštećene zbog pretrpljene traume postoji trajno umanjjenje opće životne sposobnosti zbog gore navedenih simptoma koje iznosi 12% trajno. Taj procenat umanjnja opće životne sposobnosti bi bio i daleko veći, ali je po mišljenju vještaka oštećena uspjela postići relativno zadovoljavajuću psihičku ravnotežu korištenjem pozitivnih strategija suočavanja sa stresom, čemu je doprinijela i podržavajuća bračna podrška i podrška porodice.

238. Iz iskaza oštećene Vijeće se moglo uvjeriti o tome kako se na nju odrazio ovaj traumatski događaj. Sud nalazi da činjenica da se oštećena uz podršku porodice i kako je to pred sudom izjavila, utočištem u vjeri, uspjela donekle socijalizirati i reintegrirati u društvenoj zajednici, te da je zasnovala porodicu i dom ne može umanjiti sve strahote traume kroz koju je prošla, a sve imajući u vidu činjenicu da je kao 14 - godišnje djevojčica, tek na pragu seksualne zrelosti, bila žrtvom tako teškog krivičnog djela, i da je to trauma koja je neizbrisivo i nepovratno oduzela njene mladalačke snove o budućnosti i povjerenju u ljude, te zauvijek promijenila njen život. Činjenica je da je oštećena i danas pod psihoterapijskim tretmanom, te da joj je i pored podrške porodice, stručna medicinska pomoć i dalje neophodna za postizanje zadovoljavajuće psihološke ravnoteže. Sve navedeno je kod oštećene izazvalo ogromnu duševnu bol i patnje i ostavilo nesagledive posljedice na njeno zdravlje i život.

239. Oštećena- zaštićeni svjedok S-4, osnovanost postavljenog imovinsko- pravnog zahtjeva dokazuje prije svega nalazom i mišljenjem tima vještaka neuropsihijataru, koji su svoj nalaz i mišljenje detaljno obrazložili i na glavnom pretresu i pritom dali odgovore na postavljena pitanja stranaka. Vještaci su odgovorili na sve postavljene zadatke vještačenja, svoj nalaz sačinili su na osnovu sve raspoložive medicinske dokumentacije za oštećenu- zaštićenog svjedoka S-4, izjava iste koje je ista davala u vezi sa predmetnim krivičnim postupkom, te obavljenog detaljnog psihijatrijskog intervjua sa istom. Vještaci konstatuju da oštećena- zaštićeni svjedok S-4, ispunjava dijagnostičke kriterije za životni PTSP, čiji su neki od simptoma i dalje prisutni (intruzivne misli, hiperpobuđenje, fenomeni izbjegavanja), koji su uzročno posljedično vezani sa preživjelom seksualnom torturom u četrnaestoj godini života.

240. Usljed dešavanja u kritičnom događaju trpila je duševne bolove jakog intenziteta u trajanju od nekoliko sati- do dolaska kući, potom duševne bolove srednjeg intenziteta u trajanju od šest mjeseci, te duševne bolove blažeg intenziteta trajno. Trpila je strah jakog intenziteta u trajanju od nekoliko sati- do povratka kući, potom strah srednjeg intenziteta u trajanju do dva mjeseca te strah blažeg intenziteta trajno i isti je vezan za simptome

PTSP-a. Usljed dešavanja u kritičnom događaju, kod iste je došlo do umanjenja opće životne sposobnosti, i ono iznosi 12% trajno, a obzirom na jačinu traumatskog događaja kojem je bila izložena te životnu dob za očekivati je veće umanjenje opće životne sposobnosti.

241. Dakle, oštećena- zaštićeni svjedok S-4 je radnjama optuženih navedenim u optužnici i krivičnom djelu izreke ove presude, dovedena u stanje potčinjenosti, te su je optuženi prisilili na seksualni odnos i na sa tim izjednačene seksualne radnje, usljed čega je oštećena- zaštićeni svjedok S-4 trpila i trpi duševne bolove kako je naprijed navedeno, a što proizilazi iz nalaza tima ljekara neuropsihijatarata, te je kod iste usljed toga došlo i do umanjenja opšte životne aktivnosti od 12%, čime je dokazana osnovanost postavljenog tužbenog zahtjeva za naknadu nematerijalne štete. Bez obzira na vidove nematerijalne štete kako su postavljeni- kako se potražuju u imovinsko- pravnom zahtjevu, prilikom donošenja odluke, Vijeće je uzelo u obzir samo one vidove nematerijalne štete koji su propisani odredbama člana 200. i 202. Zakona o obligacionim odnosima- ZOO, a imajući u vidu način izvršenja predmetnog krivičnog djela (koje je u osnovi krivičnog djela za koje su optuženi oglašeni krivim, tj. silovanje) kao i posljedice koje su kod oštećene- zaštićenog svjedoka S-4 nastupile usljed izvršenja predmetnog krivičnog djela. Vijeće je našlo da oštećena u osnovi ima pravo na naknadu nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede slobode ili prava ličnosti iz člana 202. ZOO, koja naknada se dosuđuje u jedinstvenom iznosu, a sa ovom naknadom može se kumulirati još jedino naknada na ime duševnih bolova zbog smanjenja životne sposobnosti.

242. Kod donošenja odluke o visini naknade nematerijalne štete, Vijeće je istu donijelo u odnosu na naknadu nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede slobode ili prava ličnosti iz člana 202. ZOO, imajući u vidu intenzitet i dužinu trajanja duševne boli kod oštećene, pritom posebno imajući u vidu činjenicu koja je utvrđena nalazom i mišljenjem tima vještaka neuropsihijatarata da su duševni bolovi slabijeg intenziteta i danas prisutni, da će i dalje trajati tj. da su trajnog karaktera, da je oštećena u trenutku kada se desio kritični događaj imala četrnaest godina, da je zbog poremećaja do kojih je kod nje došlo usljed kritičnog događaja u prvom razredu srednje škole prekinula školovanje, naknada za ovaj vid nematerijalne štete se dosuđuje u jedinstvenom iznosu i za ovaj vid nematerijalne štete, pravična naknada po ocjeni Vijeća iznosi 20.000,00 KM, a sa ovim vidom naknade nematerijalne štete može se kumulirati još jedino naknada na ime duševnih bolova zbog smanjenja životne sposobnosti i za ovaj vid nematerijalne štete, pravična naknada po ocjeni Suda iznosi 6.500,00 KM.

243. Vijeće je u skladu sa odredbom člana 206. stav 1.ZOO našlo da optuženi za štetu odgovaraju solidarno, a obzirom da su istu prouzrokovali zajedno.

244. Kod donošenja odluke o visini naknade za ovaj vid nematerijalne štete, Vijeće je prije svega imalo u vidu utvrđenje tima vještaka neuropsihijatarata da je kod oštećene- zaštićenog svjedoka S-4 usljed kritičnog događaja došlo do umanjenja opšte životne aktivnosti od 12%, da je to umanjenje trajnog karaktera, odnosno da ne može doći do smanjenja ovog procenta, već samo do njegovog povećanja. Dakle za oba vida nematerijalne štete oštećenoj pravična novčana naknada iznosi ukupno 26.500,00

KM. Oštećena zaštićeni svjedok S-4 sa tužbenim zahtjevom za naknadu nematerijalne štete preko dosuđenog iznosa, a u iznosu od 13.500,00 KM, upućuje se na parnicu.

245. U toku postupka oštećena- zaštićeni svjedok S-4 nije postavila zahtjev da joj se na dosuđeni iznos nematerijalne štete dosude zakonske zatezne kamate, niti zahtjev za naknadu eventualnih troškova nastalih u vezi sa vođenjem postupka za ostvarivanje imovinsko-pravnog zahtjeva, pa u tom djelu, Sud nije niti odlučivao.

Zapisničar- pravni savjetnik

Hota Ćatović Sabina

PREDSJEDNIK VIJEĆA

**SUDIJA
Maksumić Šaban**

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude dozvoljena je žalba Apelacionom odjeljenju Odjela I Suda Bosne i Hercegovine u roku od 15 (petnaest) dana po prijemu pismenog otpravka ove presude.

*Žalba se u dovoljnom broju primjeraka predaje ovom Sudu.

VI. ANEK S

DOKAZI TUŽILAŠTVA

T-1	Zapisnik o saslušanju svjedoka Antunović Slavka u Tužilaštvu BiH broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 27.05.2013. godine	Uveden dana 02.09.2014. godine
T-2	Zapisnik o uzimanju izjave svjedoka Kalamanda Milorada u CJB Banja Luka broj: 08-02/1-328/11 od 08.12.2011. godine.	Uveden dana 09.09.2014. godine
T-2a	Zapisnik o saslušanju svjedoka Kalamanda Milorada u Tužilaštvu BiH broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 01.04.2014. godine	Uveden dana 09.09.2014. godine
T-3	Prijedlog za izdavanje Naredbe o sprovođenju posebnih istražnih radnji broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 14.10.2013.godine	Uveden dana 04.11. 2014. godine
T-4	Naredba Suda BiH broj: S1 2 K 012024 13 Krn 2 od 16.10.2013 godine	Uveden dana 04.11. 2014. godine
T-5	Dopis Tužilaštva BiH broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 16.10.2013. godine	Uveden dana 04.11. 2014. godine
T-6	Transkripti tonskih zapisa od 22 do 1846	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-6a	Audio zapis transkripata od 22 do 1846	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-7	Naredba Tužilaštva BiH broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 12.02.2014.godine, tumaču ruskog jezika Šešelj Slađani	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-7a	Stenogram razgovora između Ostoje i državljanke Bjelorusije	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-8	Naredba Suda BiH broj: S1 1 K 012024 13 Krn od 16.05.2013 za oduzimanje zdravstvenog kartona na ime S-4 iz Doma zdravlja „Sveti Pantelejmon“ Kotor Varoš	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-9	Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu broj: P-16-11/3-1-04-2-472-2/12 od 11.06.2013. godine	Uveden dana 04.11. 2014. Godine

T-9a	Izveštaj Državne agencije za istrage i zaštitu broj: P-16-11/3-1-04-2-472-2/13 od 11.06.2013.godine s priložima	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-10	Dopis Tužilaštva BiH broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 11.09.2013.godine za Državnu agenciju za istrage i zaštitu	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-11	Izveštaj Državne agencije za istrage i zaštitu o preduzetim mjerama i radnjama broj: P-16-11/3-1-04-2-472-5/13 od 24.09.2013.godine	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-12	Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka broj: 16-11/3-1-04-2-472-268/13 od 24.09.2013.godine, u potpisu inspektori Sivonjić Mirko i Bogić Rajko	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-13	Izveštaj Državne agencije za istrage i zaštitu o preduzetim mjerama i radnjama broj: P-16-11/3-1-04-2-472-8/13 od 22.11.2013.godine	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-14	Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka broj: 16-11/3-1-04-2-472-295/13 od 28.10.2013.godine, u potpisu inspektori Sivonjić Mirko i Bogić Rajko s tri priloga	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-14a	„ZORA“ Sažetak sigurnosno interesantnih razgovora obavljenih u periodu od 18.10.2013.godine do 27.10.2013.godine- META 1 - 065757199	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-14b	„ZORA“ Sažetak sigurnosno interesantnih razgovora obavljenih u periodu od 18.10.2013.godine do 27.10.2013.godine- META 2 -063353702	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-14c	„ZORA“ Sažetak sigurnosno interesantnih razgovora obavljenih u periodu od 18.10.2013.godine do 27.10.2013.godine- META 3 065609922	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-15	Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka broj: 16-11/3-1-04-2-472/13-301/13 od 04.11.2013.godine, u potpisu inspektori Sivonjić Mirko i Bogić Rajko	Uveden dana 04.11.2014. Godine
T-15a	„ZORA“ Sažetak sigurnosno interesantnih razgovora obavljenih u periodu od 27.10.2013.godine do 03.11.2013.godine- META 1 - 065757199	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-15b	„ZORA“ Sažetak sigurnosno interesantnih razgovora obavljenih u periodu od 27.10.2013.godine do 03.11.2013.godine- META 2 -063353702 i 066246822	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-15c	„ZORA“ Sažetak sigurnosno interesantnih razgovora obavljenih u periodu od 27.10.2013.godine do 03.11.2013.godine- META 3 065609922	Uveden dana 04.11. 2014. Godine

T-16	Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka broj: 16-11/3-1-04-2-472/13-311/13 od 11.11.2013.godine, u potpisu inspektori Sivonjić Mirko i Bogić Rajko	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-16a	„ZORA“ Sažetak sigurnosno interesantnih razgovora obavljenih u periodu od 04.11.2013.godine do 10.11.2013.godine- META 1 - 065757199	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-16b	„ZORA“ Sažetak sigurnosno interesantnih razgovora obavljenih u periodu od 04.11.2013.godine do 10.11.2013.godine- META 2 066246822	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-16c	„ZORA“ Sažetak sigurnosno interesantnih razgovora obavljenih u periodu od 04.11.2013.godine do 10.11.2013.godine- META 3 065609922	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-17	Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka broj: 16-11/3-1-04-2-472/13-297/13 od 30.10.2013.godine, u potpisu inspektor Rakić Goran	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-18	Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka broj: 16-11/3-1-SZ-472/13-306/13 od 07.11.2013.godine, u potpisu inspektori Lužija Đorđo i Rošić Siniša	Uveden dana 04.11. 2014. Godine
T-19	Zapisnik o saslušanju svjedoka Šerife Lihović u Prvoj policijskoj upravi Bihać broj: 05-1/06-1-452/10 od 26.05.2010.godine	Uveden dana 18 11 2014 godine
T-19a	Medicinska dokumentacija svjedoka Šerife Lihović sa Službenom zabilješkom Odjela za podršku svjedocima Suda BiH i službenom zabilješkom Tužilaštva BiH	Uveden dana 18 11 2014 godine
T-20	Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Marković Ostoje u Tužilaštvu BiH broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 30.10.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-21	Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Marković Bosiljka u Tužilaštvu BiH broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 29.10.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-22	Zapisnik o uzimanju izjave oštećene „S-4“ u CJB Banja Luka broj: 08-02/1-108/10 od 06.04.2010. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-23	Zapisnik o saslušanju oštećene „S-4“ u Tužilaštvu BiH broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 29.04.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-24	Zapisnik o uzimanju izjave od svjedoka Antunović Ivka u CJB Banja Luka broj: 08-02/1-357/10 od 04.10.2010. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine

T-25	Zapisnik o uzimanju izjave od svjedoka Božić Mirka u CJB Banja Luka broj: 08-02/1-357/11 od 22.12.2011. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-26	Zapisnik o saslušanju svjedoka Božić Mirka u Okružnom tužilaštvu Banja Luka broj: T13 0 KTARZ 0006380 10 od 27.12.2011. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-27	Zapisnik o saslušanju svjedoka Božić Mirka u Tužilaštvu BiH broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 04.11.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-28	Zapisnik o saslušanju svjedoka Božić Mirka u Tužilaštvu BiH broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 18.02.2014. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-29	Dopis Doma zdravlja „Sveti Pantelejmon“ Kotor Varoš broj: 04-203/10 od 14.04.2010. godine upućen CJB Banja Luka	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-30	Dopis Tužilaštva BiH upućen Domu zdravlja „Sveti Pantelejmon“ broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 11.04.2013. godine i Izvod iz protokola Doma zdravlja Kotor Varoš broj 4422 na ime oštećene „S-4“ od dana 02.07.1992. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-31	Prijedlog Tužilaštva BiH upućen Sudu BiH za izdavanje Naredbe za privremeno oduzimanje predmeta broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 09.05.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-32	Dopis Tužilaštva BiH upućen Državnoj agenciji za istrage i zaštitu broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 07.06.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-33	Dopis Tužilaštva BiH upućen Državnoj agenciji za istrage i zaštitu broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 28.11.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-34	Akt Državne agencije za istrage i zaštitu upućen Tužilaštvu BiH broj: P-16-08-04-2-472-10/13 od 05.12.2013. godine sa Izvještajem Državne agencije za istrage i zaštitu u vezi vršenja posebnih istražnih radnji- Nadzor i tehničko snimanje, broj: P-16-08-04-2-472-10/13 od 05.12.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-35	Izvještaj o nadzoru Državne agencije za istrage i zaštitu broj: P-16-08-04-2-472-7/13 od 18.11.2013. godine, sa foto i video zapisom na CD-u (06.11.2013.godine)	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-36	Akt Tužilaštva BiH upućen Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite RS broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 OD 09.12.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine

T-37	Akt Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite upućen Tužilaštvu BiH broj: 16-03/3.2-1-835-1549-3/13 od 12.12.2013. godine sa fotokopijom izvoda iz VOB-8 na ime Marković/Gojko/Ostoja pod rednim brojem 126	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-38	Akt Tužilaštva BiH Upućen Ministarstvu rada i boračko invalidske zaštite RS radi dostave obrazaca VOB-8 za Marković Ostoju, Marković Bosiljka i Božić Mirka broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 25.11.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-39	Akt Ministarstva rada i boračko –invalidske zaštite broj: 16-03/3.2-1-835-1549/13 od 29.11.2013. godine sa ovjernom kopijom izvoda iz VOB-8 na ime Marković/Nenada/Bosiljko pod rednim brojem 217 i ovjerena kopija izvoda iz VOB-8 na ime Marković/Gojka/Ostoja pod rednim brojem 224	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-40	Akt Tužilaštva BiH upućen Odjeljenju za opštu upravu-opština Kotor Varoš ,Zahtjev za uvid u službene evidencije ,broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 27.11.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-41	Akt Administrativne službe –Odjeljenja za opštu upravu opštine Kotor Varoš upućen Tužilaštvu BiH radi dostave podataka iz evidencije broj: 03/4-835-38-/13 od 02.12.2013. godine sa podacima iz vojne evidencije za Marković/Nenada/Bosiljko,redni broj 3.1 1-2, ves 11101, VOB 2; podacima iz vojne evidencije za lice Marković/Nenada/Bosiljko ,redni broj 3.1 1-2, ves 11101, VOB 3; podacima iz vojne evidencije za lice Marković/Gojka/Ostoja, redni broj 3.1 1-2, ves 12601,VOB 2 i podacima iz vojne evidencije za lice Marković/Gojka/Ostoja,redni broj 3.1 1-2,ves 12601,VOB 3	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-42	Akt Sektora kriminalističke policije Banja Luka-Izvod iz kaznene evidencije za lice Marković Bosiljko upućen Tužilaštvu BiH, broj: 08-02/3-6-234-850/13 od 18.06.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-43	Akt CJB Banja Luka, PS Kotor Varoš –Izvod iz kaznene evidencije za lice Marković Ostoja upućen Tužilaštvu BiH, broj: 08-9/01-234-51/13. od 04.06.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-44	Odluka Predsjedništva BiH o proglašenju ratnog stanja (Sl. List R BiH broj: 7/92)	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-45	Odluka Predsjedništva BiH o ukidanju ratnog stanja (Sl. List R BiH broj: 50/95)	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-46	Akt Granične policije broj: 17-04-3-04-31/2515/13-MC od 06.11.2013. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine

T-47	Akt Granične policije upućen Tužilaštvu BiH broj: 17-04-3-0-31/2515/13-MC od 21.01.2014. godine	Uvedn dana 13.01.2015. godine
T-48	Službena zabilješka vođe tima Šišman Zijada broj: 17-RG-0408-19/14 od 18.01.2014. godine	Uveden dana 13.01.2015. godine
T-49	Zapisnik o uzimanju izjave od svjedoka A.A. u CJB Banja Luka, broj: 08-02/1-358/10 od 04.10.2010. godine	Uveden dana 03.02.2015. godine
T-49a	Izvadak iz matice umrlih za lice A.A. broj: 251-07-21/3-15-158 od 20.01.2015. godine	Uveden dana 03.02.2015. godine
T-50	Dopis JU "Centar za socijalni rad" Banja Luka, broj 03-UP/1-60140-83/14/15BeP od 13.02.2015. godine, sa priložima;	Uveden dana 03.03.2015. godine
T-51	Dopis Osnovnog suda u Banja Luci, broj 071-0-Su-14-00 300 od 13.02.2015. godine, sa priložima;	Uveden dana 03.03.2015. godine
T-52	Dopis Osnovnog suda u Banja Luci, broj 071-0-Su-14-00 301 od 13.02.2015. godine, sa priložima;	Uveden dana 03.03.2015. godine
T-53	Zapisnik o uzimanju izjave od svjedoka Jurić Sekule, broj: 08-02/1-266/10, od 09.08.2010. godine	Uveden dana 21.04.2015. godine

DOKAZI ODBRANE OPTUŽENOG MARKOVIĆ BOSILJKA

O-I-1	Zapisnik o uzimanju izjave svjedoka A.S., sačinjen od strane CJB Banja Luka broj:08-02/1-220/10 od 21.06.2010.godine	Uveden dana 02.09.2014. godine
O-I-2	Dopis advokata Pantić Nebojše od 04.02.2015. godine, upućen Osnovnom sudu u Kotor Varošu na broj 73 0 K 003038 05	Uveden dana 17.02.2015. godine
O-I-3	Dopis Osnovnog suda u Kotor Varošu broj 73 0 K 003038 05 od 12.02.2015. godine upućen advokatu Pantić Nebojši	Uveden dana 17.02.2015. godine
O-I-4	Optužnica Vojnog tužilaštva pri Komandi I Krajiškog korpusa Banja Luka Republike Srpske broj 395/94 od 01.11.1993. godine	Uveden dana 17.02.2015. godine
O-I-5	Zapisnik o ispitivanju okrivljenog Božić Mirka kod istražnog sudije Vojnog suda u Banja Luci od 10.11.1992. godine	Uveden dana 17.02.2015. godine

O-I-6	Službena zabilješka Komande VP 7001/46 Kotor Varoš od 06.12.1992. godine	Uveden dana 17.02.2015. godine
O-I-7	Izjava Božić Mirka od 09.11.1992. godine	Uveden dana 17.02.2015. godine

DOKAZI ODBRANE OPTUŽENOG MARKOVIĆ OSTOJE

O-II-1	Uvjerenje o ranjavanju na ime Marković Ostoja, broj: 3-1040-21, bez datuma izdavanja, u potpisu komadant Vukobrad Jovo	Uveden dana 03.03.2015. godine
O-II-2	Rješenje Opštinskog sekretarijata za društvene djelatnosti i opšte upravne poslove, Opštine Kotor Varoš, broj: 02/XI-560 od 11.10.1994. godine	Uveden dana 03.03.2015. godine
O-II-3	Uvjerenje Odjeljenja za opštu upravu, Administrativne službe Opštine Kotor Varoš, broj: 03/6-835-1-238/08 od 13.06.2008. godine	Uveden dana 03.03.2015. godine
O-II-4	Medicinska dokumentacija na ime Marković Ostoja, ukupno 6 priloga.	Uveden dana 03.03.2015. godine
O-II-5	Izjava od „S-4“ rukom pisana od 16.07.1992. godine	Uveden dana 03.03.2015. godine

DOKAZI PUNOMOĆNICE ZAŠTIĆENOG SVJEDOKA „S-4“

P-1	Naredba za vještačenje oštećenog svjedoka „S-4“ broj: T20 0 KTRZ 0005827 12 od 09.10.2014.godine i Timski nalaz i mišljenje, vještaci Alma Bravo-Mehmedbašić i Senadin Fadilpašić, od 28.10.2014. godine	Uveden dana 28.04.2015. godine
------------	--	--------------------------------